

INNEHÅLL

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE	21
VINSTDISPOSITION	30
RESULTATRÄKNING	31
BALANSRÄKNING	34
KASSAFLÖDESANALYS	38
FÖRÄNDRING I EGET KAPITAL	39
NOTUPPLYSNINGAR	41
UNDERSKRIFTER	89
REVISIONSBERÄTTELSE	90

Styrelsen och verkställande direktören för AFA Sjukförsäkringsaktiebolag, organisationsnummer 502033-0642 (AFA Sjukförsäkring) avger härmed årsredovisning för räkenskapsåret 1 januari–31 december 2017.

Organisation

AFA Sjukförsäkring är moderföretag i AFA Sjukförsäkringskoncernen. Företagets uppgift är att på uppdrag av arbetsmarknadens parter tillhandahålla kollektivavtalade försäkringar för den svenska arbetsmarknaden som ger ersättning vid sjukdom och föräldraledighet. AFA Sjukförsäkring hanterar avtalsgruppsjukförsäkringarna (AGS och AGS-KL), en försäkring vid sjuklivränta, en premiebefrielseförsäkring, en avgiftsbefrielseförsäkring samt en föräldrapenningtilläggsförsäkring (FPT).

Dotterföretaget AFA Trygghetsförsäkringsaktiebolag, organisationsnummer 516401-8615 (AFA Trygghetsförsäkring), uppgift är att åt arbetsmarknadens parter förvalta försäkringsöverenskommelser avseende arbetsskador. AFA Trygghetsförsäkring hanterar trygghetsförsäkringar vid arbetsskada (TFA och TFA-KL) samt den förlängda livräntan.

Verksamheten bedrivs i lokaler i centrala Stockholm, där företaget har sitt säte. Adress till företagets huvudkontor är AFA Sjukförsäkring, 106 27 Stockholm.

Vinstutdelning till aktieägare får enligt bolagsordningen inte ske.

Ägarstruktur

AFA Sjukförsäkring är ett försäkringsföretag som ägs gemensamt av Svenskt Näringsliv och LO.

AFA Sjukförsäkring (moderföretaget) upprättar koncernredovisning för AFA Sjukförsäkringskoncernen (koncernen). Samtliga koncernföretag redovisas i not 12. AFA Sjukförsäkringskoncernen upprättar sin koncernredovisning enligt det internationella regelverket IFRS medan redovisning i juridiska personer görs enligt så kallad lagbegränsad IFRS.

AFA Sjukförsäkring, AFA Trygghetsförsäkring och AFA Livförsäkringsaktiebolag, organisationsnummer 502000-9659 (AFA Livförsäkring), är tre försäkringsföretag som har gemensam ledning. AFA Livförsäkring är ett livförsäkringsföretag som ägs gemensamt av Svenskt Näringsliv och LO. Med AFA Försäkring menas i denna årsredovisning den gemen-

samma organisationen för de tre försäkringsföretagen. Med AFA Försäkringsgruppen menas AFA Sjukförsäkring, AFA Trygghetsförsäkring och AFA Livförsäkring i enlighet med definitionen i 19 kap. 1 § FRL.

Finansiering av försäkringarna

Kapitalavkastningen är en viktig del av finansieringen av försäkringarna och bidrar över tid högst väsentligt till att hålla försäkringspremierna på en låg nivå. Detta förhållande betyder att branschförekommande nyckeltal baserade på premieintäkter inte är relevanta vid bedömning av koncernens och moderföretagets resultat och ekonomiska ställning. Under de senaste tio åren har nästan 100 procent av koncernens och moderföretagets finansiering genererats via kapitalavkastning eftersom premieintäkterna totalt varit negativa på grund av premieåterbetalningar.

Verksamhet

Försäkringstagare och försäkrade

Antalet försäkringsavtal i AFA Sjukförsäkring inom avtalsgruppsjukförsäkringen (AGS och AGS-KL) har ökat under året och uppgick vid utgången av år 2017 till 235 400 tecknade avtal (229 400). Antalet försäkrade inom Svenskt Näringsliv/LO-området är cirka 1,6 miljoner samt inom kommun- och landstingsområdet cirka 1,4 miljoner.

Antalet försäkringsavtal inom föräldrapenningtillägg (FPT) uppgick 2017 till 214 800 avtal (209 900) och antalet försäkrade är cirka 1,5 miljoner.

Antalet arbetsgivare som tecknat trygghetsförsäkring vid arbetsskada (TFA och TFA-KL) i AFA Trygghetsförsäkring ökade under året marginellt. Vid årets utgång uppgick antalet tecknade avtal till 220 800 (219 900). Försäkringarna TFA och TFA-KL omfattar cirka 4,2 miljoner anställda på den svenska arbetsmarknaden och cirka 0,2 miljoner egenföretagare.

Skadeutveckling

Antalet nyanmälda skador i avtalsgruppsjukförsäkringen minskade till cirka 127 900 (132 100) under år 2017.

Antalet nyanmälda skador i trygghetsförsäkringen uppgick under år 2017 till cirka 82 100, en ökning med cirka 1 700 jämfört med året innan.

Antalet anmälningar om föräldraledighet till försäkringen om föräldrapenningtillägg (FPT) uppgick under 2017 till cirka 25 000 (22 500).

Förebyggande arbete inom arbetslivet

Arbetsmarknadens parter har valt att lägga flertalet av de kollektivavtalade riskförsäkringarna inom AFA Sjukförsäkringskoncernen. Förutom att administrera dessa försäkringar arbetar koncernen aktivt med insatser som syftar till att minska och förebygga arbetsskador och sjukfrånvaro i samhället. Genom att bidra till att göra arbetsplatser så säkra och trygga som möjligt med målet att ingen ska behöva skadas eller bli sjuk av sitt arbete kan arbetsskador och ohälsa minska långsiktigt, och därmed också kostnaderna för försäkringarna. På detta sätt är det förebyggande arbetet ett tydligt mervärde i de kollektivavtalade försäkringarna. Koncernen arbetar förebyggande på både kort och lång sikt. Bland annat tillhandahåller koncernen systemlösningar som stöder företag och organisationer i deras systematiska arbetsmiljöarbete.

Koncernen bidrar också till forskning och utveckling inom arbetsmiljö- och hälsoområdet, både genom direkta anslag till projekt och program och genom den unika skadedatabasen som med information om nära 14 miljoner försäkringsärenden sedan 1970-talet utgör en solid grund för forskning och informationsinsatser. Det sammanställs årligen generell statistik från vår databas i rapporten Allvarliga arbetsskador och långvarig sjukfrånvaro samt i fyra delrapporter med fördjupningar i specifika ämnen. Dessutom arbetar koncernen aktivt med att sprida kunskap och resultat av den förebyggande verksamheten.

Under året har koncernen kostnadsfört 91 miljoner kronor (144) för forskning och utveckling. Moderföretaget har kostnadsfört 38 miljoner kronor (84) för forskning och utveckling. Totalt har 10 nya FoU-projekt beviljats (15). Totalt i koncernen beviljades 30 nya FoU-projekt (37). Ett post doc-stöd på 2 miljoner kronor inom området hälsa delades ut.

Utveckling på de finansiella marknaderna

Efter 2016, ett år som präglades av några politiska chocker och ökad osäkerhet avseende ekonomisk och politisk utveckling, så blev 2017 ett år som kännetecknades av ökad stabilitet, både politiskt och ekonomiskt. Valen i flera europeiska stater utföll till marknadernas belåtenhet. Den ekonomiska tillväxten ökade över i stort sett hela världen och företagens vinster utvecklades väl. Priserna på olja och

industrimetaller fortsatte att stiga och i västvärlden steg inflationen till hälsosamma nivåer kring två procent samtidigt som arbetslösheten sjönk till nivåer som inte setts på mer än ett decennium. På kapitalmarknaderna resulterade detta i fortsatt stigande börskurser och fastighetspriser samtidigt som volatiliteten på aktiemarknaden minskade.

På räntemarknaderna var det däremot ganska händelsefattigt. Understödda av centralbankers obligationsköp och styrrentor på krisnivåer höll sig även de längre marknadsräntorna på mycket låga nivåer. Den amerikanska centralbanken fortsatte dock på den inslagna linjen att göra penningpolitiken något mindre expansiv genom att i tre steg höja styrräntan så att den i slutet av året låg i intervallet 1,25–1,5 procent. Styrräntan har därmed höjts fem gånger sedan december 2015. Även den brittiska centralbanken höjde styrräntan under 2017, men med endast en kvarts procentenhet till 0,5 procent. Den europeiska centralbanken och den svenska riksbanken lät sina respektive styrräntor ligga oförändrade på 0 respektive 0,5 procent.

Tittar man på några enskilda ekonomier kännetecknades USA av en ökad tillväxt, och den regionala konjunkturrapporten Beige Book signalerade att alltfler företag upplevde svårigheter att få tag på kvalificerad personal. Donald Trump tillträdde den 20 januari som president och hade, trots republikansk majoritet i kongressens båda kamrar, svårigheter att få igenom många av sina förslag. Han lyckades dock driva igenom en skattereform, som kommer att innebära stora skattelättnader både på bolags- och individnivå. För euroområdet förbättrades situationen påtagligt under 2017. Flera ekonomiska indikatorer uppvisade de högsta noteringarna sedan finanskrisen, bland annat Economic Sentiment Index. Storbritannien däremot uppvisade lägre tillväxttakt än tidigare och flera företag annonserade utflytt, något som tillskrivs osäkerheten kring det framtida utträdet ur Europeiska Unionen (EU). Förhandlingar inleddes i juni mellan Storbritannien och övriga EU om villkoren kring utträdet. Förhandlingarna blev utdragna och först i december var parterna så pass överens att de kunde börja blicka framåt och påbörja förhandlingarna om en framtida handelsrelation. I Sverige var konjunkturen fortsatt stark och enligt Konjunkturinstitutets barometer ansåg alltfler företag att brist på arbetskraft begränsade verksamheten.

För svenskt vidkommande låg räntenivån på 10-åriga statsobligationer på 0,8 procent i slutet av året, vilket var 0,25 procentenheter högre än årets ingångsnivå. På valutamarknaden stärktes SEK under året med nästan tio procent

gentemot USD till 8,20, men försvagades med tre procent gentemot EUR till 9,85. Den svenska aktiemarknaden steg med 9,5 procent medan världsindex steg med cirka 19 procent i lokala valutor och knappt 11 procent mätt i svenska kronor.

AFA Sjukförsäkringskoncernen har, med hänsyn tagen till företagets goda konsolidering, en försiktig finansiell strategi som uttrycks i dess normalportföljer. Vid utgången av året hade koncernen en betydande finansiell styrka med en fonderingskvot på 206 procent (203). Per samma datum hade moderföretaget en fonderingskvot på 202 procent (201).

Risker

Under året har koncernens och moderföretagets försäkringsrisk varit oförändrad. Det samlade strategiska finansiella risktagandet i koncernens normalportföljer ökade något under 2017. AFA Sjukförsäkring ökade sina andelar av fastigheter och alternativa investeringar med två procentenheter vardera medan AFA Trygghetsförsäkring ökade sina andelar av aktier och fastigheter med en procentenhet vardera. I båda företagen möttes dessa förändringar med minskade andelar av räntebärande värdepapper. I not 2 beskrivs koncernens och moderföretagets risker och riskhantering.

Väsentliga händelser under räkenskapsåret

Under räkenskapsåret har verksamheten arbetat med förberedelserna inför övergången till EU:s nya dataskyddsregler GDPR, General Data Protection Regulation.

Som en följd av Finansinspektionens ändrade föreskrifter och allmänna råd om normalplan för skadeförsäkringsföretags beräkning av säkerhetsreserv (FFFS 2015:23) har dotterbolaget AFA Trygghetsförsäkring löst upp säkerhetsreserven med 6 976 miljoner kronor och lämnat ett koncernbidrag till AFA Sjukförsäkring. AFA Sjukförsäkring har lämnat ett aktieägartillskott på 6 900 miljoner kronor till AFA Trygghetsförsäkring och samtidigt skrivit ned värdet av aktier i dotterbolag med ett belopp motsvarande aktieägartillskottet.

Förändringar i redovisningsregelverken

Utvecklingen av den internationella redovisningsstandarden IFRS 17 avseende redovisning av försäkringskontrakt har pågått under flera år under ledning av International Accounting Standards Board (IASB). Slutlig standard pre-

senterades i maj 2017. Standarden syftar till att formulera principer för enhetlig värdering av försäkringskontrakt samt att öka jämförbarhet mellan företag genom krav på presentation och upplysningar. Koncernen analyserar för närvarande effekterna för AFA Försäkring.

Verksamhetsutveckling

DIGITALISERING AV AFA FÖRSÄKRINGS VERKSAMHET

Under 2017 har arbetet fortsatt med att förverkliga målen i AFA Försäkrings kanalstrategi. Målet med kanalstrategin är en utökad digitaliserad och automatiserad hantering, med en enklare och smidigare process för kunderna, kortare ledtider, minskade hanteringskostnader och lägre miljöpåverkan som följd. En automatiserad hantering erbjuder bättre förutsättningar för effektiva samarbeten med externa parter och säkerställer en tillförlitlig process. Detta gör det också enklare för AFA Försäkring att arbeta för att alla som är berättigade till ersättning också får det.

Fokus under 2017 har legat på att digitalisera och automatisera moment i anmälningsprocessen samt ökade möjligheter för kunderna att kontakta AFA Försäkring digitalt. Som ett resultat av detta arbete kan den försäkrade idag välja att lämna fler kompletterande uppgifter digitalt istället för per brev eller telefon, t.ex. yrke. AFA Försäkring har också förbättrat flera delar av den digitala anmälan. Som exempel är alla anmälningsflöden nu mobilanpassade och vi har gjort ett arbete för ökad tillgänglighet i tjänsterna.

Under året har även en ny tjänst skapats som möjliggör att vi hämtar vissa anställningsuppgifter från Foras register istället för att kontakta arbetsgivaren. Detta underlättar för arbetsgivaren samt kortar väntetiden för den försäkrade. Det effektiviserar även skaderegleringen då uppgifterna hämtas direkt när anmälan gjorts.

Under 2017 har arbete även gjorts kring att utveckla tjänsterna för arbetsgivaranmälan som lanserades 2016. AFA Försäkring har, tillsammans med en arbetsgivare, drivit ett pilotprojekt med syftet att undersöka hur vi kan förenkla för försäkrad och arbetsgivare och därmed uppnå en ökad ersättningsgrad för anmälda ärenden. Pilotprojektet har visat att en förenklad hantering ökar andelen som får ersättning och arbete pågår nu med att titta på möjliga vägar framåt för att dra nytta av dessa lärdomar för alla arbetsgivare som använder tjänsten.

Personal

KONCERNEN

Medelantalet anställda under år 2017 uppgick till 578 (571) varav 63 procent (64) var kvinnor. Se vidare not 30.

För en redogörelse av principer och processer för ersättningar och förmåner till ledningen, se not 30.

MODERFÖRETAGET

Medelantalet anställda under år 2017 uppgick till 260 (269) varav 60 procent (61) var kvinnor. Se vidare not 30.

För en redogörelse av principer och processer för ersättningar och förmåner till ledningen, se not 30.

Hållbarhetsrapport

I enlighet med ÅRL 6 kap 11§ har AFA Sjukförsäkring upprättat den lagstadgade hållbarhetsrapporten som en från årsredovisningen avskild rapport gemensamt med övriga bolag inom AFA Försäkring. Hållbarhetsrapporten återfinns på www.afaforsakring.se

FEMÅRSÖVERSIKT, KONCERNEN

RESULTAT, mnkr	2017	2016	2015	2014	2013
Premieintäkter	47	-2 318	-5 192	-6 551	-10 942
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen	-699	-638	-292	416	767
Försäkringsersättningar	-10 110	-11 758	-6 360	-11 180	-919
Driftkostnader	-658	-769	-632	-585	-432
Övriga tekniska kostnader	-91	-144	-179	-114	-201
Försäkringsrörelsens tekniska resultat	-11 511	-15 627	-12 655	-18 014	-11 727
Kapitalavkastning	13 510	17 431	10 864	23 886	15 026
Resultat från andelar i joint venture-företag	247	296	176	53	-24
Resultat före skatt	2 246	2 100	-1 615	5 925	3 275
ÅRETS RESULTAT	1 778	1 782	-1 038	4 618	2 424
PREMIENIVÅER, %					
Svenskt Näringsliv/LO-området	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Svenskt Näringsliv/PTK-området	0,03	0,03	0,01	0,01	0,01
Kooperativa området TFA arbetare	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Kooperativa området TFA tjänstemän	0,03	0,03	0,01	0,01	0,01
Kommunala området	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
EKONOMISK STÄLLNING, mnkr	2017-12-31	2016-12-31	2015-12-31	2014-12-31	2013-12-31
Placeringsstillgångar	202 016	197 650	182 789	188 557	179 844
Kassa och bank	2 785	1 979	4 361	4 018	4 074
Försäkringstekniska avsättningar	100 087	99 097	96 706	99 885	98 015
Balansomslutning	205 784	200 728	188 514	195 568	185 618
Konsolideringskapital					
<i>Beskattat eget kapital</i>	78 980	77 217	75 426	76 410	72 084
<i>Uppskjuten skatteskuld</i>	14 124	13 680	13 406	13 940	12 634
Totalt konsolideringskapital	93 104	90 897	88 832	90 350	84 718
NYCKELTAL, %	2017	2016	2015	2014	2013
Skadeprocent	21 511	-507,2	-122,5	-171,0	-8,4
Driftkostnadsprocent	1 400	-33,2	-12,2	-9,1	-3,9
Totalkostnadsprocent	22 911	-540,4	-134,7	-180,1	-12,3
Direktavkastningsprocent ¹⁾	4,7	4,6	5,1	5,0	4,6
Totalavkastningsprocent ²⁾	7,2	9,9	5,8	13,9	8,8
Konsolideringskapital i % av FTA	93	92	92	91	86
Konsolideringsgrad	198 094	-3 921,4	-1 710,9	-1 379,2	-774,2
<i>Driftkostnader för skadereglering i procent av utbetalda försäkringsersättningar</i>	5,3	4,9	5,2	5,6	4,4
<i>Driftkostnader för finansförvaltning i procent av förvaltad kapital</i>	0,06	0,07	0,06	0,06	0,06
Solvensrelaterade nyckeltal³⁾ (avser AFA Försäkringsgruppen)					
Kapitalbas	95 579	91 502			
<i>varav primärkapital</i>	95 579	91 502			
Minimikapitalkrav	11 237	10 346			
Solvenskapitalkrav	42 188	39 163			

¹⁾ Direktavkastning beräknas utifrån andelen direktavkastning i förhållande till totalavkastning enligt samma princip som i totalavkastningstabell.

²⁾ Totalavkastning redovisas enligt metod i totalavkastningstabell vilket också är det mått som används internt.

³⁾ Från och med den 1 januari 2016 ska solvensrelaterade uppgifter lämnas i årsredovisningen. I enlighet med FFFS 2015:12 har ingen omräkning skett för tidigare perioder.

FEMÅRSÖVERSIKT, MODERFÖRETAGET

RESULTAT, mnkr	2017	2016	2015	2014	2013
Premieintäkter	-230	-2 609	-5 369	-6 721	-11 107
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen	-557	-509	-234	334	767
Försäkringsersättningar	-7 944	-8 817	-4 623	-8 571	-219
Driftkostnader	-407	-415	-408	-270	-196
Övriga tekniska kostnader	-38	-84	-74	-50	-108
Försäkringsrörelsens tekniska resultat	-9176	-12 434	-10 708	-15 278	-10 863
Kapitalavkastning	2 830	12 769	7 569	19 366	12 185
Resultat före skatt	-6 346	335	-3 139	4 088	1 322
ÅRETS RESULTAT	-8 601	1 047	-3 859	7 203	-223
PREMIENIVÅER, %					
Svenskt Näringsliv/LO-området	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kommunala området	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
EKONOMISK STÄLLNING, mnkr	2017-12-31	2016-12-31	2015-12-31	2014-12-31	2013-12-31
Placeringsstillgångar	152 956	150 016	139 864	150 647	144 532
Kassa och bank	2 189	1 309	3 314	3 155	3 079
Försäkringstekniska avsättningar	79 937	78 881	77 287	80 155	78 967
Balansomslutning	161 791	158 160	150 422	160 941	153 711
Konsolideringskapital					
<i>Beskattat eget kapital</i>	32 070	40 671	39 624	43 483	36 334
<i>Obeskattade reserver</i>	36 507	26 510	27 165	25 034	32 950
<i>Uppskjuten skatteskuld</i>	2 981	3 528	3 324	4 516	2 485
Totalt konsolideringskapital	71 558	70 709	70 113	73 033	71 769
NYCKELTAL, %	2017	2016	2015	2014	2013
Skadeprocent	-3 454	-338,0	-86,1	-127,5	-2,0
Driftkostnadsprocent	-177	-15,9	-7,6	-4,0	-1,8
Totalkostnadsprocent	-3 631	-353,9	-93,7	-131,5	-3,7
Direktavkastningsprocent ¹⁾	4,8	4,7	5,1	5,0	4,5
Totalavkastningsprocent ²⁾	7,3	10,3	6,0	14,1	9,0
Konsolideringskapital i % av FTA	90	90	91	91	91
Konsolideringsgrad	-31 112	-2 710,2	-1 305,9	-1 086,6	-646,2
<i>Driftkostnader för skadereglering i procent av utbetalda försäkringsersättningar</i>	2,6	1,8	2,6	2,8	1,8
<i>Driftkostnader för finansförvaltning i procent av förvaltad kapital</i>	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06
Solvensrelaterade nyckeltal³⁾					
Kapitalbas	83 086	80 053			
<i>varav primärkapital</i>	83 086	80 053			
Minimikapitalkrav	8 618	7 921			
Solvenskapitalkrav	34 473	31 684			

¹⁾ Direktavkastning beräknas utifrån andelen direktavkastning i förhållande till totalavkastning enligt samma princip som i totalavkastningstabell.

²⁾ Totalavkastning redovisas enligt metod i totalavkastningstabell vilket också är det mått som används internt.

³⁾ Från och med den 1 januari 2016 ska solvensrelaterade upplysningar lämnas i årsredovisningen. I enlighet med FFFS 2015:12 har ingen omräkning skett för tidigare perioder.

Verksamhetens resultat

Premieintäkter

Tack vare en god konsolidering beslutade styrelsen att för nionde året i rad sätta premiesatserna för försäkringarna inom AFA Sjukförsäkring till noll procent av lönesumman.

Under 2017 har AFA Sjukförsäkring betalat tillbaka 248 miljoner kronor för sjukförsäkringen AGS inom privat sektor avseende premieåren 2004 till 2008, baserat på utredningar efter begärda omprövningar.

För AFA Trygghetsförsäkring behölls premienivån på 0,01 procent av lönesumman för arbetsgivare inom Svenskt Näringsliv/LO-kollektivet och för arbetsgivare inom kommuner och landsting. Premierna för arbetsgivare inom Svenskt Näringsliv/PTK-området och behölls på nivån 0,03 procent under 2017.

För arbetsgivare inom det kooperativa området behölls premienivån 0,03 procent för kollektivet tjänstemän och 0,01 procent för kollektivet arbetare.

KONCERNEN

För räkenskapsåret 2017 uppgick premieintäkterna i koncernen till 47 miljoner kronor (-2 318).

MODERFÖRETAGET

För räkenskapsåret 2017 uppgick premieintäkterna i moderföretaget till -230 miljoner kronor (-2 609).

Premienivån för försäkringarna för arbetare inom enskild sektor och för anställda inom kommuner och landsting uppgick liksom föregående år till 0,0 procent av lönesummorna hos de anslutna företagen. Ökningen i premieintäkter beror på en lägre kreditering av premier för tidigare premieår under 2017 jämfört med 2016.

Försäkringsersättningar

KONCERNEN

Kostnaderna för försäkringsersättningar i koncernen uppgick till 10 110 miljoner kronor (11 758). Årets skadeutbetalningar inklusive driftkostnader för skadereglering uppgick till 9 120 miljoner kronor (9 367) och avsättningar för oreglerade skador ökade med 990 miljoner kronor (ökade med 2 391).

Den underliggande skadekostnaden för år 2017 bedöms vara högre än för år 2016, främst beroende på högre löner. Se vidare not 4.

MODERFÖRETAGET

Kostnaderna för försäkringsersättningar i moderföretaget uppgick till 7 944 miljoner kronor (8 817). Årets skadeutbetalningar, inklusive driftkostnader för skadereglering, uppgick till 6 888 miljoner kronor (7 223) och avsättningar för oreglerade skador ökade med 1 056 miljoner kronor (ökade med 1 594).

Driftkostnader

KONCERNEN

Koncernens totala driftkostnader uppgick till 1 268 miljoner kronor (1 426). Minskningen beror främst på 2016 års satsning på arbetsmiljöutbildning samt att bytet av pensionsadministratör givit en koncerneffekt med ökade kostnader i koncernen för 2016. Se vidare not 5.

MODERFÖRETAGET

Moderföretagets totala driftkostnader uppgick till 698 miljoner kronor (668). 2016 års effekt av bytet av pensionsadministratör gav lägre pensionskostnader än ett normalår. Se vidare not 5.

Kapitalavkastning

KONCERNEN

Koncernens totala kapitalavkastning uppgick till 12 811 miljoner kronor (16 793). Totalavkastningen för koncernens placeringstillgångar uppgick under år 2017 till 7,2 procent (9,9). Den aktiva avkastningen för noterade tillgångar uppgick till 0,3 procentenheter (1,0).

Under tioårsperioden 2008-2017 har koncernens avkastning överträffat dess normalportföljsavkastning med sammanlagt 5,1 procentenheter.

I not 7 specificeras och utvärderas årets avkastning fördelad på olika tillgångsslag i en totalavkastningstabell och en bidragsanalys.

MODERFÖRETAGET

Moderföretagets totala kapitalavkastning uppgick till 2 273 miljoner kronor (12 260). Totalavkastningen för företagets placeringstillgångar uppgick under år 2017 till 7,3 procent (10,3). Den aktiva avkastningen för noterade tillgångar uppgick till 0,4 procentenheter (1,3).

Under tioårsperioden 2008-2017 har företagets avkastning överträffat dess normalportföljsavkastning med sammanlagt 6,4 procentenheter.

I not 7 specificeras och utvärderas årets avkastning fördelad på olika tillgångsslag i en totalavkastningstabell och en bidragsanalys.

Övriga tekniska kostnader

Övriga tekniska kostnader utgörs av anslag för forskning.

KONCERNEN

Koncernens kostnader för anslag för forskning uppgick till 91 miljoner kronor (144).

MODERFÖRETAGET

Moderföretagets kostnader för anslag för forskning uppgick till 38 miljoner kronor (84).

Obeskattade reserver

I september 2015 medgav Finansinspektionen AFA Sjukförsäkring dispens från reglerna om maximal avsättning i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om normalplan för skadeförsäkringsbolags redovisning av säkerhetsreserv (FFFS 2013:8). Dispensen omfattar redovisningsåren 2016–2018 och innebär att avsättningen till säkerhetsreserv får uppgå till maximalt 50 procent av avsättningen till oreglerade skador, såväl kända som okända. Årets avsättning till säkerhetsreserven uppgick till 9 997 miljoner kronor (7 555). Se vidare not 8.

Resultat före skatt

KONCERNEN

Resultat före skatt i koncernen uppgick till 2 246 miljoner kronor (2 100). Resultatförbättringen beror främst på att premieintäkterna är högre och försäkringssersättningarna lägre jämfört med 2016 vilket delvis motverkats av lägre kapitalavkastning under 2017.

MODERFÖRETAGET

Resultat före skatt i moderföretaget uppgick till -6 346 miljoner kronor (335). Resultatförsämringen beror till största del på lägre kapitalavkastning under 2017.

Verksamhetens ställning

Balansräkning

KONCERNEN

Balansomslutningen i koncernen ökade till 205 784 miljoner kronor (200 728).

MODERFÖRETAGET

Balansomslutningen i moderföretaget ökade till 161 791 miljoner kronor (158 160).

Placeringsstillgångar

KONCERNEN

Placeringsstillgångarna i koncernen uppgick till 202 016 miljoner kronor (197 650). Se vidare not 11–17.

Exponeringsmässigt bestod portföljen vid utgången av år 2017 till 44 procent (45) av räntebärande värdepapper, till 31 procent (30) av noterade aktier, till 17 procent (16) av fastigheter samt till 8 procent (9) av alternativa investeringar.

MODERFÖRETAGET

Placeringsstillgångarna i moderföretaget uppgick till 152 956 miljoner kronor (150 016). Se vidare not 11–17.

Exponeringsmässigt bestod portföljen vid utgången av år 2017 till 43 procent (43) av räntebärande värdepapper, till 31 procent (31) av noterade aktier, till 18 procent (17) av fastigheter samt till 8 procent (9) av alternativa investeringar.

Försäkringstekniska avsättningar

KONCERNEN

I koncernen består de försäkringstekniska avsättningarna av avsättning för oreglerade skador. Denna uppgick till 100 087 miljoner kronor (99 097).

Avsättning för oreglerade skador delas upp i avsättning för inträffade och rapporterade skador, inträffade men ej rapporterade skador samt skaderegleringskostnader. Avsättningen för inträffade men ej rapporterade skador och skaderegleringskostnader utgör cirka 43 procent av den totala avsättningen. Se vidare not 1 och 22.

MODERFÖRETAGET

I moderföretaget består de försäkringstekniska avsättningarna av avsättning för oreglerade skador. Denna uppgick till 79 937 miljoner kronor (78 881).

Avsättning för oreglerade skador delas upp i avsättning för inträffade och rapporterade skador, inträffade men ej rapporterade skador samt skaderegleringskostnader. Avsättningen för inträffade men ej rapporterade skador och skaderegleringskostnader utgör cirka 39 procent av den totala avsättningen. Se vidare not 1 och 22.

Eget kapital och konsolideringskapital

KONCERNEN

Eget kapital i koncernen ökade till 78 980 miljoner kronor jämfört med 77 217 miljoner kronor föregående år. Konsolideringskapitalet ökade under året till 93 104 miljoner kronor (90 897) vilket motsvarar 93 procent (92) av de försäkringstekniska avsättningarna.

MODERFÖRETAGET

Eget kapital i moderföretaget minskade till 32 070 miljoner kronor jämfört med 40 671 miljoner kronor föregående år. Konsolideringskapitalet ökade under året till 71 558 miljoner kronor (70 709) vilket motsvarar 90 procent (90) av de försäkringstekniska avsättningarna.

Kassaflöde

KONCERNEN

Kassa och bank i koncernen ökade med 806 miljoner kronor (minskade med 2 382).

MODERFÖRETAGET

Kassa och bank i moderföretaget ökade med 880 miljoner kronor (minskade med 2 005).

Framtidsutsikter

Vid förväntad utveckling av premieintäkter, försäkringsersättningar och driftkostnader krävs en totalavkastning på cirka 5,6 procent (5,7) på företagens placeringstillgångar för att uppnå nollresultat i moderföretaget år 2018.

Varje procentenhets avkastning innebär cirka 1 550 miljoner kronor (1 500) i resultat för moderföretaget. Detta motsvarar i sin tur cirka 0,21 procentenheter (0,21) i premienivå för moderföretagets försäkringar.

Vid förväntad utveckling av dotterföretaget AFA Trygghetsförsäkrings premieintäkter, försäkringsersättningar och driftkostnader krävs en totalavkastning på cirka 6,6 procent (6,6) på dotterföretagets placeringstillgångar för att uppnå nollresultat i dotterföretaget år 2018.

Varje procentenhets avkastning innebär cirka 350 miljoner kronor (350) i resultat för dotterföretaget AFA Trygghetsförsäkring. Detta motsvarar i sin tur cirka 0,03 procentenheter (0,03) i premienivå för dotterföretagets försäkringar.

VINSTDISPOSITION

KONCERNEN

Koncernens fria egna kapital uppgick enligt koncernbalansräkningen till 40 730 miljoner kronor (41 300).

MODERFÖRETAGET

Enligt bolagsordningen får utdelning inte lämnas. Styrelsen föreslår att till bolagsstämman förfogande stående överskott i kronor enligt nedan, balanseras i ny räkning.

Ingående fritt eget kapital	40 664 176 828
Årets resultat	-8 601 158 032
Summa	32 063 018 796

KONCERNEN

TEKNISK REDOVISNING AV SKADEFÖRSÄKRINGSRÖRELSE	NOT	2017	2016
Premieintäkter		47	-2 318
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen		-699	-638
Försäkringsersättningar	4		
<i>Utbetalda försäkringsersättningar</i>		-9 120	-9 367
<i>Förändring i avsättning för oreglerade skador</i>		-990	-2 391
Summa försäkringsersättningar		-10 110	-11 758
Driftkostnader	5	-658	-769
Övriga tekniska kostnader	6	-91	-144
SKADEFÖRSÄKRINGSRÖRELSENS TEKNISKA RESULTAT		-11 511	-15 627
ICKE-TEKNISK REDOVISNING			
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat		-11 511	-15 627
Kapitalavkastning	7		
<i>Kapitalavkastning, intäkter</i>		14 068	17 573
<i>Orealiserade vinster på placeringstillgångar</i>		4 401	3 285
<i>Kapitalavkastning, kostnader</i>		-5 082	-732
<i>Orealiserade förluster på placeringstillgångar</i>		-576	-3 333
<i>Kapitalavkastning överförd till skadeförsäkringsrörelsen</i>		699	638
Summa kapitalavkastning		13 510	17 431
Resultat från andelar i joint venture-företag	13	247	296
RESULTAT FÖRE SKATT		2 246	2 100
Skatt på årets resultat	9	-468	-318
ÅRETS RESULTAT		1 778	1 782
Årets resultat hänförligt till:			
Ägare av moderföretaget		1 805	1 808
Innehav utan bestämmande inflytande		-27	-26
RAPPORT ÖVER TOTALRESULTAT		2017	2016
Årets resultat		1 778	1 782
Övrigt totalresultat för året			
Poster som inte kommer att omklassificeras till årets resultat			
<i>Aktuariella vinster och förluster</i>		-16	9
Summa övrigt totalresultat för året		-16	9
TOTALRESULTAT FÖR ÅRET		1 762	1 791
Årets totalresultat hänförligt till:			
Ägare av moderföretaget		1 789	1 817
Innehav utan bestämmande inflytande		-27	-26

MODERFÖRETAGET

TEKNISK REDOVISNING AV SKADEFÖRSÄKRINGSRÖRELSE	NOT	2017	2016
Premieintäkter		-230	-2 609
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen	3	-557	-509
Försäkringsersättningar	4		
<i>Utbetalda försäkringsersättningar</i>		-6 888	-7 223
<i>Förändring i avsättning för oreglerade skador</i>		-1 056	-1 594
Summa försäkringsersättningar		-7 944	-8 817
Driftkostnader	5	-407	-415
Övriga tekniska kostnader	6	-38	-84
SKADEFÖRSÄKRINGSRÖRELSENS TEKNISKA RESULTAT		-9 176	-12 434
ICKE-TEKNISK REDOVISNING			
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat		-9 176	-12 434
Kapitalavkastning	7		
<i>Kapitalavkastning, intäkter</i>		11 415	14 042
<i>Orealiserade vinster på placeringstillgångar</i>		2 147	1 349
<i>Kapitalavkastning, kostnader</i>		-10 796	-248
<i>Orealiserade förluster på placeringstillgångar</i>		-493	-2 883
<i>Kapitalavkastning överförd till skadeförsäkringsrörelsen</i>		557	509
Summa kapitalavkastning		2 830	12 769
RESULTAT FÖRE BOKSLUTSDISPOSITIONER OCH SKATT		-6 346	335
Bokslutsdispositioner			
<i>Erhållna koncernbidrag</i>		7 203	261
<i>Avsättning till säkerhetsreserv</i>	8	-9 997	-7 555
<i>Upplösning av periodiseringsfond</i>	8	-	8 210
Summa bokslutsdispositioner		-2 794	916
Resultat före skatt		-9 140	1 251
Skatt på årets resultat	9	539	-204
ÅRETS RESULTAT		-8 601	1 047
RAPPORT ÖVER TOTALRESULTAT		2017	2016
Årets resultat		-8 601	1 047
TOTALRESULTAT FÖR ÅRET		-8 601	1 047

KONCERNEN

RESULTAT 2017	Sjuk-/olycksfall	Trygghetsförsäkring vid arbetsskada	Inkomstförsäkring och avgångsbidragsförsäkring	Totalt
Premieintäkter	-230	277	-	47
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen	-557	-142	-	-699
Försäkringsersättningar	-7 560	-2 166	-384	-10 110
Driftkostnader	-396	-251	-11	-658
Övriga tekniska kostnader	-38	-53	-	-91
FÖRSÄKRINGSRÖRELSENS TEKNISKA RESULTAT	-8 781	-2 335	-395	-11 511

MODERFÖRETAGET

RESULTAT 2017	Sjuk-/olycksfall	Inkomstförsäkring och avgångsbidragsförsäkring	Totalt
Premieintäkter	-230	-	-230
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen	-557	-	-557
Försäkringsersättningar	-7 560	-384	-7 944
Driftkostnader	-396	-11	-407
Övriga tekniska kostnader	-38	-	-38
FÖRSÄKRINGSRÖRELSENS TEKNISKA RESULTAT	-8 781	-395	-9 176

KONCERNEN

RESULTAT 2016	Sjuk-/olycksfall	Trygghetsförsäkring vid arbetsskada	Inkomstförsäkring och avgångsbidragsförsäkring	Totalt
Premieintäkter	-2 609	291	-	-2 318
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen	-509	-129	-	-638
Försäkringsersättningar	-8 359	-2 856	-543	-11 758
Driftkostnader	-467	-295	-7	-769
Övriga tekniska kostnader	-84	-60	-	-144
FÖRSÄKRINGSRÖRELSENS TEKNISKA RESULTAT	-12 028	-3 049	-550	-15 627

MODERFÖRETAGET

RESULTAT 2016	Sjuk-/olycksfall	Inkomstförsäkring och avgångsbidragsförsäkring	Totalt
Premieintäkter	-2 609	-	-2 609
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen	-509	-	-509
Försäkringsersättningar	-8 274	-543	-8 817
Driftkostnader	-408	-7	-415
Övriga tekniska kostnader	-84	-	-84
FÖRSÄKRINGSRÖRELSENS TEKNISKA RESULTAT	-11 884	-550	-12 434

BALANSRÄKNING PER DEN 31 DECEMBER
mnkr

KONCERNEN

TILLGÅNGAR	NOT	2017	2016
Immateriella tillgångar	10	-	3
Placeringstillgångar			
Rörelsefastigheter	11	724	734
Förvaltningsfastigheter	11,15	30 417	28 565
Andelar i joint venture	13	1 272	959
Andra finansiella placeringsstillgångar	14,15,16,17		
<i>Aktier och andelar</i>		75 605	75 012
<i>Obligationer och andra räntebärande värdepapper</i>		83 018	82 429
<i>Utlåning till kreditinstitut</i>		10 031	7 275
<i>Derivat</i>		356	251
<i>Övriga finansiella placeringsstillgångar</i>		593	2 425
Summa andra finansiella placeringsstillgångar		169 603	167 392
Summa placeringsstillgångar		202 016	197 650
Fordringar			
Fordringar avseende direkt försäkring		17	7
Övriga fordringar	19	274	243
Summa fordringar		284	250
Andra tillgångar			
Materiella tillgångar	20	32	20
Kassa och bank		2 785	1 979
Summa andra tillgångar		2 817	1 999
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	21	660	826
SUMMA TILLGÅNGAR		205 784	200 728

KONCERNEN

EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	NOT	2017	2016
Eget kapital	26		
Eget kapital hänförligt till ägare av moderföretaget			
<i>Aktiekapital</i>		7	7
<i>Övriga bundna reserver</i>		37 202	34 842
<i>Balanserat resultat</i>		38 941	39 483
<i>Årets resultat</i>		1 789	1 817
Summa eget kapital hänförligt till ägare av moderföretaget		77 939	76 149
Innehav utan bestämmande inflytande		1 041	1 068
Summa eget kapital		78 980	77 217
Försäkringstekniska avsättningar			
Avsättning för oreglerade skador	22	100 087	99 097
Andra avsättningar			
Avsättning för pensioner	30	977	911
Avsättning för skatter	23	14 124	13 680
Summa andra avsättningar		15 101	14 591
Skulder			
Skulder avseende direkt försäkring	24	199	265
Derivat	15,17,25	536	1 261
Skulder till kreditinstitut	15,27	9 826	6 889
Övriga skulder	28	614	769
Summa skulder		11 168	9 184
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	29	441	639
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		205 784	200 728

MODERFÖRETAGET

TILLGÅNGAR	NOT	2017	2016
Placeringstillgångar			
Byggnader och mark	11,15	10 471	10 475
Placeringar i koncernföretag och intresseföretag			
<i>Aktier i koncernföretag</i>	12	4 424	4 726
<i>Aktier i joint venture-företag</i>	13	535	468
Summa placeringar i koncernföretag och intresseföretag		4 959	5 194
Andra finansiella placeringstillgångar	14,15,16,17		
<i>Aktier och andelar</i>		62 355	61 781
<i>Obligationer och andra räntebärande värdepapper</i>		66 327	64 831
<i>Utlåning till kreditinstitut</i>		7 962	5 690
<i>Derivat</i>		289	200
<i>Övriga finansiella placeringstillgångar</i>		593	1 845
Summa andra finansiella placeringstillgångar		137 526	134 347
Summa placeringstillgångar		152 956	150 016
Fordringar			
Fordringar avseende direkt försäkring		4	0
Övriga fordringar	19	6 114	6 200
Summa fordringar		6 118	6 200
Andra tillgångar			
Materiella tillgångar	20	32	20
Kassa och bank		2 189	1 309
Summa andra tillgångar		2 221	1 329
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	21	496	615
SUMMA TILLGÅNGAR		161 791	158 160

MODERFÖRETAGET

EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	NOT	2017	2016
Eget kapital	26		
Aktiekapital		7	7
Balanserat resultat		40 664	39 617
Årets resultat		-8 601	1 047
Summa eget kapital		32 070	40 671
Obeskattade reserver	8		
Säkerhetsreserv		36 507	26 510
Periodiseringsfond		-	-
Summa obeskattade reserver		36 507	26 510
Försäkringstekniska avsättningar			
Avsättning för oreglerade skador	22	79 937	78 881
Andra avsättningar			
Avsättning för pensioner	30	569	531
Avsättning för skatter	23	2 981	3 528
Summa andra avsättningar		3 550	4 059
Skulder			
Skulder avseende direkt försäkring	24	160	227
Derivat	15,17,25	436	1 008
Skulder till kreditinstitut	15,27	7 846	5 384
Övriga skulder	28	1 080	1 072
Summa skulder		9 522	7 691
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	29	205	348
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		161 791	158 160

KASSAFLÖDESANALYS
mnkr

	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Kassaflöde från den löpande verksamheten				
Premieinbetalningar	235	249	0	0
Premieåterbetalningar	-123	-2 827	-123	-2 827
Skadeutbetalningar	-9 148	-9 362	-6 911	-7 234
Utbetalningar för driftkostnader	-677	-977	-603	-728
Utbetalningar från anslagsverksamhet m.m.	-175	-121	-74	-72
Inbetalningar fastighetsförvaltning	1 387	1 298	447	397
Utbetalningar fastighetsförvaltning	-394	-382	-118	-121
Investeringar/försäljningar i:				
Byggnader och mark	554	-64	1 210	127
Aktier och andelar	-55	1 729	311	1 720
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-2 639	1 598	-3 107	1 333
Derivat	2 115	-1 250	1 708	-975
Övriga finansiella placeringstillgångar	4 766	4 464	3 714	3 539
Utlåning till kreditinstitut	-2 866	-4 661	-2 357	-3 670
Erhållna utdelningar	7 378	6 058	6 114	5 006
Erhållna räntor	1 716	2 255	1 425	1 814
Betalda räntor	-968	-327	-607	-279
Betald inkomstskatt	-217	-110	-77	-69
Summa kassaflöde från den löpande verksamheten	889	-2 430	952	-2 039
Kassaflöde från investeringsverksamheten				
Förvärv av materiella anläggningstillgångar	-25	-7	-25	-7
Försäljning av materiella anläggningstillgångar	0	-	0	-
ÅRETS KASSAFLÖDE	864	-2 437	927	-2 046
Kassa och bank vid årets början	1 979	4 361	1 309	3 314
Valutakursdifferens i kassa och bank	-58	55	-47	41
KASSA OCH BANK VID ÅRETS SLUT	2 785	1 979	2 189	1 309

KONCERNEN

	Hänförligt till moderföretagets aktieägare					
	Aktie- kapital	Övriga bundna reserver	Balanserat resultat (inkl. årets resultat)	Summa	Innehav utan bestäm- mande inflytande	Summa eget kapital
Ingående balans per 1 januari 2016	7	35 912	38 414	74 332	1 094	75 426
Totalresultat						
Årets resultat			1 808	1 808	-26	1 782
Aktuariella vinster och förluster			9	9	-	9
Summa totalresultat			1 817	1 817	-26	1 791
Omföring mellan bundet och fritt eget kapital						
Eget kapitals andel av årets förändring av säkerhetsreserv		-1 070	1 070	-	-	-
Summa omföring mellan bundet och fritt eget kapital		-1 070	1 070	-	-	-
Utgående balans per 31 december 2016	7	34 842	41 301	76 150	1 068	77 218
Ingående balans per 1 januari 2017	7	34 842	41 301	76 150	1 068	77 218
Totalresultat						
Årets resultat			1 805	1 805	-27	1 778
Aktuariella vinster och förluster			-16	-16	-	-16
Summa totalresultat			1 789	1 789	-27	1 762
Omföring mellan bundet och fritt eget kapital						
Eget kapitals andel av årets förändring i obeskattade reserver		2 360	-2 360	-	-	-
Summa omföring mellan bundet och fritt eget kapital		2 360	-2 360	-	-	-
Utgående balans per 31 december 2017	7	37 202	40 730	77 939	1 041	78 980
Övriga bundna reserver						
		Fond orealise- rade vinster	Obeskattade reserver		Innehav utan bestäm- mande inflytande	Summa
Ingående balans per 1 januari 2016		5 628	30 284		1 473	37 385
Årets förändring		-	-1 070		-56	-1 126
Utgående balans per 31 december 2016		5 628	29 214		1 417	36 259
Ingående balans per 1 januari 2017		5 628	29 214		1 417	36 259
Årets förändring		-	2 360		-5	2 355
Utgående balans per 31 december 2017		5 628	31 574		1 412	38 614

FÖRÄNDRING I EGET KAPITAL
mnkr

MODERFÖRETAGET

	Aktiekapital	Balanserat resultat	Totalresultat för perioden	Totalt eget kapital
Ingående balans per 1 januari 2016	7	43 476	-3 859	39 624
Föregående års vinstdisposition		-3 859	3 859	-
Totalresultat för perioden		-	1 047	1 047
Utgående balans per 31 december 2016	7	39 617	1 047	40 671
Ingående balans per 1 januari 2017	7	39 617	1 047	40 671
Föregående års vinstdisposition		1 047	-1 047	-
Totalresultat för perioden		40 664	-8 601	-8 601
Utgående balans per 31 december 2017	7	40 664	-8 601	32 070

Ägare och antal aktier:

Landsorganisationen i Sverige (LO)
Svenskt Näringsliv

350 (350) aktier à nom. 10 000 kronor
350 (350) aktier à nom. 10 000 kronor

De finansiella rapporterna och noterna till de finansiella rapporterna presenteras i miljoner svenska kronor om inte annat anges. På grund av avrundning i noterna kan summeringar avvika från totalen.

Not 1. Redovisningsprinciper

Allmän information

Denna årsredovisning och koncernredovisning har upprättats och godkänts av styrelsen och verkställande direktören den 10 april 2018 och kommer att föreläggas bolagsstämman den 30 maj 2018 för fastställande. Företaget är ett svenskt försäkringsaktiebolag med säte i Stockholm och kontor i centrala Stockholm. AFA Sjukförsäkringsaktiebolag är moderföretag i AFA Sjukförsäkringskoncernen.

Uttalande om överensstämmelse med tillämpade regelverk

Denna årsredovisning upprättas i enlighet med de av EU godkända standarderna International Financial Reporting Standards (IFRS) samt tolkningsuttalanden från IFRS Interpretations Committee.

Vid upprättandet tillämpas också lagen om årsredovisning i försäkringsföretag (ÅRFL), Rådet för finansiell rapporterings (RFR)uttalanden samt rekommendation RFR 1 Kompletterande redovisningsregler för koncerner. Vidare tillämpas Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om årsredovisning i försäkringsföretag FFFS 2015:12 och dess ändringsföreskrifter.

Moderföretaget i AFA Sjukförsäkringskoncernen tillämpar så kallad lagbegränsad IFRS. Den finansiella rapporteringen följer lagen om årsredovisning i försäkringsföretag (ÅRFL) samt Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om årsredovisning i försäkringsföretag FFFS 2015:12 och dess ändringsföreskrifter. Vidare tillämpas Rådet för finansiell rapporterings (RFR) rekommendation RFR 2 Redovisning för juridiska personer vid upprättandet av årsredovisningen. Moderföretaget tillämpar samma principer som koncernen med de undantag som beskrivs i avsnittet Tillkommande redovisningsprinciper i moderföretaget.

Enligt 5 kap. 5 § ÅRFL angående resultat per försäkringsklass lämnas ingen upplysning utan hänvisning sker till resultatanalysen i förvaltningsberättelsen.

Nya och ändrade standarder och tolkningar som ännu ej trätt i kraft

International Accounting Standards Board (IASB) har givit ut nya och ändrade standarder och tolkningar som ännu ej trätt i kraft. Vissa av dessa standarder är godkända inom EU medan andra ännu inte har godkänts för tillämpning. Nedan återfinns de nya

och ändrade standarder och tolkningar som getts ut av IASB men som ännu ej har trätt i kraft. Dessa har ännu inte tillämpats av AFA Sjukförsäkring.

IFRS 9 – Finansiella instrument kommer att ersätta befintliga regler om redovisning, värdering, nedskrivning och säkringsredovisning. IFRS 9 är principdrivet jämfört med IAS 39 som är regelbaserat och innehåller nya principer för hur finansiella tillgångar ska klassificeras och värderas. Avgörande för klassificeringen, i vilken värderingskategori en finansiell tillgång hänförs sig till grundar sig på företagets affärsmodell. Bedömningen avseende affärsmodell ska också ta hänsyn till hur de finansiella instrumenten förvaltas och hur resultatet av hanteringen följs upp. Enligt IFRS 9 ska alla finansiella tillgångar som inte redovisas till verkligt värde med värdeförändringar i resultaträkningen vara föremål för nedskrivningsprövning utifrån förväntade kreditförluster under instrumentets hela löptid till skillnad från IAS 39 som baseras på den faktiska kreditförlusten. Standarden är beslutad och börjar gälla räkenskapsår som börjar 1 januari 2018. En analys av att införa IFRS 9 har gjorts och bedömningen är att standarden inte kommer att innebära några väsentliga förändringar för AFA Sjukförsäkring, eftersom företaget redan idag värderar de flesta finansiella instrument till verkligt värde med förändringar över resultaträkningen och eftersom det inte tillämpar säkringsredovisning.

Standarden IFRS 15 – Intäkter kommer att ersätta befintliga regler för intäktsredovisning med en enda standard som godkänts av EU för tillämpning. AFA Sjukförsäkrings bedömning är att redovisningen av intäkterna ifrån huvudverksamheten – premier i försäkringsrörelsen – inte kommer att påverkas, men ingen slutlig bedömning har gjorts av hur redovisningen av övriga intäkter kommer att påverkas. Dock förväntas standarden inte få någon väsentlig påverkan på AFA Sjukförsäkrings finansiella rapporter.

En ny standard om redovisning av leasingavtal (IFRS 16) har publicerats under 2016 och förväntas godkännas av EU för förstagångstillämpning från och med 1 januari 2019. Standarden bedöms dock inte få någon väsentlig effekt på AFA Sjukförsäkrings finansiella rapporter när den träder i kraft, eftersom företaget inte har tecknat några väsentliga leasingavtal i egenskap av leasetagare.

Utvecklingen av den internationella redovisningsstandard IFRS 17 avseende redovisning av försäkringskontrakt har pågått under flera år under ledning av International Accounting Standards Board (IASB). Slutlig standard presenterades i maj 2017. Standarden syftar till att formulera principer för enhetlig värdering av försäkringskontrakt samt att öka jämförbarhet mellan företag genom krav på presentation och upplysningar. Koncernen analyserar för närvarande effekterna för AFA Försäkring.

Slutligen har en rad mindre, specifika ändringar beslutats i enskilda IFRS-standarder, men inga av dessa har bedömts beröra AFA Sjukförsäkring.

Redovisningsprinciper i moderföretaget

Moderföretaget tillämpar samma redovisningsprinciper som koncernen. Därutöver följer moderföretaget Rådet för finansiell rapportering (RFR) rekommendation RFR 2 Redovisning för juridiska personer.

Samma redovisningsprinciper och beräkningsmetodik har tillämpats som i AFA Sjukförsäkrings årsredovisning 2016 och inga väsentliga ändringar har påverkat redovisningen i de finansiella rapporterna. Nedan anges de redovisningsprinciper som tillämpas av moderföretaget och som tillkommer enligt RFR 2 Redovisning för juridiska personer.

PLACERINGAR I KONCERNFÖRETAG OCH JOINT VENTURE

Aktier i koncernföretag och joint venture redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för eventuella nedskrivningar. Förvärvsrelaterade utgifter för koncernföretag och joint venture som kostnadsförs i koncernredovisningen ingår som en del i anskaffningsvärdet för andelar i dotterföretag.

KONCERNBIDRAG

Erhållna och lämnade koncernbidrag redovisas i posten Bokslutsdispositioner i resultaträkningen som en ökning eller minskning av årets resultat.

PENSIONER

I koncernen finns både avgiftsbestämda och förmånsbestämda pensionsplaner reglerade genom kollektivavtal samt individuella pensionsutfästelser. De förmånsbestämda pensionsplanerna är tryggade genom pensionsavsättningar i balansräkningen, Konsumentkooperationens pensionsstiftelse eller genom försäkring. Moderföretaget har tecknat kreditförsäkring motsvarande pensionsavsättningen hos Försäkringsbolaget PRI Pensionsgaranti (PRI). De individuella pensionsutfästelserna är tryggade genom försäkring och i form av direktpension som säkerställs via kapitalförsäkring med pantförskrivning.

Som avgiftsbestämda pensionsplaner klassificeras de planer där företagets förpliktelse är begränsad till de avgifter som företaget åtagit sig att betala, vilket medför att den anställda bär den aktuariella risken och investeringsrisken. Avgifterna till avgiftsbestämda pensionsplaner redovisas som en kostnad i årets resultat under den period som intjänandet sker.

Som förmånsbestämda pensionsplaner klassificeras de planer där den anställda garanteras en viss pension i förhållande till lönen samt att företaget i allt väsentligt bär den aktuariella risken och investeringsrisken. Enligt IFRS ska förmånsbestämda planer redovisas i enlighet med IAS 19. Kostnaden för pensionsförpliktelsen fastställs med den så kallade PUC-metoden (Projected Unit Credit). Metoden inkluderar framtida intjänande med syfte att fördela pensionskostnaden jämnt över intjäningstiden. Kostnaden avseende periodens tjänstgöring redovisas som en

kostnad i resultaträkningen och effekter av omvärderingar i form av aktuariella vinster eller förluster redovisas i Övrigt totalresultat.

I moderföretaget finns både avgiftsbestämda och förmånsbestämda pensionsplaner reglerade genom kollektivavtal samt individuella pensionsutfästelser.

Avgiftsbestämda pensionsplaner redovisas på samma sätt som i koncernen.

Förmånsbestämda pensionsplaner redovisas i enlighet med förenklingsregeln i RFR 2 och beräknas enligt trygghandelagen samt PRI:s och Konsumentkooperationens grunder, vilket avviker från IAS 19 men är en förutsättning för skattemässig avdragsrätt. Kostnaderna för de förmånsbestämda planerna redovisas som en kostnad i resultaträkningen i den takt pensionsrätterna intjänas.

Principer för upprättande av koncernredovisning

Koncernredovisningen omfattar moderföretaget och dess dotterföretag samt innehav i joint venture. Dotterföretag är företag över vilka moderföretaget utövar ett bestämmande inflytande. Joint venture är samarbetsarrangemang genom vilka parterna som har ett gemensamt bestämmande inflytande över arrangemanget har rätt till nettotillgångarna från arrangemanget. Bestämmande inflytande föreligger när en investerare är exponerad för eller har rätt till rörlig avkastning från sitt engagemang i investeringsobjektet och kan påverka avkastningen med hjälp av sitt bestämmande inflytande över investeringsobjektet.

De finansiella rapporterna för moderföretaget, dotterföretagen samt joint venture som konsolideras avser samma period och är upprättade enligt de redovisningsprinciper som gäller för koncernen. Ett dotterföretag eller ett joint venture tas in i koncernredovisningen vid förvärvstidpunkten, vilket är den dag då moderföretaget får ett bestämmande inflytande, och ingår i koncernredovisningen till den dag då det bestämmande inflytandet upphör.

Koncernredovisningen upprättas enligt förvärvsmetoden för dotterföretag. Anskaffningsvärdet för ett förvärv utgörs av verkligt värde på tillgångarna som lämnats som ersättning och uppkomna eller övertagna skulder per överlåtelsedagen. Väsentliga transaktionskostnader för förvärv av dotterföretag redovisas i koncernredovisningen när de uppkommer och inkluderas inte i anskaffningsvärdet för de förvärvade företagen. Exempel på sådana kostnader är kostnader för juridiska konsultationer i samband med förvärven.

Joint venture redovisas i koncernredovisningen enligt kapitalandelsmetoden vilket betyder att andelar i ett företag redovisas till anskaffningsvärde vid anskaffningstillfället och därefter justeras med ägarföretagets andel av förändringen i investeringsobjektets nettotillgångar.

Identifierade förvärvade tillgångar och övertagna skulder och eventuella förpliktelser i ett rörelseförvärv värderas inledningsvis till verkligt värde på förvärvsdagen. Om anskaffningsvärdet understiger verkligt värde för det förvärvade dotterföretagets tillgångar, skulder och eventuella förpliktelser redovisas mellanskillnaden direkt i resultaträkningen.

Koncerninterna transaktioner och balansposter samt orealiserade vinster och förluster på transaktioner mellan koncernföretag elimineras.

Värderingsgrunder för upprättande av redovisningen

Tillgångar och skulder värderas till anskaffningsvärden, undantaget placeringstillgångar som redovisas till verkligt värde och försäkringstekniska avsättningar som värderas utifrån vedertagna aktuariella metoder och betryggande aktuariella antaganden. Värdeförändringarna för placeringstillgångar och försäkringstekniska avsättningar redovisas i resultaträkningen.

IFRS 4 föreskriver att endast avtal som innebär betydande överföring av försäkringsrisk, till skillnad från avtal som till övervägande del innebär sparande, ska redovisas som försäkringsavtal. Samtliga av koncernens försäkringsprodukter innebär att koncernen övertar en betydande risk för försäkringstagarna genom att gå med på att kompensera dem eller andra förmånsstagare om en förutbestämd försäkrad händelse skulle inträffa.

Redovisning av utländsk valuta

Moderföretagets funktionella valuta och koncernens rapporteringsvaluta är svenska kronor. Transaktioner i utländsk valuta omräknas till svenska kronor enligt de valutakurser som gäller på transaktionsdagen. På balansdagen omräknas monetära tillgångar och skulder i utländsk valuta till svenska kronor enligt gällande balansdagskurs. Valutakursvinster och -förluster som uppkommer till följd av detta redovisas i resultaträkningen i posterna Kapitalavkastning, intäkter och Kapitalavkastning, kostnader.

Tillämpade principer för poster i resultaträkningen

Posterna som ingår i det tekniska resultatet avser till helt övervägande del företagets verksamhet som försäkringsgivare. Det icke-tekniska resultatet utgörs av de poster som i huvudsak är hänförliga till kapitalförvaltningen.

PREMIEINTÄKTER

Premier från försäkringsavtal redovisas som intäkter i takt med intjänandet med avdrag för befarade och konstaterade kundförluster.

KAPITALAVKASTNING ÖVERFÖRD TILL FÖRSÄKRINGSRÖRELSEN

Den totala kapitalavkastningen redovisas i det icke-tekniska resultatet. En del av denna avkastning kan betraktas som hänförlig från inbetalda premier som förvaltats av placeringsverksamheten för försäkringsrörelsens räkning. Av denna anledning allokteras en del av avkastningen till det tekniska resultatet.

Vid beräkningen av den kapitalavkastning som är hänförlig till det tekniska resultatet används försäkringsrörelsens genomsnittliga försäkringstekniska avsättningar som förvaltas av placeringsverksamheten. Den överförda kapitalavkastningen beräknas utifrån en räntesats som motsvarar medelavkastningen per år på 3-månaders statsskuldväxlar.

FÖRSÄKRINGSERSÄTTNINGAR

De totala försäkringsersättningarna för redovisningsperioden omfattar dels under perioden utbetalda försäkringsersättningar, dels förändringar i avsättning för oreglerade skador. Utbetalda försäkringsersättningar inkluderar förutom skadeersättningar även kostnader för skadereglering.

DRIFTKOSTNADER

Driftkostnaderna för perioden delas upp på driftkostnader för skadereglering och kostnader för övrig försäkringsteknisk verksamhet. I moderföretagets icke-tekniska redovisning av kapitalavkastning ingår driftkostnader för finansförvaltningen och fastighetsförvaltningen.

Driftkostnaderna avser både direkta och indirekta kostnader. De fördelas och redovisas utifrån den funktion de härrör ifrån:

- Skadereglering
- Administration
- Kapitalförvaltning
- Fastighetsförvaltning

AFA Sjukförsäkring, AFA Trygghetsförsäkring och AFA Livförsäkring bedrivs i en gemensam organisation. Driftkostnader fördelas med hänsyn till respektive företags andel av resursförbrukningen i organisationen.

ERSÄTTNINGAR TILL ANSTÄLLDA

Företagens anställda är tillikaanställda i AFA Sjukförsäkring, AFA Trygghetsförsäkring och AFA Livförsäkring. Ersättningar till anställda fördelas med hänsyn till respektive företags andel av resursförbrukningen i organisationen.

PENSIONS-KOSTNADER

I koncernen finns både förmånsbestämda och avgiftsbestämda pensionsplaner. Pensionskostnader redovisas enligt IAS 19 i koncernredovisningen.

I koncernredovisningen redovisas aktuariella vinster och förluster i pensionsskulden samt finansiella vinster och förluster i stiftelsens kapital helt och hållet under den period de inträffar. Dessa effekter redovisas i övrigt totalresultat som poster som inte kommer att omföras till resultaträkningen. I moderföretaget redovisas dessa effekter i resultaträkningen. Moderföretagets utgifter för avgiftsbestämda pensionsplaner kostnadsförs i takt med de anställdas intjänande.

Som avgiftsbestämda pensionsplaner klassificeras de planer där företagets förpliktelse är begränsad till de avgifter som företaget åtagit sig att betala, vilket medför att den anställde bär den aktuariella risken och investeringsrisken. Avgifterna till avgiftsbestämda pensionsplaner redovisas som en kostnad i årets resultat under den period som intjänandet sker.

Som förmånsbestämda pensionsplaner klassificeras de planer där den anställde garanteras en viss pension i förhållande till lönen samt att företaget i allt väsentligt bär den aktuariella risken och investeringsrisken. Förmånsbestämda pensionsplaner redovisas i enlighet med förenklingsregeln i RFR 2 och beräknas enligt trygghandelagen samt PRI:s och Konsumentkooperationens grunder.

Kostnaderna för de förmånsbestämda planerna redovisas som en kostnad i resultaträkningen i den takt pensionsrätten intjänas.

LEASING

Leasingkontrakt kan kategoriseras som antingen finansiella eller operationella avtal. Leasingavtal som innebär att en väsentlig del av riskerna och fördelarna förknippade med ägandet kvarstår hos leasegivaren klassificeras som operationella. Företaget har endast tecknat operationella leasingavtal. Leasingavgifter för tecknade operationella avtal kostnadsförs i resultaträkningen linjärt över leasingperioden.

ÖVRIGA TEKNISKA KOSTNADER

Som Övriga tekniska kostnader redovisas sådana kostnader i försäkringsrörelsen som inte omfattar överföring av försäkringsrisk. Kostnaderna avser främst stöd till forskning.

KAPITALFÖRVALTNINGENS RESULTAT

Kapitalförvaltningens resultat består av Kapitalavkastning, intäkter, Kapitalavkastning, kostnader, Orealiserade vinster på placeringsstillgångar och Orealiserade förluster på placeringsstillgångar.

Kapitalavkastning, intäkter

Kapitalförvaltningens intäkter består av hyresintäkter, utdelningar, ränteintäkter, valutakursvinster samt realisationsvinster avseende placeringsstillgångar.

Hyresintäkter

Samtliga förvaltningsfastigheter hyrs ut med kommersiella hyres-

avtal som är tecknade på viss tid, vilket innebär att en förändring av marknadshyrorna inte ger ett direkt utslag i hyresintäkterna. Förändring av hyresintäkterna sker i samband med att avtal förfaller till omförhandling. Flertalet kommersiella avtal har en indexklausul som innebär att hyran förändras med en viss andel av inflationen. Bostadshyrorna omförhandlas årligen med Hyresgästföreningen.

Hyresintäkterna periodiseras och redovisas linjärt under hyresavtalets löptid. Eventuella hyresrabatter och kostnader för hyresavtalets ingående periodiseras också över hyresavtalets löptid.

Utdelningar

Utdelningar avser aktieutdelningar vilka redovisas i resultaträkningen i den period då rätten till betalning fastställs.

Ränteintäkter, valutakursvinster och realisationsvinster

Ränteintäkter utgörs av ränta på obligationer och andra räntebärande värdepapper samt av övriga ränteintäkter (utlåning till kreditinstitut, bankmedel, övriga finansiella placeringstillgångar och värdepapperslån).

Ränteintäkter från obligationer och andra räntebärande värdepapper beräknas enligt effektivräntemetoden. Denna metod används för beräkning av det upplupna anskaffningsvärdet för en finansiell tillgång eller finansiell skuld och för periodisering av ränteintäkter eller räntekostnader över relevant period.

Valutakursvinster samt realisationsvinster redovisas löpande i resultaträkningen i takt med att de uppstår.

Kapitalavkastning, kostnader

Kapitalförvaltningens kostnader består av driftkostnader för byggnader och mark samt kapitalförvaltning, räntekostnader och finansiella kostnader, valutakursförluster samt realisationsförluster avseende placeringsstillgångar.

Orealiserade vinster på placeringsstillgångar och Orealiserade förluster på placeringsstillgångar

Orealiserade vinster och förluster på placeringsstillgångar beskrivs i avsnittet Placeringsstillgångar under rubriken Tillämpade principer för poster i balansräkningen.

INKOMSTSKATT

Koncernens och moderföretagets skattekostnad för perioden utgörs av aktuell skatt och uppskjuten skatt. Aktuell skatt är skatt som hänförs till periodens skattepliktiga resultat. Uppskjuten skatt uppstår på grund av temporära skillnader mellan en tillgångs eller skulds skattemässiga värde och dess bokförda värde. Aktuell skatt och uppskjuten skatt redovisas i resultaträkningen.

Tillämpade principer för poster i balansräkningen

IMMATERIELLA TILLGÅNGAR

Immateriella tillgångar är identifierbara, icke-monetära tillgångar utan fysisk form. Dessa tillgångar redovisas i balansräkningen endast om det är troligt att de förväntade framtida ekonomiska fördelar som kan hänföras till tillgången kommer att tillfalla koncernen samt om tillgångens anskaffningsvärde kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.

Vid första redovisningstillfället värderas en immateriell tillgång till anskaffningsvärde, därefter till anskaffningsvärde med avdrag för eventuella ackumulerade avskrivningar och ackumulerade nedskrivningar.

De immateriella tillgångar som finns aktiverade i koncernredovisningen avser förvärvade programvarulicenser samt direkt hänförliga utvecklingskostnader. Dessa utgifter innefattar utgifter för anställda och en skälig andel av hänförliga indirekta kostnader. De immateriella tillgångarna har en begränsad nyttjandeperiod (mellan tre och fem år) och skrivs av linjärt över den fastställda nyttjandeperioden. De immateriella tillgångarna prövas för nedskrivning när förändringar i förhållanden indikerar att det redovisade värdet inte är återvinningsbart.

Utgifter för underhåll av programvara kostnadsförs när de uppstår.

PLACERINGSTILLGÅNGAR

Byggnader och mark

Koncernens rörelsefastigheter redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade avskrivningar och nedskrivningar. Med rörelsefastigheter avses fastigheter som innehas för produktion och tillhandahållande av koncernens tjänster samt administrativa ändamål. Avskrivning görs med 2 procent per år av anskaffningsvärdet.

Koncernens förvaltningsfastigheter värderas till verkligt värde och värdeförändringen redovisas i resultaträkningen. Förvaltningsfastigheter är placeringstillgångar som innehas för att ge hyresintäkter och värdestegring. Förvaltningsfastigheter redovisas initialt till anskaffningsvärde, vilket inkluderar direkt hänförliga utgifter till förvärvet. Efter den initiala redovisningen redovisas förvaltningsfastigheter till verkligt värde. Med verkligt värde menas uppskattat försäljningsvärde på balansdagen.

I moderföretaget redovisas samtliga fastigheter, inklusive fastigheten som används i den egna verksamheten, som förvaltningsfastigheter. Fastigheterna värderas till verkligt värde och värdeförändringen redovisas i resultaträkningen.

Andra finansiella placeringstillgångar

Med andra finansiella placeringstillgångar avses finansiella instrument, vilka definieras som varje form av avtal som ger upphov till en finansiell tillgång i ett företag och en finansiell skuld eller ett egetkapitalinstrument i ett annat företag. Andra finansiella placeringstillgångar utgörs av aktier och andelar, obligationer och andra räntebärande värdepapper, utlåning till kreditinstitut, derivat, övriga finansiella placeringstillgångar och värdepapperslån. Med övriga finansiella placeringstillgångar avses återköpstransaktioner. Samtliga andra finansiella placeringstillgångar (förutom Utlåning till kreditinstitut) samt finansiella skulder som är derivat och återköpstransaktioner har klassificerats till kategorin finansiella tillgångar och finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen. Aktier och andelar samt obligationer och andra värdepapper klassificeras till kategorin genom identifiering vid första redovisningstillfället. Derivat tillhör kategorin genom att de per definition anses tillhöra kategorin finansiella instrument som innehas för handel.

Klassificeringen baseras på att koncernen och moderföretaget förvaltar och att resultatet utvärderas baserat på verkligt värde i enlighet med den riskhanterings- och investeringsstrategi som styrelsen beslutat, samt att uppföljning internt till styrelse och ledning utgår från verkligt värde. Tillgångar och skulder omvärderas löpande samt på balansdagen till verkligt värde med värdeförändringar redovisade i resultaträkningen.

Med verkligt värde på finansiella tillgångar som handlas på en aktiv marknad avses den senaste kursen på balansdagen. Verkligt värde för finansiella tillgångar som inte handlas på en aktiv marknad fastställs med hjälp av olika värderingstekniker. Se vidare not 15.

För samtliga finansiella tillgångar och finansiella skulder tillämpas affärsdagsredovisning, vilket innebär att fordringar och skulder avseende ej reglerade affärer uppkommer. Dessa redovisas som övriga fordringar eller övriga skulder.

En finansiell tillgång eller finansiell skuld redovisas i balansräkningen när företagen blir part i instrumentets avtalsmässiga villkor. Vid försäljning av en finansiell tillgång eller finansiell skuld upphör den att redovisas i balansräkningen på affärsdagen och den vinst eller förlust som uppstår redovisas i resultaträkningen. Anskaffningsvärdet för andra finansiella placeringstillgångar fastställs exklusive eventuella transaktionskostnader. Transaktionskostnader redovisas i stället i resultaträkningen i posten Kapitalavkastning, kostnader.

Aktier och andelar

Aktier och andelar värderas till verkligt värde. Värderingsteknik för aktier och andelar beskrivs i not 15. Aktier och andelar redovisas i balansräkningen under Andra finansiella placeringstillgångar.

Obligationer och andra räntebärande värdepapper

Obligationer och andra räntebärande värdepapper värderas till verkligt värde. Värderingsteknik för obligationer och andra räntebärande värdepapper beskrivs i not 15. Obligationer och andra räntebärande värdepapper redovisas i balansräkningen under Andra finansiella placeringstillgångar.

Utlåning till kreditinstitut

Utlåning till kreditinstitut avser utlåning till banker där insatta medel är disponibla först efter en viss uppsägningstid. Utlåningen värderas till upplupet anskaffningsvärde och redovisas i balansräkningen under rubriken Andra finansiella placeringstillgångar.

Derivat

Samtliga derivat värderas individuellt och till verkligt värde.

Derivatkontrakt med positivt verkligt värde på balansdagen redovisas i balansräkningen i posten Derivat under Andra finansiella placeringstillgångar. Derivatkontrakt med negativt verkligt värde redovisas på balansräkningens skuldsida i posten Derivat. Se vidare not 15.

Återköpstransaktioner

Återköpstransaktioner delas upp i två typer av transaktioner: återköpsavtal och omvända återköpsavtal. Vid ett återköpsavtal säljer företaget en obligation samtidigt som motparten förbinder sig att sälja tillbaka obligationen vid en förutbestämd tidpunkt till ett förutbestämt pris. Såld obligation redovisas i balansräkningen till verkligt värde eftersom risk och avkastning inte övergår till köparen under återköpsavtalet. Den likvid som erhålls redovisas som skuld i posten Övriga skulder. Den sålda obligationen anges i not 16.

Vid ett omvänt återköpsavtal köper företaget en obligation och motparten förbinder sig att köpa tillbaka obligationen på en förutbestämd dag till ett förutbestämt pris. Köpt obligation redovisas inte i balansräkningen och erlagd likvid redovisas som en fordran under posten Övriga finansiella placeringstillgångar.

Värdepapperslån

Värdepapperslån innebär att värdepapper lånas ut mot ersättning och erhållande av säkerhet. För koncernen och moderföretaget inskränker sig värdepapperslån till utländska aktier som företaget lånar ut till motparter med hög kreditvärdighet och som ställer säkerhet i form av likvida medel eller värdepapper.

Eftersom utlåningen inte är en transaktion där all risk och avkastning överlåtits till motparten redovisas utlånade värdepapper i balansräkningen till verkligt värde. Ersättningen för utlånade aktier redovisas i resultaträkningen under Kapitalavkastning, intäkter som Övriga ränteintäkter.

Samtliga säkerheter som erhållits vid utlåningen av värdepapper anges i not 16. I de fall erhållna säkerheter utgörs av likvida medel placeras dessa i räntebärande värdepapper. Koncernens och moderföretagets värdepapperslån hanteras av företagets depåbank.

ÖVRIGA FINANSIELLA TILLGÅNGAR OCH SKULDER

Övriga finansiella tillgångar utgörs av Fordringar avseende direkt försäkring, Övriga fordringar samt Upplupna ränte- och hyresintäkter. Dessa poster kategoriseras som lånefordringar och kundfordringar, vilket innebär värdering till upplupet anskaffningsvärde. Övriga fordringars förväntade löptid är dock kort och dessa fordringar redovisas därför till nominellt belopp utan diskontering. Avdrag görs för fordringar som bedömts som osäkra. Nedskrivningar av fordringar avseende direkt försäkring redovisas som minskade premieintäkter och nedskrivningar av andra typer av fordringar redovisas som driftkostnader.

Övriga finansiella skulder består av balansräkningens poster Skulder avseende direkt försäkring och Övriga skulder samt av upplupna räntekostnader som återfinns i balansräkningsposten Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter. Övriga finansiella skulder värderas normalt till upplupet anskaffningsvärde. Övriga finansiella skulders förväntade löptid är dock kort och dessa skulder redovisas därför till nominellt belopp utan diskontering.

MATERIELLA TILLGÅNGAR

Inventarier redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade avskrivningar och nedskrivningar. Avskrivningarna redovisas i resultaträkningen linjärt över den förväntade nyttjandeperioden. Förväntad nyttjandeperiod för inventarier är mellan tre och fem år.

Kontorsutrustning	5 år
Motorfordon	5 år
Datorutrustning	3-4 år

Vinst eller förlust vid avyttring eller utrangering av en tillgång fastställs som skillnaden mellan försäljningsintäkterna och tillgångens redovisade nettovärde och redovisas i resultaträkningen i posten Driftkostnader.

AFA Sjukförsäkring, AFA Trygghetsförsäkring och AFA Livförsäkring bedrivs i en gemensam organisation. Samtliga materiella anläggningstillgångar ägs av AFA Sjukförsäkring, men nyttjas av alla tre företagen. Årets avskrivningar fördelas med hänsyn till respektive företags andel av resursförbrukningen i organisationen.

KASSA OCH BANK

Kassa och bank består av banktillgodohavanden i försäkringsrörelsen och likvida medel överförda till kapitalförvaltningen. Kassa och bank redovisas på separat rad i koncernens och moderföretagets balansräkningar. Kassa och bank ingår i kategorin Lånefordringar och kundfordringar.

FÖRUTBETALDA KOSTNADER OCH UPPLUPNA INTÄKTER

Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter värderas till anskaffningsvärde.

EGET KAPITAL

I koncernredovisningen delas obeskattade reserver upp i eget kapital och uppskjuten skatt. Säkerhetsreserven får upplösas endast under särskilda villkor. Därför klassificeras egna kapitaldelen i säkerhetsreserven som bunden reserv i koncernredovisningen.

Enligt ÅRFL ska försäkringsföretag dela upp det egna kapitalet i bundet och fritt eget kapital. Bundet eget kapital utgörs i moderföretaget av aktiekapital medan allt annat eget kapital klassificeras som fritt eget kapital.

OBESKATTADE RESERVER

Moderföretaget har redovisat avsättningar till säkerhetsreserv i enlighet med FFFS 2013:8 Normalplan för skadeförsäkringsbolags redovisning av säkerhetsreserv.

FÖRSÄKRINGSTEKNISKA AVSÄTTNINGAR

De försäkringstekniska avsättningarna består av avsättning för oreglerade skador.

Avsättning för oreglerade skador

Avsättning för oreglerade skador motsvarar det beräknade värdet av företagets ansvarighet på grund av inträffade försäkringsfall. Avsättning för oreglerade skador delas upp i avsättning för inträffade och rapporterade skador, inträffade men ej rapporterade skador samt skaderegleringskostnader.

Inträffade och rapporterade skador avser skador med kända och fastställda ersättningar. Med inträffade men ej rapporterade skador avses för företaget okända försäkringsfall (IBNR) eller för företaget kända skador där försäkringsersättningar inte är slutligt fastställda (IBNER).

Beräkningarna utgår från statistiska metoder som baseras på antaganden om antalet sjukfall, avveckling, räntenivå, värdesäkring och andra riskmått samt driftkostnader.

Värderingen av de försäkringstekniska avsättningarna baseras på försiktiga antaganden och inkluderar vissa schablonmässiga säkerhetspåslag. Det innebär att det är troligt att dessa säkerhetspåslag kommer att resultera i framtida avvecklingsvinster.

Metodbeskrivning

Avsättningarna för månadsersättningsfall i avtalsgruppsjukförsäkringen, premiebefrielseförsäkringen och avgiftsbefrielseförsäkringen är beräknade med hänsyn till sjukavvecklingen och bedömningar av antal okända sjukfall.

Avsättningarna för dagsersättningsfall för ovanstående försäkringar samt föräldrapenningtilläggsförsäkringen beräknas med triangelschemametodik. För trygghetsförsäkring vid arbets-skada används främst triangelschemametodik kombinerad med olika bedömningar för skadeår som inte är så långt utvecklade. Avsättningen för skadelivräntor i trygghetsförsäkring vid arbets-skada är beräknad med hänsyn till inflation och dödlighet. För sjuklivränta och förlängd livränta beräknas avsättningen med hänsyn till dödlighet.

Antaganden

Avsättningarnas storlek påverkas av en rad faktorer. De viktigaste antagandena i AFA Sjukförsäkring och AFA Trygghetsförsäkring är:

- Inflation och diskonteringsränta
- Bedömning av antal okända sjukfall, arbetsolycksfall och arbetssjukdomar
- Sjukavveckling
- Dödlighet
- Effekt av lag- och villkorsändringar

Inflation och diskonteringsränta

Vid beräkningen tas hänsyn till historisk inflation och löneutveckling. Generellt gäller att försäkringarna diskonteras med en nominell räntekurva enligt Finansinspektionen upprättade riktlinjer justerat med ett antagande om indexering beroende på värdesäkringens karaktär i de olika försäkringarna. Detta gäller inte för avsättningar där durationen är kort eftersom diskonteringseffekten där är försumbar.

Bedömning av antal okända sjukfall, arbetsolycksfall och arbetssjukdomar

Avsättningarna består till betydande del av inträffade men ej rapporterade sjukfall. För att skatta antalet okända skadefall räcker det inte med att använda enbart statistiska metoder, eftersom det framför allt för det senaste skadeåret inte finns tillräckligt med underlag. Uppskattningen av antal okända skador görs därför genom en sammanvägd bedömning av olika statistiska metoder samt extern information om till exempel antal sjukskrivningar. Det senaste skadeåret är det mest svårbedömda året; ju tidigare skadeår, desto säkrare blir skattningarna av antalet okända skador.

Sjukavveckling

Beräkningen av avsättningar för månadsersättningsfall i AFA Sjukförsäkring innehåller antagande om sjukavvecklingen, det vill säga hur många sjukfall som upphör innan 65 års ålder då försäkringen slutar gälla. Ett sjukfall kan upphöra på grund av att den försäkrade blir frisk, får arbetsskadan beviljad eller avlider. Antagandet är baserat på historisk sjukavveckling. I dagsläget beaktas enbart när en försäkrad avlider i avvecklingen, detta eftersom antalet individer som tillfrisknar eller övergår till arbets-skada bedöms vara litet. Detta ger ett försiktigt antagande av sjukavvecklingen.

Dödlighet

Vid beräkning av avsättningarna för skadelivräntor i trygghetsförsäkring vid arbetsskada, sjuklivränta och förlängd livränta görs antagande om dödligheten. Det antagande som används för skadelivräntor och sjuklivränta och förlängd livränta är ett branschgemensamt dödlighetsantagande som grundar sig på Sveriges befolkningsdödlighet. Dödlighetsantagandet för sjuklivränta och förlängd livränta har anpassats till arbetarkollektivet.

Effekt av lag- och villkorsändringar

Ändringar i lagar och villkor i socialförsäkringssystemet kan få mycket långtgående konsekvenser för AFA Sjukförsäkrings och AFA Trygghetsförsäkrings ekonomi och kan påverka både retroaktivt och prospektivt. Sådana ändringar är mycket svåra att förutse och därför svåra att ta höjd för i avsättningsberäkningarna. Även när det gäller lagändringar som redan trätt i kraft kan kostnaderna vara svårbedömda eftersom det då blir svårare att grunda beräkningarna på skadehistoriken. Detta resulterar i aktuariella bedömningar som grundar sig på den information som finns tillgänglig.

AVSÄTTNINGAR FÖR SKATTER

Uppskjutna skattefordringar avseende underskottsavdrag redovisas i balansräkningen i den omfattning det är troligt att framtida skattemässiga överskott kommer att finnas tillgängliga, mot vilka underskotten kan utnyttjas.

Den uppskjutna skatteskulden hänför sig i moderföretaget främst till realiserade vinster i placeringstillgångar.

Uppskjuten skatt beräknas på temporära skillnader som hänför sig till innehav i placeringstillgångar.

Uppskjutna skattefordringar och uppskjutna skatteskulder har värderats med den skattesats som har beslutats per rapportperiodens slut och förväntas gälla vid realiserandet av tillgången eller regleringen av skulden. Beräkningen av uppskjutna skattefordringar och skatteskulder har baserats på en skattesats om 22 procent.

UPPLUPNA KOSTNADER OCH FÖRUTBETALDA INTÄKTER

Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter värderas till upplupet anskaffningsvärde.

Kassaflödesanalys

IAS 7 Kassaflödesanalys tillämpas med de anpassningar som är nödvändiga med hänsyn till koncernens verksamhet. Koncernen och moderföretaget tillämpar direkt metod för verksamheternas kassaflöden. Detta betyder att inbetalningar respektive utbetalningar anges brutto och specificeras under delrubriker i kassaflödesanalysen.

Analysen har sin grund i de poster i resultaträkningen som har direkt koppling till externa betalningsflöden. Dessa poster justeras sedan i analysen med periodens förändringar i balansräkningen för de poster som har direkt anknytning till resultatposten i fråga. Koncernen och moderföretaget har inga transaktioner för upptagna eller givna lån och därför redovisas ingen finansieringsverksamhet i kassaflödesanalysen.

REDOVISADE POSTER

Under rubriken Kassaflöde från den löpande verksamheten redovisas kassaflöden från premiebetalningar, skadeutbetalningar, utbetalningar för omkostnader i försäkringsverksamheten samt kassaflöde från anslagsverksamhet. Här redovisas även kassaflöden från investeringar och försäljningar av placeringstillgångar, nettobetalingar avseende fastighetsverksamheten, erhållna utdelningar, betalda och erhållna räntor samt betald inkomstskatt. Posterna resulterar i det nettokassaflöde som genererats i den löpande verksamheten.

Som likvida medel redovisas Kassa och bank, vilket består av banktillgodohavanden efter eliminering av valutaomvärderingens effekt. Korta placeringar (med en löptid på mindre än 3 månader) redovisas som placeringstillgångar.

Viktiga uppskattningar och bedömningar som påverkar redovisningen

I redovisningen görs uppskattningar och antaganden om framtiden. Det är främst beräkningen av de försäkringstekniska avsättningarna som baseras på uppskattningar och bedömningar som innebär en betydande risk för väsentliga justeringar i redovisade värden för tillgångar och skulder under nästkommande räkenskapsår.

Uppskattningar och bedömningar av de försäkringstekniska avsättningarna utvärderas löpande och baseras på historisk information och andra faktorer, inklusive antaganden om vid bokslutstillfället inträffade men då okända skador samt förväntningar om framtida händelser, som anses rimliga under rådande förhållanden. För ytterligare information om viktiga uppskattningar och bedömningar, se not 2.

Uppskattningar och bedömningar har även gjorts vid värdering av byggnader och mark, onoterade aktier, derivat samt illikvida räntebärande värdepapper. Se vidare i avsnittet Placerings-tillgångar.

Not 2. Risker och riskhantering för koncernen

Riskhanteringens mål

Styrelsen har beslutat om en riskpolicy som anger riskhanteringens mål, strategier för hur dessa mål ska uppnås samt tillåtna avvikelser från dessa mål.

Syftet med riskhanteringen är att säkerställa att riskexponering och riskacceptans i verksamheterna är väl avvägda mot varandra och mot koncernens uppdrag åt arbetsmarknadens parter så att koncernens mål uppnås. Riskexponeringen berättar vilken risk företaget är utsatt för och hur den påverkas av vad som görs i den löpande riskhanteringen. Riskacceptansen är den risknivå som styrelsen har accepterat och den ligger till grund för styrelsebeslut om riskstrategi. Koncernens risker delas in i finansiella risker, försäkringsrisker, operativa risker, strategiska risker och anseenderisker.

Riskhantering

Riskhanteringen består av tre steg: Styrning, löpande hantering samt rapportering av risker. I nedanstående figur visas hur koncernen utformat den del av bolagsstyrningen som består av hur koncernen identifierar, värderar och beslutar om hantering av risker.

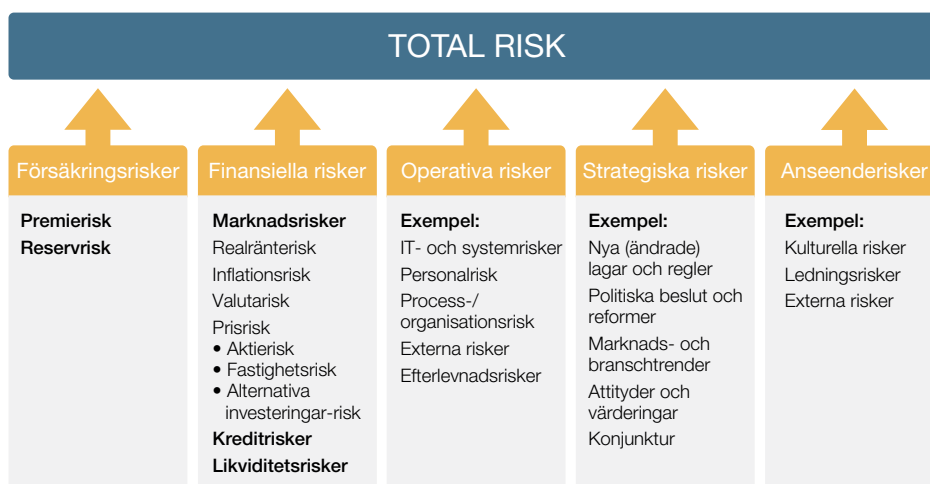
I AFA Sjukförsäkring och i AFA Trygghetsförsäkring är det bolagsstämman som utser styrelsen. Svenskt Näringsliv och Landsorganisationen i Sverige (LO) utser vardera en styrelseledamot att särskilt bevaka försäkringstagarnas och de försäkrades intressen. Bolagsstämman utser också externrevisor som har till uppgift att granska försäkringsföretagens räkenskaper och årsredovisning samt styrelsens och verkställande direktörens

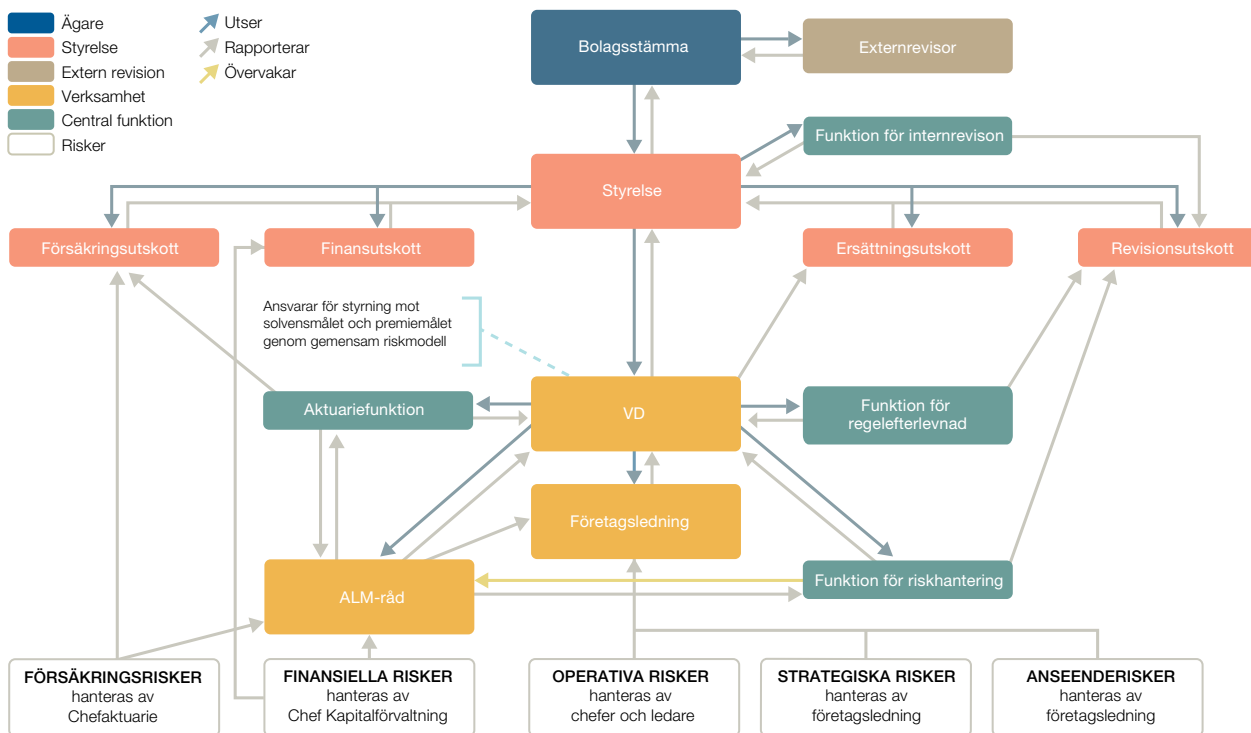
förvaltning av försäkringsföretagen. Styrelsen fattar beslut om det samlade risktagandet i försäkringsföretagen. Styrelsemöten i de två försäkringsföretagen hålls samtidigt i de ärenden som har gemensamma beröringspunkter. Styrelsen har inrättat fyra utskott – Finansutskottet, Försäkringsutskottet, Revisionsutskottet och Ersättningsutskottet – för att bereda frågor inför styrelsebeslut. Finansutskottet bereder frågor som rör finansiella risker. Försäkringsutskottet bereder frågor som rör försäkringsrisker. Vid vissa specifika frågeställningar såsom premiesättning och egen risk- och solvensbedömning (ORSA) samordnas mötena mellan Finansutskottet och Försäkringsutskottet. Revisionsutskottet bereder ärenden till styrelsen i frågor gällande bland annat operativa risker, finansiell rapportering, intern styrning och kontroll, regelefterlevnad, intern och extern revision, redovisning, skatt samt revisorer. Ersättningsutskottet bereder ersättningsfrågor och fungerar som rådgivare till verkställande direktören i verksamhetsfrågor.

Det löpande riskhanteringsarbetet leds av företagets verkställande direktör (VD). För att bistå med styrningen av verksamhetens finansiella risker och försäkringsrisker utser VD ett ALM-råd (Asset Liability Management) med representanter från Enhet Kapitalförvaltning, Enhet Aktuarie, Enhet Ekonomi och Funktitionen för riskhantering. VD utser även en särskild krisledning.

Ansvaret för hanteringen av de operativa riskerna i verksamheten har delegerats från VD till verksamhetens chefer och ledare (riskägarna) enligt principer i riktlinjer för delegering och attest. Vidare har alla anställda ett eget ansvar att bidra till en god riskkultur. Detta gäller även för utlagd verksamhet till externa leverantörer.

Enhet Kapitalförvaltning har ansvar för hantering och kontroll av AFA Sjukförsäkrings och AFA Trygghetsförsäkrings finansiella risker i enlighet med fastställda placeringsriktlinjer samt rapporterar till Finansutskottet respektive ALM-rådet.

Enhet Aktuarie har ansvar för hantering och kontroll av AFA Trygghetsförsäkrings försäkringsrisker i enlighet med fastställda aktuariella reglementen samt rapporterar till Försäkringsutskottet och till företagsledningens ALM-råd.

Enhet Aktuarie har ansvar för hantering av AFA Sjukförsäkrings och AFA Trygghetsförsäkrings försäkringsrisker i enlighet med fastställda aktuariella reglementen. Riskerna kontrolleras av chefen för Enhet Aktuarie tillika aktuariefunktionen som rapporterar till Försäkringsutskottet och till ALM-rådet.

Verksamhetens chefer och ledare ansvarar för hantering och kontroll av operativa risker i enlighet med av styrelsen fastställda riktlinjer för operativ riskhantering. Den företagsövergripande risksamordnaren utses av verkställande direktören och ska analysera företagets riskexponering för operativa risker, strategiska risker och anseenderisker, baserat på risker, oönskade händelser och åtgärdsplaner från riskägare.

Den företagsövergripande risksamordnaren rapporterar till den verkställande direktören och till chef för riskfunktionen.

VD ansvarar för hantering och kontroll av AFA Sjukförsäkrings och AFA Trygghetsförsäkrings strategiska risker och anseenderisker.

Kapitalkrav och kapitalbas enligt Solvens II

Företag kan välja att beräkna sitt solvenskapitalkrav (SCR) med en förutbestämd standardformel, eller ansöka om att få använda en intern modell. AFA Sjukförsäkring använder standardformeln. Vidare kräver Solvens II att företagen ska ha en kvalitetsindelad kapitalbas som minst ska uppgå till SCR. AFA Försäkringsgrupp (AFA Sjukförsäkring, AFA Trygghetsförsäkring och AFA Livförsäkring) och moderföretaget uppfyller kapitalkraven under 2017.

AFA FÖRSÄKRINGSGRUPP

Kapitalkrav och kapitalbas	2017	2016
SCR	42 188	39 163
Kapitalbas	95 579	91 502
MCR	11 237	10 346

MODERFÖRETAG

Kapitalkrav och kapitalbas	2017	2016
SCR	34 473	31 684
Kapitalbas	83 086	80 053
MCR	8 618	7 921

Känslighetsanalys – effekt på tillgängligt kapital

För att sätta kapitalkravet i perspektiv till riskhanteringen redovisas nedan en känslighetsanalys som visar vilken effekt som förändringar i de mest relevanta parametrarna får på det tillgängliga kapitalet i koncernen respektive moderföretaget. De olika utfallen är exempel och ska inte ses som en bedömning av sannolika utfall. Redovisade effekter har samma påverkan på resultatet som på tillgängligt kapital.

KONCERNEN

Effekt på eget kapital, mnkr

Parametrar	Förändring	Vid ökning	Vid minskning
<i>Reservrisker:</i>			
Antagande om antalet okända sjukfall	10 procent	-2 900	2 900
Antagande om antal okända arbetsskador	10 procent	-500	500
Antagande om livslängd (sannolikhet att avlida)	10 procent	700	-800
<i>Marknadsrisker:</i>			
Real marknads- och diskonteringsränta	1 procentenhet	3 500	-4 300
Nominell marknads- och diskonteringsränta	1 procentenhet	-1 600	1 600
Valutaförändring i SEK-kurs	10 procent	-2 900	2 900
Aktiers marknadsvärde	10 procent	7 700	-7 700
Fastigheters marknadsvärde	10 procent	3 300	-3 300

MODERFÖRETAGET

Effekt på eget kapital, mnkr

Parametrar	Förändring	Vid ökning	Vid minskning
<i>Reservrisker:</i>			
Antagande om antalet okända sjukfall	10 procent	-2 900	2 900
Antagande om livslängd (sannolikhet att avlida)	10 procent	300	-400
<i>Marknadsrisker:</i>			
Real marknads- och diskonteringsränta	1 procentenhet	2 900	-3 500
Nominell marknads- och diskonteringsränta	1 procentenhet	-1 300	1 300
Valutaförändring i SEK-kurs	10 procent	-2 400	2 400
Aktiers marknadsvärde	10 procent	6 300	-6 300
Fastigheters marknadsvärde	10 procent	2 800	-2 800

Verksamhetens risker

Nedan följer en redovisning av verksamhetens risker fördelade på kategorierna försäkringsrisker, finansiella risker, operativa risker, strategiska risker och anseenderisker. Redovisningen omfattar en definition av risken, en beskrivning av hur den hanteras samt en angivelse av riskexponeringen.

Riskexponeringen skattas även sannolikhetsmässigt med hjälp av Value at Risk för marknadsriskerna på tillgångarna och för realränterisk och inflationsrisk på balansräkningen. För en beskrivning av Value at Risk, se nedan i avsnittet Finansiella risker.

FÖRSÄKRINGSRISKER

Premierisk

Definition

Med premierisk avses den förväntade förändringen av de försäkringstekniska avsättningarnas värde för period som ej intjänade premier ska täcka.

Hantering av premierisk

Koncernen har ingen premierisk. Förklaringen är primärt att det inte görs någon avsättning för ej intjänad premie eller kvarvarande risker i redovisningen. Det bakomliggande skälet är att avtalen är ettåriga kalenderårsvis med en löpande premieinbetalning under året. Vid bokslutstillfället finns därmed inga förpliktelser för nästkommande år och företagen har därför ingen premierisk.

Riskexponering

Koncernen exponeras inte för premierisk.

Reservrisk

Definition

Med reservrisk avses den förväntade förändringen av de försäkringstekniska avsättningarnas värde på grund av slumpmässiga svängningar i skadefallet runt en antagen skadefrekvens men också att själva skadefrekvensen är prognostiserad på fel nivå.

Hantering av reservrisk

Avtalsgruppsjukförsäkring (AGS och AGS-KL), premiebefrielseförsäkring och avgiftsbefrielseförsäkring

För AGS och AGS-KL, premiebefrielseförsäkring och avgiftsbefrielseförsäkring är tre reservrisker av betydelse.

- Bedömningen av antalet inträffade men för företaget okända skadefall (IBNR)
- Förändringar i Försäkringskassans hantering av godkännande av sjukersättningsfall
- Sjukavvecklingen

Antalet okända skadefall i AGS och AGS-KL, premiebefrielseförsäkring och avgiftsbefrielseförsäkring är svårprognostiserat när

det gäller antalet sjukersättningsfall på de nyare skadeårgångarna. Detta beror på den ibland avsevärda tid det tar mellan ett insjuknande och att en sjukersättning beviljas av Försäkringskassan anmäls till AFA Sjukförsäkring. För att reducera risken analyseras sjukpenningfall för att få en tidig indikation på hur många som senare kommer att erhålla en sjukersättning.

Förändringar i Försäkringskassans beviljande av sjukersättningar hanteras genom omvärldsbevakning av försäkringsteknisk expertis som syftar till att identifiera trender i sjukersättningsmönstret.

Förändringar i avvecklingen av sjukfall kan uppkomma genom att Försäkringskassan ändrar rutinerna när det gäller på vilka grunder man inte förlänger ersättningen för en person som tidigare erhållit en sjukersättning. Förändringarna kan också uppkomma genom ändrade rutiner från Försäkringskassan när det gäller beviljandet av arbetsskador. Beviljas personer som tidigare uppburit sjukersättning i större utsträckning istället en arbetsskada avslutas ärendet i AFA Sjukförsäkring.

Föräldrapenningtillägg (FPT)

För FPT är två reservrisker av betydelse.

- Bedömningen av antalet uttag av föräldrapenning inom aktuellt kollektiv
- Bedömningen av antalet ersättningsbara föräldrapenningdagar.

Bedömningen av ovanstående parametrar kan tidigt baseras på observerat inflöde då dessa relativt fort är kända.

Trygghetsförsäkring vid arbetsskada (TFA och TFA-KL)

För TFA och TFA-KL är två reservrisker av betydelse.

- Bedömningen av antalet inträffade men för företaget okända arbetsolycksfall och arbetssjukdomar (IBNR)
- Försäkringskassans tolkning och bedömning huruvida ett skadefall är att betrakta som en arbetsskada eller ej.

Antalet okända arbetsolycksfall och arbetssjukdomar i TFA och TFA-KL är svårprognostiserat, särskilt när det gäller arbets-sjukdomar. Detta beror på den ofta avsevärda tid det tar mellan ett insjuknande och att en arbetssjukdom godkänns av Försäkringskassan. För att reducera risken bedrivs omvärldsbevakning av försäkringsteknisk expertis. Deras bedömning av förändrad hantering ligger till grund för hur stort påslag som de försäkringstekniska avsättningarna ska belastas med och hur det påverkar skadekostnaden och därmed framtida premiesättning.

Försäkringskassans tolkning och bedömning av huruvida ett skadefall är att betrakta som en arbetsskada eller ej innebär en väsentlig reservrisk som har stor påverkan på beräkningen av skadekostnaden och därmed premiesättningen. Förändringarna i Försäkringskassans hantering beror ofta på förändringar i lagar som reglerar socialförsäkringssystemet och som historiskt har påverkat reservrisken.

Sjuklivränta och förlängd livränta

Sjuklivränta och förlängd livränta är avvecklingsaffärer inom AFA Sjukförsäkring och AFA Trygghetsförsäkring. I princip samtliga skadeärenden är i dagsläget kända vilket gör att det inte finns någon kvarstående risk i uppskattningen av beståndet. De skadedrabbade ska ha ersättning från sjuklivräntan eller förlängda livräntan för den tid de har uppburit sjukersättning. Den försäkrade ska ha ersättning livsvarigt från och med 65 års ålder.

Den reservrisk som har betydelse är därför livslängdsrisken. Dess påverkan på reservriskernas storlek inom sjuklivräntan eller förlängda livräntan är dock begränsad; eftersom beståndet är åldrande och inga yngre tillkommer finns en god kännedom om livslängden i beståndet. Den livslängdsökning som sker i samhället är inkluderad i de antaganden om dödlighet som ligger till grund för beräkningen av de försäkringstekniska avsättningarna.

Riskexponering

Avtalsgruppsjukförsäkring (AGS och AGS-KL), premiebefrielseförsäkring och avgiftsbefrielseförsäkring

Variationer i skadefrekvensen av godkända sjukersättningsfall har ett stort inslag av riskdiversifiering eftersom underliggande kollektiv är stora. En riskexponering uppstår främst i de fall det historiska underlaget inte är representativt för de framtida kassaflödena.

Exponering för reservrisk uppkommer av att lagändringar påverkar Försäkringskassans tolkningar och bedömningar vad gäller godkännande av sjukersättningar. Detta minimeras genom analyser av frekvensen sjukpenningfall samt god omvärldsanalys.

Föräldrapenningtillägg (FPT)

Variationerna i förändringar i hur föräldrapenningdagar tas ut har ett stort inslag av riskdiversifiering eftersom underliggande kollektiv är stora. En riskexponering uppstår främst i de fall det historiska underlaget inte är representativt för de framtida kassaflödena som till exempel att fler män tar ut föräldradagar eller att längre perioder tas ut.

Trygghetsförsäkring vid arbetsskada (TFA och TFA-KL)

Variationer i frekvensen av godkända arbetsskador har ett stort inslag av riskdiversifiering inom TFA och TFA-KL eftersom underliggande kollektiv är stora. En riskexponering uppstår främst i de fall det historiska underlaget inte är representativt för de framtida kassaflödena.

Exponering för reservrisk som uppkommer av att lagändringar påverkar Försäkringskassans tolkningar och bedömningar vad gäller godkännande av arbetsskador minimeras genom god omvärldsanalys. Förändrad lagstiftning kan dock komma att påverka kostnaderna i TFA och TFA-KL retroaktivt, vilket då ger upphov till avvecklingsresultat i de försäkringstekniska avsättningarna.

Sjuklivränta och förlängd livränta

Exponeringen av reservrisk för sjuklivränta och förlängd livränta är idag liten och begränsar sig till livslängdsrisk i ett åldrande avvecklingsbestånd med goda kunskaper om livslängd. Risken anses därför väl omhändertagen i den befintliga dödlighetsfunktionen.

FINANSIELLA RISKER

Företagens strategiska finansiella risktagande uttrycks i deras normalportföljer.

Normalportföljen består dels av tillgångsslag som har skuldmatchande egenskaper (obligationer och fastigheter), dels av tillgångsslag med högre förväntad avkastning än skuld tillväxten som kan möjliggöra en låg och stabil premie (aktier och alternativa investeringar). Vanligtvis är fördelningen mellan dem stabil mellan åren.

Vid låg fondering ger Solvens II litet utrymme för risktagande och andelen skuldmatchande tillgångar i portföljen, statsobligationer, måste då ökas. Det samlade strategiska finansiella risktagandet i koncernens normalportföljer ökade något under 2017. Det beror på minskningar av både de nominella och reala obligationsandelarna i AFA Sjukförsäkring och AFA Trygghetsförsäkring. I AFA Sjukförsäkring ökades andelarna i alternativa investeringar och fastigheter. I AFA Trygghetsförsäkring ökades aktie- och fastighetsandelarna.

Marknadsrisker

Definition

Med marknadsrisker avses risken för att marknadsvärdet ändras dels till följd av förändringar av en särskild faktor såsom realränta, nominell ränta och valuta, dels till följd av risker som inte kan härledas till någon särskild faktor. De senare benämns prISRISKER.

Hantering av marknadsrisker

Value at Risk (VaR) är ett sätt att kvantifiera marknadsrisker. VaR definieras som den med en viss sannolikhet förväntade förlusten från ogynnsamma marknadsrörelser över ett år. Den förväntade förlusten har justerats med den förväntade avkastningen från tillgångsslaget. I VaR-beräkningarna antas att värdeförändringar är normalfördelade. VaR beräknas med en konfidensnivå på 97,5 procent (cirka 2 standardavvikelse) med avseende på eget kapital.

Koncernen beräknar VaR både brutto (perfekta korrelationer) och netto (historiskt observerade korrelationer). Brutton risken syftar till att mäta vilken förlustrisk företagen skulle vara exponerade för om samtliga tillgångsslag skulle falla i värde samtidigt. Nettorisken syftar till att mäta vilken förlustrisk företagen är exponerade för när hänsyn tas till diversifieringsvinster vid beräkning av den totala risken.

Det bör observeras att om korrelationen mellan aktier och räntebärande värdepapper, vilket inkluderar skulden, byter tecken

kommer VaR att påverkas kraftigt. Det bör också observeras att VaR är beroende av tillgångarnas värde. Vid en jämförelse av finansiellt risktagande mellan olika år bör därför VaR relateras till storleken på eget kapital.

VaR beräknas för samtliga tillgångsslag och instrumenttyper som företagen har innehav i med beaktande av försäkringsåtagandenas ränterisker.

Som ett komplement till VaR-beräkningarna, och för att möjliggöra riskbedömningar som inte förlitar sig på en viss sannolikhetsfördelning, görs känslighetsanalyser som visar effekten på eget kapital. Dessa analyser redovisas tidigare i denna not.

Siffrorna för respektive tillgångsslag i tabellen nedan avser risken för tillgångsslaget enskilt med hänsyn tagen till diversifieringseffekter inom tillgångsslaget. Vid beräkning av nettorisken tas hänsyn även till diversifieringseffekten mellan tillgångsslagen.

Riskexponering balansräkning

VaR, mnkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Ränterisk	1 741	1 900	1 521	1 496
Aktierisk	6 177	7 537	5 054	6 162
Fastighetsrisk	5 939	5 222	5 068	4 588
Alternativa investeringar-risk	3 639	4 270	3 094	3 606
Valutarisk	2 814	4 787	2 326	3 978
Diversifieringseffekt mellan tillgångsslagen	-10 032	-14 693	-8 538	-12 016
Summa risk, netto	10 278	9 023	8 525	7 812

Realränterisk

Definition

Med realränterisk avses den förväntade variationen i netto-marknadsvärdet av räntebärande placeringstillgångarna och de försäkringstekniska avsättningarna beroende på att realräntan på obligationsmarknaden förändras. För övriga tillgångsslag beräknas ej realränterisken eftersom den enbart går att skatta empiriskt, är volatil samt endast utgör en mindre andel av dessa tillgångsslags totala risker.

Hantering av realränterisk

Vid hantering av realränterisken anläggs ett balansräkningsperspektiv. Realränteexponeringen för de försäkringstekniska avsättningarna hanteras genom innehav av realränteobligationer på tillgångssidan. Realränteriskexponeringen netto sett till både tillgångssidan och skuldsidan beräknas uttryckt som VaR.

Riskexponering

Realränteriskexponeringen netto för koncernen var 1 491 miljoner kronor (3 989). För moderföretaget var motsvarande siffra 1 277 miljoner kronor (3 141).

NOTUPPLYSNINGAR

Inflationsrisk

Definition

Med inflationsrisk avses den förväntade variationen i nettomarknadsvärdet mellan de svenska räntebärande placeringstillgångarna och de försäkringstekniska avsättningarna som beror på att den förväntade inflationen i Sverige förändras. Den förväntade inflationen skattas utifrån räntedifferensen mellan nominella och reala obligationer med jämförbara löptider. Övriga tillgångsslag, inklusive utländska räntebärande värdepapper, är inte direkt kopplade till svensk inflation och utelämnas därför.

Hantering av inflationsrisk

Vid hantering av inflationsrisken anläggs ett balansräkningsperspektiv. Inflationsriskexponeringen på skuldsidan hanteras genom innehav av reala räntebärande placeringar på tillgångssidan. Inflationsriskexponeringen netto sett till både tillgångssidan och skuldsidan beräknas uttryckt som VaR.

Riskexponering

Inflationsriskexponeringen netto för koncernen var 1 506 miljoner kronor (2 561). För moderföretaget var motsvarande siffra 1 282 miljoner kronor (2 002).

Valutarisk

Definition

Valutarisk uppstår vid investeringar i värdepapper noterade i utländsk valuta. Valutarisk avser den förväntade variationen i valutapositionens marknadsvärde under ett år.

Valutarisken uppskattas genom beräkning av VaR. Total VaR avser total risk för samtliga valutor exklusive diversifieringseffekter mellan valutor.

Hantering av valutarisk

Valutarisken hanteras genom begränsning av den totala valutaexponeringen samt begränsning av varje enskild valutas exponering. Valutariskexponeringen hanteras aktivt med hjälp av valutaderivat. Utländska räntebärande placeringar valutasäkras enligt nuvarande policy i sin helhet avseende både värde och kassaflöden medan aktieportföljen valutasäkras till viss del.

Riskexponering, mnkr

Koncernen	2017		2016	
	Nettoexponering	VaR	Nettoexponering	VaR
USD	14 437	2 440	24 482	4 370
EUR	3 314	263	3 868	338
GBP	1 612	275	2 019	325
CHF	949	156	910	149
DKK	264	21	180	16
NOK	100	14	74	10
JPY	0	0	0	0
Totalt	20 676	3 169	31 533	5 209

Moderföretaget	2017		2016	
	Nettoexponering	VaR	Nettoexponering	VaR
USD	11 953	2 020	20 371	3 637
EUR	2 710	215	3 207	280
GBP	1 321	225	1 642	264
CHF	776	128	743	121
DKK	216	17	147	13
NOK	81	11	60	8
JPY	0	0	0	0
Totalt	17 057	2 616	26 170	4 324

Prisrisk – Aktierisk

Definition

Med aktierisk avses den förväntade variationen i marknadsvärdet under ett år. Aktierisken uppskattas genom beräkning av VaR. Total VaR avser total risk för samtliga aktiemarknader exklusive diversifieringseffekter mellan de olika marknaderna.

Hantering av aktierisk

Aktierisken hanteras genom diversifiering på olika länder och branscher och genom limiter på maximala avvikelser från index. Huvuddelen av placeringarna är noterad.

Riskexponering, mnkr

	2017		2016	
	Exponering	VaR	Exponering	VaR
Koncernen	60 297	6 177	58 285	7 537
Moderföretaget	49 335	5 054	47 656	6 162

Geografisk fördelning, direkta aktieinnehav inklusive fonder

Koncernen	2017		2016	
	Exponering	VaR	Exponering	VaR
Sverige	26 924	3 738	26 868	4 129
Nordamerika	18 305	1 795	17 931	2 187
Europa exkl. Sverige	7 032	969	6 297	948
Japan	2 622	592	2 509	713
Övrigt	5 413	1 071	4 679	1 101
Summa	60 297	8 165	58 285	9 078

Moderföretaget	2017		2016	
	Exponering	VaR	Exponering	VaR
Sverige	22 031	3 059	21 969	3 376
Nordamerika	14 975	1 469	14 662	1 788
Europa exkl. Sverige	5 753	793	5 148	775
Japan	2 146	484	2 052	583
Övrigt	4 430	877	3 826	901
Summa	49 335	6 681	47 656	7 423

Prisrisk – FastighetsriskDefinition

Med fastighetsrisk avses den förväntade variationen i marknadsvärdet under ett år. Fastighetsrisken beräknas uttryckt som VaR.

Hantering av fastighetsrisk

Fastighetsrisken hanteras genom en långsiktig förvaltningsstrategi och diversifiering på olika typer av hyresgäster.

Riskexponering, mnkr

	2017		2016	
	Exponering	VaR	Exponering	VaR
Koncernen	31 786	5 939	27 690	5 222
Moderföretaget	27 123	5 068	24 328	4 588

Prisrisk – Alternativa investeringar-riskDefinition

Med prisrisk i alternativa investeringar avses den förväntade variationen i marknadsvärdet under ett år. Prisrisken beräknas uttryckt som VaR.

Hantering av alternativa investeringar-risk

Prisrisken i alternativa investeringar hanteras genom en mycket stor diversifiering i underliggande innehav, eftersom portföljen i huvudsak består av andelar i private equity-fonder. Prisrisken hanteras även genom ett noggrant urval av fondförvaltare och fonder.

Riskexponering, mnkr

	2017		2016	
	Exponering	VaR	Exponering	VaR
Koncernen	14 865	3 639	16 362	4 270
Moderföretaget	12 636	3 094	13 814	3 606

KreditrisikerDefinition

Med kreditrisk avses risken att motparten helt eller delvis inte fullgör sina betalningsförpliktelser mot företagen. Kreditrisk för derivat avser risken för att motparten ej kan uppfylla sina åtaganden i enlighet med avtal. Kreditrisken för derivat bedöms vara försumbar med hänsyn tagen till att handel huvudsakligen sker i standardiserade produkter som handlas och clearas på organiserade marknadsplatser med regelsystem och säkerhetskrav. Kreditrisken för icke-standardiserade derivat består av de verkliga värdena för derivaten per balansdagen.

Hantering av kreditrisk

Kreditrisken begränsas genom att placeringar huvudsakligen sker i värdepapper och mot emittenter med låg kreditrisk. Kredit-

risken följs löpande upp gentemot emittenters eller värdepappers rating. I handel med OTC-derivat och återköpsransaktioner regleras kreditrisken med standardavtal för handel med respektive motpart. För de värdepapper som lånas ut reduceras kreditrisken genom att fullgoda säkerheter erhålls.

Riskexponering, mnkrKreditkvalitet avseende obligationer och andra räntebärande värdepapper

Rating	Koncernen				Moderföretaget			
	2017		2016		2017		2016	
	Exponering	%	Exponering	%	Exponering	%	Exponering	%
AAA	42 408	52	49 784	61	34 071	52	38 982	61
AA	5 531	7	6 894	9	4 337	6	5 412	9
A	6 242	8	3 653	5	4 907	8	2 804	5
BBB	3 845	5	3 614	4	3 039	5	2 772	4
BB	281	0	322	0	220	0	262	0
Värdepapper utan rating ¹⁾	23 344	28	16 767	21	18 672	29	13 545	21
Summa	81 651 100		81 034 100		65 246 100		63 777 100	

¹⁾ Av detta belopp utgörs 69 procent (79) i koncernen och 70 procent (79) i moderföretaget av obligationer och räntebärande värdepapper utgivna av emittenter med en lägsta rating av BBB.

Väsentliga koncentrationer avseende samtliga innehav

Emittent	Koncernen		Moderföretaget	
	Exponering	%	Exponering	%
Svenska staten	28 370	13	22 995	13
Amerikanska staten	12 399	6	9 754	6
Nordea	7 382	3	5 928	3
Swedbank	7 316	3	6 327	4
Svenska Handelsbanken	5 563	3	4 451	3
SEB	3 824	2	2 987	2
Deutsche Bank	3 372	2	2 604	1
European Investment Bank	3 183	1	2 566	1
Tyska Staten	2 993	1	2 414	1
iShares Japan Index Fund	2 622	1	2 146	1
Summa	77 024	35	62 172	35

Riskexponering i övriga tillgångar, mnkr

Premiefordringar	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Premiefordringar förfallna sedan mer än 30 dagar	5,7	6,4	2,9	3,4
Därav reserverade i bokslutet	-3,0	-4,0	-1,9	-2,0
Summa	2,7	2,4	1,0	1,4

NOTUPPLYSNINGAR

Hyresfordringar	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Hyresfordringar förfallna sedan mer än 30 dagar	1,6	1,0	1,3	0,7
Därav reserverade i bokslutet	-0,3	-0,1	-0,3	-0,0
Summa	1,3	0,9	1,0	0,7

Likviditetsrisk

Definition

Likviditetsrisk delas upp i marknadslikviditetsrisk och finansieringslikviditetsrisk. Med marknadslikviditetsrisk avses risken att ett finansiellt instrument inte alls kan avyttras eller kan avyttras endast till ett väsentligt reducerat pris eller att transaktionen medför stora kostnader. Med finansieringslikviditetsrisk avses risken för att inte kunna klara av finansiella betalningsåtaganden utan att råka ut för oacceptabla förluster.

Hantering av likviditetsrisk

Marknadslikviditetsrisk hanteras genom löpande uppföljning av att placeringar görs i enlighet med av styrelsen fastställda placeringsriktlinjer.

Hantering av finansieringslikviditetsrisk görs på olika nivåer. Den första nivån avser den kortsiktiga likviditetshanteringen och har en väldigt kort tidshorisont. Företagen följer kontinuerligt upp förväntade framtida kassaflöden och håller en likviditetsreserv bestående av korta placeringar och mycket likvida värdepapper för att säkerställa att företagen alltid har tillräckligt med likvida medel för att hantera dels interna flöden inom tillgångsförvaltningen, dels flöden från den löpande försäkringsrörelsen. Den andra nivån ser till likviditetshanteringen på lång sikt och karaktäriseras av ett mer utpräglat balansräkningsriskorienterat (ALM-orienterat) angreppssätt. Nedan angivna förfallostruktur beskriver den långsiktiga hanteringen av likviditetsrisk som påverkar kapitalförvaltningen ur ett strategiskt perspektiv. Detta säkerställer att företagen innehar tillräckligt med likvida medel och placeringar på en likvid marknad.

I förfallostrukturen ses enbart till räntebärande tillgångar och räntekänsliga derivat som betraktas som fullt likvida. Det finns dock ytterligare tillgångar, till exempel aktier och fastigheter, som kan användas för att täcka koncernens åtaganden. Fastigheter är dock mindre likvida.

Riskexponering, mdkr

KONCERNEN

Kassaflöde försäkrings- tekniska avsättningar	År				
	0-1	2-5	6-10	11-15	>15
Odiskonterad avsättning	-10,9	-31,5	-27,6	-14,7	-10,1
Duration 7,3 år					

Förväntat kassaflöde rän- tebärande placeringar	År				
	0-1	2-5	6-10	11-15	>15
Nominella/reala förfall	19,2	42,6	9,1	5,2	1,2
Duration 3,6 år					

Förväntat kassaflöde derivat	År				
	0-1	2-5	6-10	11-15	>15
Räntekänsliga derivat, inflöde	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Räntekänsliga derivat, utflöde	-0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Totalt	-0,2	0,0	0,0	0,0	0,0

Förväntat kassaflöde netto	År				
	0-1	2-5	6-10	11-15	>15
Totalt	8,1	11,1	- 18,5	- 9,5	- 8,9

MODERFÖRETAGET

Kassaflöde försäkrings- tekniska avsättningar	År				
	0-1	2-5	6-10	11-15	>15
Odiskonterad avsättning	-8,5	-25,5	-22,8	-11,9	-6,6
Duration 7,0 år					

Förväntat kassaflöde räntebärande placeringar	År				
	0-1	2-5	6-10	11-15	>15
Nominella/reala förfall	15,2	34,0	7,3	4,2	1,0
Duration 3,6 år					

Förväntat kassaflöde derivat	År				
	0-1	2-5	6-10	11-15	>15
Räntekänsliga derivat, inflöde	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Räntekänsliga derivat, utflöde	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Totalt	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0

Förväntat kassaflöde netto	År				
	0-1	2-5	6-10	11-15	>15
Totalt	6,6	8,5	- 15,5	- 7,7	- 5,6

OPERATIVA RISKER

Definition

Med operativa risker avses de framtida osäkra händelser som kan påverka uppnåendet av uppsatta mål. Begreppet operativ risk används för de interna och externa risker som framför allt är hänförliga till arbetssätt och stöd i det dagliga arbetet.

Hantering av operativa risker

Operativa risker hanteras och kontrolleras av verksamhetens chefer och ledare i enlighet med det interna regelverk som VD har fastställt. Det interna regelverket beaktar de externa krav som ställs på hanteringen av operativa risker.

Som stöd i hanteringen av operativa risker tillämpar koncernen gemensamma arbetssätt och verktyg. Det strukturerade arbetet med att hantera operativa risker hjälper till att synliggöra och prioritera förbättringsområden och skapar ett bättre underlag för beslut i det dagliga arbetet.

Hanteringen av operativa risker delas in i tre faser: riskanalys där risker identifieras och värderas och kategoriseras, åtgärdsplanering där respons bestäms och åtgärder planeras samt analys och uppföljning där risker samordnas och övervakas, åtgärder genomförs och arbetet följs upp och rapporteras.

Som ett led i riskhanteringen har koncernen utformat system och rutiner för hantering av oönskade händelser. Rapportering av oönskade händelser leder till en bättre förståelse för samband mellan händelse, orsak och konsekvenser. Dessutom kan fler riskmoment åtgärdas och effektiva förebyggande åtgärder genomföras i syfte att minska risken för att liknande händelser inträffar i framtiden.

Riskexponering

Koncernens exponering mot operativa risker är framför allt hänförlig till externa faktorer, såsom påverkan av lagar och regler. Av interna faktorer är det hanteringen av informationssäkerhet som främst utgör exponeringen mot operativ risk. Process- och personalrelaterade risker innebär också en exponering mot operativa risker.

STRATEGISKA RISKER

Definition

Med strategiska risker avses risker förenade med negativ påverkan på kapital eller intjäning på grund av bristande mottaglighet för förändringar i branschen och felaktiga strategiska affärsbeslut.

Hantering av strategiska risker

Verkställande direktören och företagsledningen ansvarar för hanteringen av strategiska risker.

Strategin för att begränsa exponeringen mot strategiska risker är bland annat att utföra omvärldsbevakning med fokus på regeländringar i Sverige och Europa och ändringar i marknadsläget samt säkerställa tydliga, väl kommunicerade beslutsvägar.

Hanteringen och uppföljningen underlättas av att riskexponeringen analyseras och sammanställs utifrån koncernens riskbedömningsmodell som innefattar definitioner, värderingsskalor och hanteringsplaner för strategiska risker. Analys och sammanställning baseras på identifierade risker och inrapporterade oönskade händelser inom alla risktyper.

Riskexponering

Faktorer som samhälleliga förändringar, regelverksförändringar och utveckling inom försäkringsbranschen samt hanteringen av AFA Sjukförsäkrings strategiska kapital i form av skadedaten medför ökad exponering mot strategiska risker.

ANSEENDERISKER

Definition

Med anseenderisker avses risker som är förenade med förtroendeskadliga händelser och dålig publicitet. Anseenderisker uppkommer oftast som en sekundär effekt av att företagen haft en oönskad händelse eller förhöjd risk inom någon av företagets övriga risktyper (försäkringsrisker, finansiella risker, operativa risker och strategiska risker).

Hantering av anseenderisker

Verkställande direktören och företagsledningen ansvarar för hantering och värdering av risker ur ett anseendeperspektiv.

Riskstrategin för att begränsa verkan av anseenderisker är att ha en väl fungerande kommunikation mot såväl företagets anställda som omvärlden och kunder samt att värdera koncernens risker ur ett anseendeperspektiv. Koncernen har en tydlig ambition att vara transparent och lättförståelig.

Riskexponering

Anseenderisker är en av koncernens mest väsentliga risker eftersom de kan medföra att förtroendet skadas. Koncernen betraktar anseenderisker som en sekundär risk som orsakas av strategiska risker, operativa risker, försäkringsrisker och finansiella risker sammantaget. Detta innebär att exponering mot anseenderisker beror på hur väl koncernen hanterat inträffade oönskade händelser inom ovan nämnda riskkategorier.

Not 3. Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen

	Moderföretaget	
	2017	2016
Medelavkastning per år på 3-månaders statskuldväxlar	-0,70 %	-0,65 %
Försäkringstekniska avsättningar i genomsnitt under året	79 409	78 084
Överförd kapitalavkastning	-557	-509

Not 4. Försäkringsersättningar

	Koncernen		Moderföretaget		
	2017	2016	2017	2016	
Utbetalda skadeersättningar	8 663	8 927	6 716	7 093	
Driftkostnader för skadereglering, enligt not 5	457	440	172	130	
Summa utbetalda försäkringsersättningar	9 120	9 367	6 888	7 223	
Förändring i avsättning för oreglerade skador	990	2 391	1 056	1 594	
Summa	10 110	11 758	7 944	8 817	
Koncernen					
mdkr	2017	2016	2015	2014	2013
Skadekostnad	12,3	11,8	11,0	10,7	9,6
Tillförd förräntning	1,7	5,1	0,6	5,2	-4,5
Avvecklingsresultat	-3,9	-5,1	-5,2	-4,7	-4,2
Summa	10,1	11,8	6,4	11,2	0,9
Moderföretaget					
mdkr	2017	2016	2015	2014	2013
Skadekostnad	10,4	9,9	9,3	9,0	8,0
Tillförd förräntning	1,3	4,1	0,5	4,0	-3,6
Avvecklingsresultat	-3,8	-5,1	-5,2	-4,4	-4,2
Summa	7,9	8,9	4,6	8,6	0,2

Koncernens diskonterade skadekostnad för skadeår 2017 uppgår till 12,3 miljarder kronor (11,8). Att skadekostnaden är högre än 2016 beror främst på löneökningar och en lägre diskonteringsränta.

Försäkringsersättningarna i koncernen uppgår till 10,1 miljarder kronor (11,8). Minskningen beror på lägre tillförd förräntning och en lägre avvecklingsvinst.

Den tillförda förräntningen i koncernen om 1,7 miljarder kronor

består dels av en värdesäkring om 1,5 miljarder kronor, dels en årlig förräntningskostnad om 0,2 miljarder kronor. Årets förräntningskostnad om 0,2 miljarder kronor uppstår till följd av ändrad diskonteringsränta om 0,7 miljarder kronor och förräntningskrav om -0,5 miljarder kronor.

Avvecklingsvinsten i koncernen netto om 3,9 miljarder kronor beror på upplösning av schablonmässiga säkerhetspåslag i beräkningsmodellen.

För mer information om de viktigaste antagandena, se not 1.

Not 5. Driftkostnader

	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Administration	658	769	407	415
Skadereglering, enligt not 4	457	440	172	130
Kapitalförvaltning, enligt not 7	102	146	77	83
Fastighetsförvaltning	51	71	42	40
Summa	1 268	1 426	698	668
Specifikation av driftkostnader:				
Personalkostnader	529	604	264	215
Avtalstecknings-, fakturerings- och inkassotjänster	208	240	170	202
Kostnader för informationsmedel	87	77	69	60
Lokalkostnader	74	69	40	39
Avskrivningar	14	26	6	7
Externt fakturerade administrationstjänster	-33	-32	-14	-11
Övrigt	389	441	163	156
Summa	1 268	1 426	698	668

I driftkostnaderna för koncernen ingår avskrivningar avseende aktiverade immateriella tillgångar med 3 miljoner kronor (12). Se vidare not 10.

I Administration ingår kostnader för projektet GDPR (dataskyddsförordningen) i koncernen med 20 miljoner kronor och för moderföretaget med 16 miljoner kronor.

I Administration (Avtalstecknings-, fakturerings- och inkassotjänster) ingår en engångskostnad för Foras administration av 2004 års retroaktiva premiesänkning för koncernen och moderföretaget med 11 miljoner kronor (33).

I Administration (Övrigt) ingår bland annat kostnader för tjänster för förebyggande verksamhet till Prevent med 47 miljoner kronor (36) och till föreningen Suntarbetsliv med 62 miljoner kronor (49). Dessutom ingår arbetsmiljöutbildning med -17 miljoner kronor (75)

och IT-kostnader med 154 miljoner kronor (134) i koncernen och 89 miljoner kronor (76) i moderföretaget. Externt fakturerade administrationstjänster utgörs av intäkter från externa administrations- och kapitalförvaltningsuppdrag.

Koncernen eller moderföretaget äger huvudsakligen inte rätt till avdrag för ingående mervärdesskatt, vilket medför att ovanstående driftkostnader redovisas inklusive ingående mervärdesskatt.

Not 6. Övriga tekniska kostnader

	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Anslag för forskning	91	144	38	84

Not 7. Kapitalavkastning

KAPITALAVKASTNING INTÄKTER

	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Kapitalavkastning, intäkter				
Hysesintäkter från byggnader och mark	1 373	1 298	446	408
Erhållna utdelningar	7 378	6 058	6 118	4 993
Ränteintäkter				
<i>Obligationer och andra räntebärande värdepapper</i>	808	1 152	629	905
<i>Övriga ränteintäkter</i>	269	14	331	160
Summa ränteintäkter	1 078	1 166	960	1 065
Valutakursvinster, netto	-	3 664	-	2 955
Realisationsvinster, netto				
<i>Aktier och andelar</i>	3 692	2 991	3 442	2 549
<i>Obligationer och andra räntebärande värdepapper</i>	536	2 351	441	2 036
<i>Derivat</i>	12	45	8	36
Summa realisationsvinster, netto	4 240	5 387	3 891	4 621
Summa kapitalavkastning, intäkter	14 068	17 573	11 415	14 042
Orealiserade vinster på placeringstillgångar				
Byggnader och mark	2 342	3 186	668	1 349
Aktier och andelar	1 056	-	677	-
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-	99	-	-
Valutaterminer	1 003	-	802	-
Summa orealiserade vinster på placeringstillgångar	4 401	3 285	2 147	1 349

KAPITALAVKASTNING KOSTNADER

	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Kapitalavkastning, kostnader				
Driftkostnader för byggnader och mark	-394	-382	-134	-131
Kapitalförvaltningskostnader, enligt not 5	-102	-146	-77	-83
Räntekostnader	-710	-493	-522	-345
Övriga finansiella kostnader ¹⁾	-110	289	-7 011	311
Valutakursförluster, netto	-3 766	-	-3 052	-
Summa kapitalavkastning, kostnader	-5 082	-732	-10 796	-248
Orealiserade förluster på placeringstillgångar				
Aktier och andelar	-	-2 002	-	-1 746
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-576	-	-493	-93
Valutaterminer	-	-1 331	-	-1 044
Summa orealiserade förluster på placeringstillgångar	-576	-3 333	-493	-2 883
Summa kapitalavkastning före överföring till försäkringsrörelsen	12 811	16 793	2 273	12 260
Kapitalavkastning överförd till försäkringsrörelsen	699	638	557	509
Summa	13 510	17 431	2 830	12 769

¹⁾ I övriga finansiella kostnader för moderföretaget ingår nedskrivning av aktier i dotterföretag med 6,9 miljarder kronor under 2017.

KONCERNEN

Totalavkastnings- tabell för placeringar	Marknadsvärden				Totalavkastning, %	
	2017	%	2016	%	2017	2016
Räntebärande nominellt	58 838	30	57 029	30	0,5	1,7
Räntebärande realt	27 256	14	28 400	15	1,2	8,4
Aktier	60 366	31	58 365	30	11,0	12,9
Fastigheter	33 065	17	30 852	16	12,6	18,2
Alternativa investeringar	15 267	8	16 700	9	14,9	15,0
Valuta	-	-	-	-	1,1	0,0
Allokeringsportfölj	15	0	80	0	0,0	0,0
Summa	194 807	100	191 426	100	7,2	9,9

MODERFÖRETAGET

Totalavkastnings- tabell för placeringar	Marknadsvärden				Totalavkastning, %	
	2017	%	2016	%	2017	2016
Räntebärande nominellt	46 776	29	43 787	28	0,5	1,6
Räntebärande realt	22 262	14	23 301	15	1,2	8,4
Aktier	49 393	31	47 720	31	11,0	13,1
Fastigheter	28 147	18	27 109	17	12,8	19,3
Alternativa investeringar	12 979	8	14 105	9	14,8	15,0
Valuta	-	-	-	-	1,1	0,0
Allokeringsportfölj	13	0	67	0	0,0	0,0
Summa	159 570	100	156 089	100	7,3	10,3

Totalavkastningstabell för placeringar (totalavkastningstabellen) presenteras enligt Svensk Försäkrings rekommendation "Totalavkastningstabell – Rekommendation för årlig rapportering av totalavkastning".

I totalavkastningstabellen beräknas avkastning enligt TWR, tidsviktad avkastning.

Totalavkastningstabellen omfattar de tillgångar som förvaltas enligt företagets placeringsriktlinjer.

Den huvudsakliga skillnaden mot övrig redovisning i moderföretaget är att innehaven i dotterföretagen redovisas till marknadsvärde i totalavkastningstabellen. Marknadshyran som AFA Sjukförsäkring interndeberas för och som avser fastigheten företaget äger och bedriver verksamhet i, inkluderas i totalavkastningstabellens avkastning. I övrig redovisning ersätts den interndeberade hyran med fastighetens drift- och underhållskostnad.

Kapitalförvaltningens driftkostnader i koncernen, 102 miljoner kronor (146), inkluderas ej i totalavkastningstabellen. Kapitalförvaltningens driftkostnader i moderföretaget, 78 miljoner kronor (83), inkluderas ej i totalavkastningstabellen.

En sammanfattning av skillnaden mellan totalavkastningstabellen och de finansiella rapporterna redovisas i tabellerna nedan.

Avstämning av totalavkastnings- tabellen mot resultaträkning	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Totalavkastning enligt totalavkastningstabellen ¹⁾	13 359	17 522	11 110	14 926
Poster från resultaträkningen som inte är med i totalavkastningstabellen	-265	-146	-6 608	42
Värderingsskillnader	-207	-621	-2 231	-2 707
Kapitalavkastning överförd till försäkringsrörelsen	699	638	557	509
Övrigt	-76	38	2	-1
Summa kapitalavkastning enligt resultaträkning	13 510	17 431	2 830	12 769

Avstämning av totalavkastningstabellen mot balansräkning	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Marknadsvärde enligt totalavkastningstabellen	194 807	191 426	159 570	156 089
Tillgångar som inte klassificeras som placeringstillgångar	1 026	256	6 502	6 881
Poster från skuldsidan i balansräkningen som är avdragna i totalavkastningstabellen	10 366	8 793	8 285	6 637
Värderingsskillnader	-143	131	-12 633	-11 364
Övrigt	-272	122	67	-83
Summa tillgångar enligt balansräkning	205 784	200 728	161 791	158 160

KONCERNEN

Bidragsanalys år 2017, %	Normal- portfölj	Avkastning normalportfölj	Avkastning portfölj	Förvaltnings- bidrag
Räntebärande nominellt	29,9	-0,1	0,5	0,2
Räntebärande realt	14,0	1,0	1,2	0,0
Aktier	31,0	10,9	11,0	0,1
Fastigheter	15,5	11,1	12,6	0,2
Alternativa investeringar	9,6	14,9	14,9	0,0
Valuta	-	1,0	1,1	0,0
Taktisk allokering	-	-	-0,2	-0,2
Totalt	100,0	6,8	7,2	0,3

AVKASTNING UNDER ÅR 2017

Avkastningen för koncernen uppgick under året till 7,2 procent, varav den aktiva avkastningen på noterade tillgångar samt fastigheter uppgick till 0,3 procentenheter.

Den nominella räntebärande portföljens index består till 60 procent av en nominell svensk obligationsportfölj, till 27 procent av en nominell nordamerikansk portfölj, till 10 procent av en nominell tysk portfölj och till 3 procent av en så kallad high yield-portfölj. Utlandsandelen i index är valutakurssäkrad. Indexet har en modifierad duration på 3,0. Innehavet gav en avkastning på 0,5 procent, vilket var cirka 0,6 procentenheter mer än index.

Den reala räntebärande portföljens index består till 100 procent av reala svenska statsobligationer. Indexet har under året haft en modifierad duration på cirka 6,4. Innehavet gav en avkastning på 1,2 procent, vilket var cirka 0,2 procent bättre än index.

Aktieportföljens index består till 45 procent av en svensk aktieportfölj samt till 55 procent av en global portfölj. Sverigeindex består av SIXRX (SIX Return Index). Utlandsindex är sammansatt av ett antal viktade regionala totalavkastningsindex. Utlandsandelen i index är delvis valutakurssäkrad. Portföljen gav en avkastning på 11,0 procent vilket var 0,1 procentenheter mer än indexavkastningen.

Avkastningen på koncernens fastighetsbestånd var under året 12,6 procent. Portföljen består till övervägande del av fastighetsinnehav i centrala Stockholm. Som jämförelseindex för fastighetsportföljen används IPD Svenskt Fastighetsindex. Snittavkastningen för jämförbara fastigheter blev enligt IPD 11,1 procent under 2017. Portföljens resultat under året var därmed 1,5 procentenheter bättre än index.

Avkastningen under 2017 i koncernens innehav i alternativa investeringar var 14,9 procent. Portföljen består nästan helt av tillgångar i utländsk valuta vilka kurssäkras. Alternativa investeringar utvärderas ej på så kort tidsperiod som ett år. Därför har normalportföljens avkastning satts till lika med den uppnådda avkastningen för detta tillgångsslag. I längre tidsserier, se tabell nedan, har alternativa investeringar ett absolutavkastningskrav på 10 procent årligen för fonder äldre än fem år som sitt index.

Avkastningen i tillgångsslaget valuta uppgick till 1,1 procent och avser den aktiva förvaltningen av portföljens valutaexponering i tillgångsslagen räntebärande samt alternativa investeringar. I valuta ingår även avkastning från instrument avsedda för valuta-säkring av aktieportföljen.

Den taktiska allokeringen bidrog till totalavkastningen med -0,2 procentenheter.

Årsavkastning, rullande 36 mån, %	Avkastning normalportfölj	Avkastning portfölj	Aktiv avkastning	Mål aktiv avkastning
Räntebärande nominellt	0,6	0,9	0,3	0,2
Räntebärande realt	3,3	3,5	0,2	0,1
Aktier	9,7	9,3	-0,3	0,7
Fastigheter	13,0	16,2	2,8	0,4
Alternativa investeringar	10,0	17,2	6,4	0,0
Valuta	0,3	0,4	0,1	0,0
Taktisk allokering	7,2	7,2	0,1	0,2
Totalt	7,1	7,6	0,5	0,4

MODERFÖRETAGET

Bidragsanalys år 2017, %	Normalportfölj	Avkastning normalportfölj	Avkastning portfölj	Förvaltningsbidrag
Räntebärande nominellt	29,0	-0,1	0,5	0,2
Räntebärande realt	14,0	1,0	1,2	0,0
Aktier	31,0	10,9	11,0	0,1
Fastigheter	16,0	11,1	12,8	0,3
Alternativa investeringar	10,0	14,8	14,8	0,0
Valuta	-	1,0	1,1	0,0
Taktisk allokering	-	-	-0,2	-0,2
Totalt	100	6,9	7,3	0,4

AVKASTNING UNDER ÅR 2017

Avkastningen för moderföretaget uppgick under året till 7,3 procent, varav den aktiva avkastningen på noterade tillgångar samt fastigheter uppgick till 0,4 procentenheter.

Den nominella räntebärande portföljens index består till 60 procent av en nominell svensk obligationsportfölj, till 27 procent av en nominell nordamerikansk portfölj, till 10 procent av en nominell tysk portfölj och till 3 procent av en så kallad high yield-portfölj. Utlandsandelen i index är valutakurssäkrad. Indexet har en modifierad duration på 3,0. Innehavet gav en avkastning på 0,5 procent, vilket var cirka 0,6 procentenheter mer än index.

Den reala räntebärande portföljens index består till 100 procent av reala svenska statsobligationer. Indexet har under året haft en modifierad duration på cirka 6,4. Innehavet gav en avkastning på 1,2 procent, vilket var cirka 0,2 procent bättre än index.

Aktieportföljens index består till 45 procent av en svensk aktieportfölj samt till 55 procent av en global portfölj. Sverigeindex består av SIXRX (SIX Return Index). Utlandsindex är sammansatt av ett antal viktade regionala totalavkastningsindex. Utlands-

NOTUPPLYSNINGAR

andelen i index är delvis valutakurssäkrad. Portföljen gav en avkastning på 11,0 procent vilket var 0,1 procentenheter mer än indexavkastningen.

Avkastningen på moderföretagets fastighetsbestånd var under året 12,8 procent. Portföljen består till övervägande del av fastighetsinnehav i centrala Stockholm. Som jämförelseindex för fastighetsportföljen används IPD Svenskt Fastighetsindex. Snittavkastningen för jämförbara fastigheter blev enligt IPD 11,1 procent under 2017. Portföljens resultat under året var därmed 1,7 procentenheter bättre än index.

Avkastningen under 2017 i moderföretagets innehav i alternativa investeringar var 14,8 procent. Portföljen består nästan helt av tillgångar i utländsk valuta vilka valutakurssäkras. Alternativa investeringar utvärderas ej på så kort tidsperiod som ett år. Därför har normalportföljens avkastning satts till lika med den uppnådda avkastningen för detta tillgångsslag. I längre tidsserier, se tabell nedan, har alternativa investeringar ett absolutavkastningskrav på 10 procent årligen för fonder äldre än fem år som sitt index.

Avkastningen i tillgångsslaget valuta uppgick till 1,1 procent och avser den aktiva förvaltningen av portföljens valutaexponering i tillgångsslagen räntebärande samt alternativa investeringar. I valuta ingår även avkastning från instrument avsedda för valuta-säkring av aktieportföljen.

Den taktiska allokeringen bidrog till totalavkastningen med -0,2 procentenheter.

Årsavkastning, rullande 36 mån, %	Avkastning normal-portfölj	Avkastning portfölj	Aktiv avkastning	Mål aktiv avkastning
Räntebärande nominellt	0,6	0,9	0,3	0,2
Räntebärande realt	3,3	3,5	0,2	0,1
Aktier	9,7	9,4	-0,3	0,7
Fastigheter	13,0	16,5	3,1	0,4
Alternativa investeringar	10,0	17,1	6,4	0,0
Valuta	0,3	0,4	0,0	0,0
Taktisk allokering	7,2	7,4	0,1	0,2
Totalt	7,1	7,9	0,7	0,4

HYRESINTÄKTER FRÅN BYGGNADER OCH MARK

Hyresintäkterna i koncernen under perioden uppgår till 1 373 miljoner kronor (1 298).

Hyresintäkterna i moderföretaget under perioden uppgår till 446 miljoner kronor (408).

Avtalade framtida hyres-intäkter avseende befintliga hyreskontrakt exkl. bostäder	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Förfall inom 1 år	134	76	18	22
Förfall mellan 1 och 5 år	1 868	1 940	719	697
Förfall senare än 5 år	5 023	4 291	848	1 036
Summa	7 025	6 307	1 585	1 755

Driftkostnader för byggnader och mark	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Driftkostnader	128	151	48	48
Fastighetsskatt	103	102	35	35
Reparation och underhåll	69	65	28	27
Fastighetsadministration	53	41	16	14
Kostnader för mervärdesskatt	13	12	7	7
Tomträttsavgäld	28	11	-	-
Summa	394	382	134	131

Not 8. Obeskattade reserver

Säkerhetsreserv	Moderföretaget	
	2017	2016
Ingående balans	26 510	18 955
Förändring av säkerhetsreserv	9 997	7 555
Utgående balans	36 507	26 510

Periodiseringsfond	Moderföretaget	
	2017	2016
Ingående balans	-	8 210
Förändring av periodiseringsfond	-	-8 210
Utgående balans	-	-

Not 9. Skatt på årets resultat

	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Aktuell skattekostnad	-69	-59	-	-
Skatt pga ändrad beskattning	-19	-	-8	-
Uppskjuten skatt (förändring)	-380	-259	547	-204
Summa	-468	-318	539	-204

Skillnad mellan redovisad skatt och skatt baserad på gällande svensk skattesats	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Resultat före skatt enligt resultaträkningen	2 247	2 100	-9 140	1 251
Skatt enligt gällande skattesats 22 %	-494	-462	2 011	-275
Återförd skatt från tidigare taxeringsår	-19	-	-8	-
Permanenta skillnader	59	138	1 458	89
Temporära skillnader	-14	6	-2 922	-18
Redovisad skatt	-468	-318	539	-204

Not 10. Immateriella tillgångar

	Koncernen	
	2017	2016
Ingående anskaffningsvärden	744	744
Inköp/ Försäljning	-	-
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	744	744
Ingående avskrivningar	-741	-729
Årets avskrivningar	-3	-12
Utgående ackumulerade avskrivningar	-744	-741
Bokfört värde	-	3

Not 11. Byggnader och mark

KONCERNEN

Rörelsefastigheter

Fördelning på fastighetskategori	Anskaffningsvärde	Bokfört värde	Verkligt värde	Bokfört värde, kr/kvm	Yt- vakans- grad, %	Direkt- avkast- ning, %
Kontors- och affärsfastigheter	402	724	1 380	72 300	0,0	3,4

Andel av total bruksarea i fastigheterna som används i den egna verksamheten var 2,0 procent (2,0) och bokfört värde uppgår till 724 miljoner kronor (734).

Förvaltningsfastigheter

Fördelning på fastighetskategori	Anskaffningsvärde	Bokfört värde/verkligt värde	Bokfört värde, kr/kvm	Yt- vakans- grad, %	Direkt- avkast- ning, %
Flerbostadshus	2 511	4 522	57 000	5,7	1,87
Kontors- och affärsfastigheter	16 038	25 895	69 000	3,3	3,74
Totalt	18 549	30 417	67 000	3,7	3,45

Direktavkastningen är beräknad enligt Försäkringsbranschens Redovisningsnämnds rekommendation.

Beståndet består av kommersiella fastigheter och flerbostadshus i Stockholms-, Göteborgs- och Malmöområdet. Fastigheter som innehas för produktion och tillhandahållande av koncernens tjänster samt administrativa ändamål redovisas som rörelsefastigheter. Övriga fastigheter redovisas som förvaltningsfastigheter. Det förekommer inga begränsningar i rätten att sälja någon av förvaltningsfastigheterna eller att disponera hyresintäkterna och ersättning vid avyttring.

FÖRÄNDRINGAR I FASTIGHETSINNEHAVET ÅR 2017

Förvärv av fastighet (100 procents innehav)

Inga förvärv har skett under året.

Avyttringar

Fastigheten Fortet 2 avyttrades den 1 februari 2017. Den 1 december 2017 avyttrades fastigheterna Lybeck 2, Lybeck 3 och Ladugårdsgärdet 1:51.

Väsentliga åtaganden

Under året har åtaganden om ombyggnationer uppgående till 170 miljoner kronor (82) gjorts i samband med tecknande av hyresavtal. Av dessa återstår investeringar om cirka 126 miljoner kronor (45).

Rörelsefastigheter

Specifikation av årets förändring:	Koncernen	
	2017	2016
Ingående balans	734	743
Investeringar i befintligt bestånd	19	-
Avskrivningar	-29	-9
Utgående balans	724	734

Förvaltningsfastigheter

Specifikation av årets förändring:	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Ingående balans	28 565	25 307	10 475	8 975
Investeringar i befintligt bestånd	297	304	131	151
Förvärv	-	296	-	-
Avyttringar	-806	-525	-778	-
Värdeförändring	2 361	3 183	644	1 349
Utgående balans	30 417	28 565	10 471	10 475

MODERFÖRETAGET**Förvaltningsfastigheter**

Fördelning på fastighets-kategori	Anskaffningsvärde	Bokfört värde/verkligt värde	Bokfört värde, kr/kvm	Yt- vakans- grad, %	Direkt- avkast- ning, %
Flerbostadshus	438	1 942	53 000	9,7	1,62
Kontors- och affärsfastigheter	4490	8 529	79 000	3,1	3,43
Totalt	4 928	10 471	72 000	4,7	3,09

Direktavkastningen är beräknad enligt Försäkringsbranschens Redovisningsnämnds rekommendation.

Beståndet består av kommersiella fastigheter och flerbostadshus i Stockholmsområdet, vilket också utgör moderföretagets enda segment. Samtliga fastigheter redovisas som förvaltningsfastigheter. Det förekommer inga begränsningar i rätten att sälja någon av förvaltningsfastigheterna eller att disponera hyresintäkterna och ersättning vid avyttring.

Andel av total bruksarea i fastigheterna som används i den egna verksamheten var 6,9 procent (5,5) och bokfört värde uppgår till 1 380 miljoner kronor (1 220).

FÖRÄNDRINGAR I FASTIGHETSINNEHAVET ÅR 2017Förvärv och avyttringar

Fastigheten Fortet 2 avyttrades den 1 februari 2017 och den 1 december 2017 avyttrades fastigheterna Lybeck 2 och Ladugårdsgården 1:51.

Väsentliga åtaganden

Under året har åtaganden om ombyggnationer uppgående till 24 miljoner kronor (30) gjorts i samband med tecknande av hyresavtal. Av dessa återstår investeringar om cirka 4 miljoner kronor (19).

Not 12. Placeringar i koncernföretag

Dotterföretag	Org nr	Antal aktier	Andel, %	Nom. värde	Bokfört värde	
					2017	2016
AFA Trygghetsförsäkringsaktiebolag	516401-8615	400	91	4,00	4	4
AF-S Private Equity AB	556650-5946	1 000	100	0,10	14	14
Fastighets AB Fleminghörnet	556651-8535	1 000	100	0,10	452	452
Fastighets AB Mikrofonen	556577-4543	1 000	100	0,10	447	447
Klarabergshuset Invest AB	556692-9476	1 000	100	0,10	370	370
Fastighets AB Trafikanten	556700-1580	1 000	100	0,10	328	328
Fastighets AB Yxkullen	556675-1698	1 000	100	0,10	328	321
Fastighets AB Hotelltornet	556832-2597	1 000	100	0,10	293	293
Fastighets AB Våghalsen 15	556825-1424	50 000	100	0,05	284	284
Fastighets AB Rödluvan	556039-0477	1 000	100	0,10	264	264
Fastighets AB Tretakten	556724-5690	1 000	100	0,10	255	255
Fastighets AB Förtjusningen 1	556763-8498	1 000	100	0,10	230	230
Fastighets AB Sockerbiten	556766-4023	1 000	100	0,10	227	227
Fastighets AB Hårdvallen	556988-4744	500	100	0,05	192	192
Fastighets AB Kellgrensgatan	556687-9002	1 000	100	0,10	189	189
Fastighets AB Ludvigsberg 3	556627-7264	1 000	100	0,10	160	160
Teirettab Fastighets AB	556520-0325	1 000	100	0,10	142	142
Fastighets AB Knall	556649-7557	1 000	100	0,10	99	99
Fastighets AB Laboranten	556703-3187	1 000	100	0,10	87	87
Fastighets AB Långreven	556963-0352	50 000	100	0,05	55	-
Värtans Stationshus AB	556345-2597	1 000	100	0,10	4	25
Fastighets AB Sabbath	559096-6122	50 000	100	0,05	0	-
Fastighets AB Östra Kungsholmsporten	556763-8480	1 000	100	0,10	-	201
Fastighets AB Klaratvårgränd	556746-8573	1 000	100	0,10	-	142
Summa					4 424	4 726

AFA Trygghetsförsäkrings dotterföretag	Org nr	Antal aktier	Andel, %	Nom. värde	Bokfört värde	
					2017	2016
AF-T Private Equity AB	556650-5938	1 000	100	0,10	22	22
Fastighets AB Klaratvårgränd	556746-8573	1 000	100	0,10	344	-
Fastighets AB Östra Kungsholmsporten	556763-8480	1 000	100	0,10	311	-
Fastighets AB Fatbursholmen	556962-8687	50 000	100	0,05	127	127
Fastighets AB Långreven	556963-0352	50 000	100	0,05	-	7
Summa					804	156

Samtliga koncernföretag har säte i Stockholm.

För att anpassa allokeringen i linje med normalportföljen för AFA Sjukförsäkring och AFA Trygghetsförsäkring, samt för att uppnå en jämnare allokering av lokaliterna mellan bolagen har internöverlåtelse skett av tre fastighetsägande dotterbolag. AFA Trygghetsförsäkring har överlåtit Fastighets AB Långreven till AFA Sjukförsäkring. AFA Sjukförsäkring har överlåtit Fastighets AB Klaratvårgränd och Fastighets AB Östra Kungsholmsporten till AFA Trygghetsförsäkring. Transaktionerna gjordes till marknadsvärde den 1 januari 2017.

NOTUPPLYSNINGAR

AFA Sjukförsäkring har under året mottagit koncernbidrag från	2017	2016
AFA Trygghetsförsäkring	6 900	-
AF-S Private Equity AB	-	-
Fastighets AB Ludvigsberg 3	52	44
Fastighets AB Yxkullen	44	41
Fastighets AB Trafikanten	27	25
Fastighets AB Flemminghörnet	23	26
Fastighets AB Rödluvan	19	18
Fastighets AB Hotelltornet	18	8
Fastighets AB Sockerbiten	18	16
Fastighets AB Laboranten	17	13
Fastighets AB Tretakten	17	16
Fastighets AB Kellgrensgatan	16	14
Värtans Stationshus AB	14	-
Fastighets AB Våghalsen 15	12	11
Fastighets AB Hårdvallen	7	6
Fastighets AB Knall	6	5
Fastighets AB Långreven	6	-
Fastighets AB Förtjusningen 1	3	3
Teirettab Fastighets AB	3	3
Fastighets AB Mikrofonen	1	1
Fastighets AB Klaratvärgränd	-	10
Fastighets AB Östra Kungsholmsporten	-	1
Summa	7 203	261

AFA Sjukförsäkring har under året lämnat aktieägartillskott till	2017	2016
AFA Trygghetsförsäkringsaktiebolag	6 900	-
Fastighets AB Yxkullen	7	4
Summa	6 907	4

AFA Trygghetsförsäkring har under året erhållit koncernbidrag från	2017	2016
Fastighets AB Klaratvärgränd	12	-
Fastighets AB Östra Kungsholmsporten	2	-
Fastighets AB Långreven	-	3
Summa	14	3

Not 13. Andelar i Joint Ventures

AFA Sjukförsäkring äger 50 procent av Grön Bostad AB (org.nr. 556820-9307, säte Stockholm). Ägandet i det samägda bolaget redovisas enligt kapitalandelsmetoden, vilket innebär att 50 procent av resultatet efter skatt för det samägda bolaget redovisas som resultatandel inom rörelseresultatet i AFA Sjukförsäkrings koncernen.

MODERBOLAG

Joint Venture	Antal aktier	Andel, %	Nom. värde	Bokfört värde	
				2017	2016
Grön Bostad AB	20 000	50	1,0	535	468

KONCERNEN

Andelar i joint ventures

	2017	2016
Ingående balans	959	573
Årets anskaffning	66	90
Resultatandel	247	296
Utgående balans	1 272	959

Sammandrag av resultaträkningar och balansräkningar för joint venture (100 %)

	2017	2016
Omsättning	101	190
Rörelseresultat	635	759
Skatt	-142	-158
Resultat efter skatt	493	601
Anläggningstillgångar	6 374	4 926
Övriga tillgångar	225	181
Totala tillgångar	6 600	5 108
Eget kapital	1 739	1 334
Skulder	4 861	3 774
Totala skulder	6 600	5 108

AFA Sjukförsäkringskoncernens åtaganden kopplade till innehav i joint venture redovisas i not 34.

Per 2017-12-31 finns inga oredovisade åtaganden kopplade till joint venture som skulle kunna ge upphov till utflöde av likvida medel eller andra resurser enligt gällande aktieägaravtal.

Siffrorna baseras på preliminärt bokslut.

Not 14. Andra finansiella placeringstillgångar

	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Aktier och andelar				
Ursprungligt anskaffningsvärde	72 388	68 333	58 902	55 286
Valutaeffekt	4 554	9 107	3 719	7 438
Övervärde (+) / undervärde (-)	-1 337	-2 428	-266	-943
Summa aktier och andelar	75 605	75 012	62 355	61 781
Obligationer och andra räntebärande värdepapper				
Upplupet anskaffningsvärde	80 041	78 855	63 830	61 825
Övervärde (+) / undervärde (-)	2 977	3 574	2 497	3 006
Summa obligationer och andra räntebärande värdepapper	83 018	82 429	66 327	64 831
Utlåning till kreditinstitut	10 031	7 275	7 962	5 690
Derivat	356	251	289	200
Övriga finansiella placeringstillgångar				
Återköpstransaktioner	593	2 425	593	1 845
Summa	169 603	167 392	137 526	134 347

Specifikationer**AKTIER OCH ANDELAR**

	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Noterade	52 114	51 197	42 655	41 837
Onoterade	23 491	23 815	19 700	19 944
Summa	75 605	75 012	62 355	61 781

10 STÖRSTA INNEHAV AV AKTIER EXKLUSIVE FONDER

2017 Bolag	Koncernen	Moderföretaget
	Andel av aktieportfölj, %	Andel av aktieportfölj, %
Investor	4,3	4,3
Volvo	3,3	3,3
Atlas Copco	3,0	3,0
Telia	2,3	2,3
Nordea	2,3	2,3
H&M	2,3	2,3
SEB	2,2	2,2
Swedbank	2,2	2,2
Svenska Handelsbanken	2,1	2,1
Ericsson	1,8	1,8
Total andel	25,8	25,8

BRANSCHFÖRDELNING, DIREKTA AKTIEINNEHAV

2017 Koncernen	Exponering	
		%
Finans	14 153	28
Industri	11 953	23
Konsumentvaror	7 514	15
IT	4 873	10
Hälsovård	4 518	9
Råvaror	3 408	7
Telekommunikation	3 075	6
Tjänster	778	1
Fastighet	481	1
Media och underhållning	106	0
Summa	50 859	100

2017 Moderföretaget	Exponering	
		%
Finans	11 580	28
Industri	9 778	23
Konsumentvaror	6 114	15
IT	3 991	10
Hälsovård	3 694	9
Råvaror	2 780	7
Telekommunikation	2 516	6
Tjänster	638	1
Fastighet	387	1
Media och underhållning	86	0
Summa	41 564	100

OBLIGATIONER OCH ANDRA RÄNTEBÄRANDE VÄRDEPAPPER

Koncernen	Upplupet anskaffningsvärde		Bokfört värde	
	2017	2016	2017	2016
Svenska staten	24 706	27 690	26 522	29 858
Svenska bostadsinstitut	13 515	13 506	13 617	13 704
Svenska kommuner	459	451	487	479
Övriga svenska emittenter	16 426	11 505	16 767	11 880
Utländska stater	2 071	3 326	2 188	3 458
Övriga utländska emittenter	22 864	22 377	23 437	23 050
Summa	80 041	78 855	83 018	82 429
Noterade	78 393	76 885	81 250	80 423
Onoterade	1 648	1 970	1 768	2 006

Skillnaden mellan bokfört värde och nominellt värde för innehav där det bokförda värdet översteg det nominella uppgick till 10 704 miljoner kronor (12 129).

Skillnaden mellan bokfört värde och nominellt värde för innehav där det bokförda värdet understeg det nominella uppgick till 15 miljoner kronor (43).

Moderföretaget	Upplupet anskaffningsvärde		Bokfört värde	
	2017	2016	2017	2016
Svenska staten	19 919	22 267	21 458	24 119
Svenska bostadsinstitut	10 988	10 305	11 068	10 454
Svenska kommuner	375	370	398	393
Övriga svenska emittenter	12 930	8 923	13 224	9 249
Utländska stater	1 541	2 551	1 632	2 652
Övriga utländska emittenter	18 077	17 409	18 547	17 964
Summa	63 830	61 825	66 327	64 831
Noterade	62 524	60 320	64 926	63 299
Onoterade	1 306	1 505	1 401	1 532

Skillnaden mellan bokfört värde och nominellt värde för innehav där det bokförda värdet översteg det nominella uppgick till 8 623 miljoner kronor (9 706).

Skillnaden mellan bokfört värde och nominellt värde för innehav där det bokförda värdet understeg det nominella uppgick till 12 miljoner kronor (32).

10 STÖRSTA INNEHAV AV RÄNTEBÄRANDE VÄRDEPAPPER

2017 Emittent	Koncernen Andel av ränteportfölj, %	Moderföretaget Andel av ränteportfölj, %
Svenska staten	32,6	33,0
Svenska Handelsbanken	5,5	5,6
Nordea	5,3	5,1
Swedbank	5,3	5,7
European Investment Bank	3,9	3,9
SEB	3,3	3,2
Dexia	2,8	2,8
Depfa Bank	2,1	2,1
Danske Bank	2,0	2,0
Norra Banhotellet Invest	1,4	1,4
Total andel	64,2	64,8

DERIVAT MED POSITIVA VÄRDEN ELLER VÄRDE NOLL (TILLGÅNGAR)

Derivatinstrument upptagna i balansräkningen

Koncernen	Nominellt värde		Bokfört värde	
	2017	2016	2017	2016
Standardiserade och clearade räntederivat, terminer ¹⁾	15 527	12 971	-	-
Icke-standardiserade valutaderivat, terminer	19 080	14 819	356	251
Summa	34 607	27 790	356	251

¹⁾ Standardiserade derivat avräknas dagligen varpå det bokförda värdet är noll per balansdagen.

Moderföretaget	Nominellt värde		Bokfört värde	
	2017	2016	2017	2016
Standardiserade och clearade räntederivat, terminer ¹⁾	12 295	9 918	-	-
Icke-standardiserade valutaderivat, terminer	15 472	11 655	289	200
Summa	27 767	21 573	289	200

¹⁾ Standardiserade derivat avräknas dagligen varpå det bokförda värdet är noll per balansdagen.

KLASSIFICERING AV FINANSIELLA TILLGÅNGAR OCH SKULDER

	Koncernen				Moderföretaget			
	Anskaffningsvärde		Bokfört värde		Anskaffningsvärde		Bokfört värde	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen								
Tillgångar som bestämts tillhöra kategorin								
Andra finansiella placeringstillgångar	157 947	159 897	159 216	159 866	127 914	127 524	129 276	128 457
Innehav för handel								
Derivat	-	-	356	251	-	-	289	200
Summa finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen	157 947	159 897	159 572	160 117	127 914	127 524	129 565	128 657
Lånefordringar och kundfordringar								
Utlåning till kreditinstitut	10 031	7 275	10 301	7 275	7 962	5 690	7 962	5 690
Övriga fordringar	703	929	703	929	6 473	6 679	6 473	6 679
Kassa och bank	2 785	1 979	2 785	1 979	2 189	1 309	2 189	1 309
Summa lånefordringar och kundfordringar	13 519	10 183	13 519	10 183	16 624	13 678	16 624	13 678
Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen								
Skulder som bestämts tillhöra kategorin								
Återköpstransaktioner	9 831	6 874	9 826	6 889	7 850	5 372	7 846	5 384
Innehav för handel								
Derivat	-	-	536	1 261	-	-	436	1 008
Summa finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen	9 831	6 874	10 362	8 150	7 850	5 372	8 282	6 392
Finansiella skulder värderade till upplupet anskaffningsvärde								
Övriga skulder	807	1 187	807	1 187	1 241	1 421	1 241	1 421
Summa finansiella skulder värderade till upplupet anskaffningsvärde	807	1 187	807	1 187	1 241	1 421	1 241	1 421

Andra finansiella placeringstillgångar innehåller balansräkningens poster Aktier och andelar, Obligationer och andra räntebärande värdepapper samt Övriga finansiella placeringstillgångar (återköpstransaktioner).

Övriga fordringar innehåller balansräkningens poster Fordringar avseende direkt försäkring, Övriga fordringar samt Upplupna ränte- och hyresintäkter.

Övriga skulder innehåller balansräkningens poster Skulder avseende direkt försäkring, Övriga skulder (förutom återköps-transaktioner som särredovisas) samt Upplupna räntekostnader.

Finansiella tillgångar och skulder redovisas till upplupet anskaffningsvärde. En beräkning av verkligt värde baserat på diskonterade framtida kassaflöden, där en diskonteringsränta som

speglar motpartens kreditrisk utgör den mest väsentliga indatan, bedöms inte ge någon väsentlig skillnad jämfört med redovisat värde för finansiella tillgångar och finansiella skulder som ingår i nivå 2. För samtliga finansiella tillgångar och skulder anses därför det redovisade värdet vara en god approximation av det verkliga värdet.

Not 15. Upplysningar om värdering till verkligt värde

BESTÄMMNING AV VERKLIGT VÄRDE GENOM PUBLICERADE PRISNOTERINGAR ELLER VÄRDERINGSTEKNIKER

Koncernen 31 december 2017	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Förvaltningsfastigheter	-	-	30 417	30 417
Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen				
Aktier och andelar	60 338	-	15 267	75 605
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	63 523	19 495	-	83 018
Derivat	-	356	-	356
Övriga finansiella placeringstillgångar <i>Återköpstransaktioner</i>	-	593	-	593
Summa finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen	123 861	20 444	45 684	189 989
Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen				
Derivat	-	536	-	536
Återköpstransaktioner	-	9 826	-	9 826
Summa finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen	-	10 362	-	10 362
Moderföretaget 31 december 2017	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Förvaltningsfastigheter	-	-	10 471	10 471
Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen				
Aktier och andelar	49 378	-	12 977	62 355
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	50 779	15 548	-	66 327
Derivat	-	289	-	289
Övriga finansiella placeringstillgångar <i>Återköpstransaktioner</i>	-	593	-	593
Summa finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen	100 157	16 430	23 448	140 035
Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen				
Derivat	-	436	-	436
Återköpstransaktioner	-	7 846	-	7 846
Summa finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen	-	8 282	-	8 282

En överföring från en nivå till en annan kan ske när det finns indikationer på att marknadsförutsättningarna har ändrats, exempelvis en ändring i likviditet. Överföringar från Nivå 1 till Nivå 2 har skett under perioden till ett värde av 1 133 (0) för koncernen och 887 (0) för moderföretaget.

NOTUPPLYSNINGAR

Koncernen 31 december 2016	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Förvaltningsfastigheter	-	-	28 565	28 565
Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen				
Aktier och andelar	58 312	-	16 700	75 012
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	63 260	19 169	-	82 429
Derivat	-	251	-	251
Övriga finansiella placeringstillgångar <i>Återköpstransaktioner</i>	-	2 425	-	2 425
Summa finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen	121 572	21 845	45 265	188 682
Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen				
Derivat	-	1 261	-	1 261
Återköpstransaktioner	-	6 889	-	6 889
Summa finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen	-	8 150	-	8 150
Moderföretaget 31 december 2016	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Förvaltningsfastigheter	-	-	10 475	10 475
Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen				
Aktier och andelar	47 680	-	14 101	61 781
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	49 735	15 096	-	64 831
Derivat	-	200	-	200
Övriga finansiella placeringstillgångar <i>Återköpstransaktioner</i>	-	1 845	-	1 845
Summa finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen	97 415	17 141	24 576	139 132
Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen				
Derivat	-	1 008	-	1 008
Återköpstransaktioner	-	5 384	-	5 384
Summa finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen	-	6 392	-	6 392

En överföring från en nivå till en annan kan ske när det finns indikationer på att marknadsförutsättningarna har ändrats, exempelvis en ändring i likviditet. Det har inte skett några överföringar mellan nivåerna under perioden.

Nivå 1: Instrument med publicerade prisnoteringar

För aktier och andelar som handlas på en aktiv marknad innebär detta den senaste betalkursen (exitpris) på balansdagen. För likvida räntebärande värdepapper innebär detta den aktuella köpkursen på balansdagen.

Nivå 2: Värderingstekniker baserade på observerbara marknadsdata

Mindre likvida räntebärande värdepapper värderas utifrån rådande avkastningskurvor på räntemarknaden med beaktande av kredit- och likviditetspåslag. Påslaget är i sin tur baserat på ett genomsnitt av ett antal finansiella instituts uppskattning av verkligt värde. Derivat värderas individuellt och till verkligt värde. Med verkligt värde avses teoretiska priser som beräknas med hjälp av aktuella marknadsnoteringar och gällande balansdagskurs avseende valuta.

Nivå 3: Värderingstekniker baserade på icke observerbara marknadsdata

Värderingen av onoterade aktier och andelar som ej handlas på en aktiv marknad baseras på senaste värderingsuppgift från externa förvaltares uppskattningar av verkligt värde i enlighet med branschorganisationen International Private Equity and Venture Capital (IPEV) Valuation Guidelines och amerikanska Financial Accounting Standards Boards (FASB) Accounting Standards Codifications (ASC) 820, som är en kodifiering av deras Statement of Financial Accounting Standards (SFAS) no. 157.

Värderingarna av byggnader och mark har utförts av externa, oberoende värderingsföretag och auktoriserade fastighetsvärderare. Värderingarna utförs i enlighet med riktlinjerna i RICS beställarhandledning. För att fastställa värdet har både kassaflödesmetoden och ortsprismetoden använts. Metoderna har använts för samtliga fastighetskategorier och fastigheternas värde har fastställts genom individuell värdering av respektive fastighet beaktande exempelvis geografiskt läge samt teknisk och branschmässig standard. Faktiska transaktioner på marknaden har beaktats vid samtliga värderingar.

I kassaflödesmetoden har bedömda betalningsströmmar under en fem- eller tioårsperiod redovisats. Restvärdet är beräknat utifrån det bedömda driftnettot år sex eller år elva, dividerat med marknadens direktavkastningskrav och diskonterat till nuvärde. Antaganden och bedömningar görs avseende parametrar som hyres- och kostnadsutveckling, inflation, direktavkastningskrav vid restvärdeberäkningar och kalkylränta.

Vid användandet av ortsprismetoden har två delmetoder använts, dels normering av värdet för jämförbara fastigheter till värde i kronor per kvadratmeter uthyrbar yta (areametoden), dels normering till driftnettot (nettokapitaliseringsmetoden).

Fastighetsvärderarna lämnar sina slutliga värderingar i skriftliga värderingsutlåtande i vilka gjorda antaganden och fastigheternas värde redovisas. Utlåtandena omfattar såväl generella ekonomiska antaganden såsom ränteantaganden som fastighetspecifika antaganden såsom förväntade framtida hyresintäkter, hyresnivåer, utvecklingen på fastighetsmarknaden eller andra omständigheter eller osäkerhetsfaktorer som har eller kan ha påverkan på fastigheternas kassaflöden och beräknade värden.

FÖRÄNDRINGAR I NIVÅ 3

Koncernen	Aktier och andelar		Fastigheter		Summa	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Ingående balans	16 700	15 601	28 565	25 307	45 265	40 908
Realiserade vinster (+) eller förluster (-) i resultaträkningen	-232	-155	64	-3	-168	-158
Orealiserade vinster (+) eller förluster (-) i resultaträkningen	-4 067	-1 896	2 361	3 186	-1 706	1 290
Köp och försäljning	2 866	3 150	-573	75	2 293	3 225
Utgående balans	15 267	16 700	30 417	28 565	45 684	45 265
Nettoförändring i realiserade vinster (+) eller förluster (-) relaterade till instrument som innehas på balansdagen ¹⁾	-16 364	-12 298	2 361	3 186	-14 003	-9 112

Moderföretaget	Aktier och andelar		Fastigheter		Summa	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Ingående balans	14 101	13 126	10 475	8 975	24 576	22 101
Realiserade vinster (+) eller förluster (-) i resultaträkningen	-164	-123	75	-	-89	-123
Orealiserade vinster (+) eller förluster (-) i resultaträkningen	-3 412	-1 527	643	1 349	-2 769	-178
Köp och försäljning	2 452	2 625	-722	151	1 730	2 776
Utgående balans	12 977	14 101	10 471	10 475	23 448	24 576
Nettoförändring i realiserade vinster (+) eller förluster (-) relaterade till instrument som innehas på balansdagen ¹⁾	-13 007	-9 595	643	1 349	-12 364	-8 246

¹⁾ Orealiserad kursförändring avseende aktier och andelar uppgår i koncernen till -19 154 miljoner kronor (-17 819) och i moderföretaget till -15 309 miljoner kronor (-14 151). Orealiserade värdeförändringar avseende fastigheter framgår av tabellen ovan. De mest väsentliga antagandena vid fastighetsvärderingarna är följande:

Viktat direktavkastningskrav vid restvärdesberäkning: 3,8 procent; kalkylränta: 5,5–6,5 procent; långsiktig förväntad vakansgrad: 3,0–4,0 procent.

Koncernen och moderföretaget har kategoriserat alternativa investeringar som nivå 3-tillgångar. Enligt IFRS ska en känslighetsanalys presenteras med hjälp av en alternativ värdering av dessa tillgångar. Koncernens och moderföretagets investeringar inom området alternativa investeringar sker antingen i form av direkta fonder eller i så kallade fond-i-fondlösningar. Sammantaget innebär detta en portfölj diversifierad med mer än 8 000 en-

skilda bolag. Ur ett värderingstekniskt perspektiv är en alternativ värdering av dessa tillgångar förenad med stora svårigheter och kostnader. Koncernen och moderföretaget har därför valt att inte presentera någon alternativ värdering av dessa tillgångar. Beträffande fastigheter har en känslighetsanalys lämnats i form av en VaR-beräkning för riske exponeringen i balansräkningen. Denna återfinns i not 2.

Not 16. Överförda finansiella tillgångar**FINANSIELLA TILLGÅNGAR OCH SKULDER VÄRDERADE TILL VERKLIGT VÄRDE VIA RESULTATRÄKNINGEN**

	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Utlånade värdepapper	1 048	371	856	283
Erhållna säkerheter för utlånade värdepapper	1 117	389	913	297
Ställda finansiella säkerheter för standardiserade derivat	214	266	164	209
Ställda finansiella säkerheter för icke-standardiserade derivat	289	635	226	559
Återköpsttransaktioner	9 985	7 086	7 973	5 540

De överförda tillgångarna i tabellen redovisas enligt gällande redovisningsprinciper till verkligt värde via resultaträkningen.

Erhållna säkerheter för utlånade värdepapper har motparten ställt till tredje part och redovisas inte i balansräkningen, se vidare avsnittet Kreditrisker i not 2.

Not 17. Finansiella instrument som kvittas i balansräkningen eller omfattas av nettningsavtal

Belopp som inte kvittas men som omfattas av ramavtal för nettningsavtal eller liknande avtal					
Koncernen					
31 december 2017	Belopp redovisade i balansräkningen¹⁾	Finansiella instrument, nettningsavtal	Mottagna finansiella säkerheter	Mottagna kontanta säkerheter	Nettobelopp²⁾
Tillgångar					
Derivat	356	-189	-73	-	94
Utlåning till kreditinstitut	10 060	-	-10 086	-	0
Utlånade värdepapper	1 048	-	-972	-145	0
Övriga finansiella placeringstillgångar					
Återköpstransaktioner	593	-593	-	-	0
31 december 2017	Belopp redovisade i balansräkningen¹⁾	Finansiella instrument, nettningsavtal	Ställda finansiella säkerheter	Ställda kontanta säkerheter	Nettobelopp²⁾
Skulder					
Derivat	536	-189	-289	-	58
Återköpstransaktioner	9 799	-9 799	-	-29	0
Moderföretaget					
31 december 2017	Belopp redovisade i balansräkningen¹⁾	Finansiella instrument, nettningsavtal	Mottagna finansiella säkerheter	Mottagna kontanta säkerheter	Nettobelopp²⁾
Tillgångar					
Derivat	289	-153	-55	-	81
Utlåning till kreditinstitut	7 984	-	-8 010	-	0
Utlånade värdepapper	856	-	-788	-125	0
Övriga finansiella placeringstillgångar					
Återköpstransaktioner	593	-593	-	-	0
31 december 2017	Belopp redovisade i balansräkningen¹⁾	Finansiella instrument, nettningsavtal	Ställda finansiella säkerheter	Ställda kontanta säkerheter	Nettobelopp²⁾
Skulder					
Derivat	436	-153	-226	-	57
Återköpstransaktioner	7 825	-7 825	-	-23	0

¹⁾ Upplupna ränteintäkter och räntekostnader ingår i beloppen.

²⁾ I enlighet med IFRS 7 kan nettobeloppet aldrig bli lägre än noll.

Belopp som inte kvittas men som omfattas av ramavtal
för nettning eller liknande avtal

Koncernen

31 december 2016	Belopp redovisade i balansräkningen ¹⁾	Finansiella instrument, nettningsavtal	Mottagna finansiella säkerheter	Mottagna kontanta säkerheter	Nettobelopp ²⁾
Tillgångar					
Derivat	254	-237	-	-	17
Utlåning till kreditinstitut	7 286	-	-7 360	-	0
Utlånade värdepapper	371	-	-187	-203	0
Övriga finansiella placeringstillgångar					
Återköpstransaktioner	2 424	-2 424	-	-	0

31 december 2016	Belopp redovisade i balansräkningen ¹⁾	Finansiella instrument, nettningsavtal	Ställda finansiella säkerheter	Ställda kontanta säkerheter	Nettobelopp ²⁾
Skulder					
Derivat	1 413	-237	-634	-	542
Återköpstransaktioner	6 889	-6 889	-	-	0

Moderföretaget

31 december 2016	Belopp redovisade i balansräkningen ¹⁾	Finansiella instrument, nettningsavtal	Mottagna finansiella säkerheter	Mottagna kontanta säkerheter	Nettobelopp ²⁾
Tillgångar					
Derivat	203	-190	-	-	13
Utlåning till kreditinstitut	5 698	-	-5 755	-	0
Utlånade värdepapper	283	-	-145	-152	0
Övriga finansiella placeringstillgångar					
Återköpstransaktioner	1 844	-1 844	-	-	0

31 december 2016	Belopp redovisade i balansräkningen ¹⁾	Finansiella instrument, nettningsavtal	Ställda finansiella säkerheter	Ställda kontanta säkerheter	Nettobelopp ²⁾
Skulder					
Derivat	1 128	-190	-559	-	379
Återköpstransaktioner	5 384	-5 384	-	-	0

¹⁾ Upplupna ränteintäkter och räntekostnader ingår i beloppen.

²⁾ I enlighet med IFRS 7 kan nettobeloppet aldrig bli lägre än noll.

Not 18. Panter och därmed jämförliga säkerheter ställda för egna skulder och för såsom avsättningar redovisade förpliktelser

Registerförda placeringstillgångar	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Byggnader och mark	13 901	13 551	10 471	10 474
Aktier och andelar	78 239	74 553	65 852	63 307
Obligationer och andra räntebärande värdepapper inklusive upplupen ränta	85 644	85 616	68 696	67 192
Summa	177 784	173 720	145 019	140 973

Tillgångar enligt ovan är värderade till verkligt värde och intagna i förmånsrättsregistret som upprättas i enlighet med Finansinspektionens föreskrift FFFS 2015:8. Förmånsrättsgraden (tillgångar intagna i förmånsrättsregistret dividerat med försäkringstekniska avsättningar) uppgick för koncernen till 205 (201) procent och för moderföretaget till 218 (212) procent.

Not 19. Övriga fordringar

	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Skattefordringar	115	53	65	68
Ej likviderade affärer	40	32	33	26
AFA Livförsäkringsaktiebolag	14	16	14	16
Fordringar på koncernföretag	-	-	5 929	6 038
Övriga fordringar	105	142	73	52
Summa	274	243	6 114	6 200

Samtliga fordringar förfaller inom ett år från balansdagen utom fordringar på koncernföretag.

Not 20. Materiella tillgångar

	Koncernen och moderföretaget	
	2017	2016
Ingående anskaffningsvärden	120	124
Inköp	25	7
Försäljningar/utrangeringar	-1	-11
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	144	120
Ingående avskrivningar	-100	-94
Försäljningar/utrangeringar	0	7
Årets avskrivningar ¹⁾	-12	-13
Utgående ackumulerade avskrivningar	-112	-100
Bokfört värde	32	20

¹⁾ Årets avskrivningar före fördelning.

AFA Sjukförsäkring, AFA Trygghetsförsäkring och AFA Livförsäkring bedrivs i en gemensam organisation. Samtliga materiella anläggningstillgångar ägs av AFA Sjukförsäkring, men nyttjas av alla tre företagen. Årets avskrivningar fördelas med hänsyn till respektive företags andel av resursförbrukningen i organisationen.

Not 21. Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Upplupna ränte- och hyresintäkter	522	679	385	495
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	138	147	111	120
Summa	660	826	496	615

Samtliga fordringar förfaller inom ett år från balansdagen utom fordringar på koncernföretag.

Not 22. Avsättning för oregrerade skador

KONCERNEN

2017	Årets		
	IB	förändring	UB
Inträffade och rapporterade skador	60 367	-3 023	57 344
Inträffade men ej rapporterade skador	35 516	3 869	39 385
Skaderegleringskostnader	3 214	144	3 358
Summa	99 097	990	100 087

2017 mdkr	Diskon- terad avsättning	Odiskon- terad avsättning	Duration, år	Diskon- terings- ränta ¹⁾ , %
Avtalsgruppsjuk- försäkring	56,2	52,0	6,4	-1,75
Avgiftsbefrielseförsäk- ring och premie- befrielseförsäkring	15,0	15,0	6,4	-
Sjuklivränta	8,3	7,9	12,4	-0,96
Föräldrapenningtillägg	0,4	0,4	0,9	-
TFA exkl. skadeliv- räntor ²⁾	10,5	10,5	7,4	-0,39
TFA skadelivräntor	1,7	1,6	11,2	-1,14
Förlängd livränta	8,0	7,4	9,2	-1,38
Totalt	100,1	94,8	7,3	

¹⁾ Diskonteringsräntan är en durationsränta, en nettoränta baserad på nominell marknadsränta justerad för förväntad framtida inflation. Diskonteringen görs med räntekurva, vilket betyder att diskonterings-effekten inte kan härledas i tabellen.

²⁾ Diskonteringsräntan är en sammanvägd räntesats baserad på olika räntor beroende på ersättningslag.

För mer information om valda diskonteringsräntor, se not 1.

Skadekostnadsutveckling, bokföringsår

mdkr	2017	2016	2015	2014	2013
IB Försäkringstekniska avsättningar	99,1	96,7	99,9	98,0	106,0
Skadekostnad	12,3	11,8	11,1	10,7	9,6
Utbetalda försäkringsersättningar	-9,1	-9,4	-9,5	-9,3	-8,9
Tillförd förräntning	1,7	5,1	0,6	5,2	-4,5
Avvecklingsresultat	-3,9	-5,1	-5,4	-4,7	-4,2
UB Försäkringstekniska avsättningar	100,1	99,1	96,7	99,9	98,0

För mer information om posterna i ovanstående tabell, se not 4.

Koncernen har valt att redovisa skadekostnadsutvecklingen enligt tabellen ovan istället för att redovisa skadekostnaderna i triangelschema med fem års utveckling. Motiveringen är att en uppställning med triangelschema inte ger en rättvisande bild av

avvecklingsresultatet beroende av den långsvansade karaktären på koncernens åtaganden samt att villkorsändringar med retrospektiv verkan ger en missvisande bild av skadekostnadsutvecklingen.

MODERFÖRETAGET

2017	Årets		
	IB	förändring	UB
Inträffade och rapporterade skador	51 297	-2 884	48 413
Inträffade men ej rapporterade skador	26 781	3 825	30 606
Skaderegleringskostnader	803	115	918
Summa	78 881	1 056	79 937

2017 mdkr	Diskon- terad avsättning	Odiskon- terad avsättning	Duration, år	Diskon- terings- ränta ¹⁾ , %
Avtalsgruppsjuk- försäkring	56,2	52,0	6,4	-1,75
Avgiftsbefrielse- försäkring och premie- befrielseförsäkring	15,0	15,0	6,4	-
Sjuklivränta	8,3	7,9	12,4	-0,96
Föräldrapenningtillägg	0,4	0,4	0,9	-
Totalt	79,9	75,3	7,0	

¹⁾ Nettoränta baserad på nominell marknadsränta justerad med framtida inflationsförväntningar. För mer information om valda diskonteringsräntor, se not 1.

Skadekostnadsutveckling, bokföringsår

mdkr	2017	2016	2015	2014	2013
IB Försäkringstekniska avsättningar	78,9	77,3	80,2	79,0	85,9
Skadekostnad	10,4	9,9	9,3	9,0	8,0
Utbetalda försäkringsersättningar	-6,9	-7,2	-7,5	-7,4	-7,1
Tillförd förräntning	1,3	4,1	0,5	4,0	-3,6
Avvecklingsresultat	-3,8	-5,2	-5,2	-4,4	-4,2
UB Försäkringstekniska avsättningar	79,9	78,9	77,3	80,2	79,0

För mer information om posterna i ovanstående tabell, se not 4.

Moderföretaget har valt att redovisa skadekostnadsutvecklingen enligt tabellen ovan istället för att redovisa skadekostnaderna i triangelschema med fem års utveckling. Motiveringen är att en uppställning med triangelschema inte ger en rättvisande bild av avvecklingsresultatet beroende av den långsvansade karaktären på moderföretagets åtaganden samt att villkorsändringar med retrospektiv verkan ger en missvisande bild av skadekostnadsutvecklingen.

Not 23. Avsättning för skatter

	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Uppskjuten skatt	14 124	13 680	2 981	3 528
Uppskjuten skatt, specificering:				
Uppskjuten skatteskuld				
Placeringsstillgångar	5 092	5 299	2 995	3 543
Obeskattade reserver	9 142	8 480	-	-
Uppskjuten skattefordran				
Beräknat underskottsavdrag	-7	-2	-1	-1
Övriga temporära skillnader	-103	-97	-13	-14
Summa	14 124	13 680	2 981	3 528

Not 24. Skulder avseende direkt försäkring

	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Preliminärskatt	109	121	86	97
Särskild löneskatt	56	59	53	57
Sociala avgifter	34	40	21	28
Skuld fakturerade premier till arbetsgivare	-	45	-	45
Summa	199	265	160	227

Samtliga skulder förfaller inom ett år från balansdagen.

Not 25. Derivat med negativa värden**Derivat upptagna i balansräkningen**

Koncernen	Nominellt värde		Bokfört värde	
	2017	2016	2017	2016
Standardiserade och clearade räntederivat, terminer ¹⁾	506	2 978	-	-
Icke-standardiserade valutaderivat, terminer	24 920	28 521	536	1 261
Summa	25 426	31 499	536	1 261

¹⁾ Standardiserade derivat avräknas dagligen varpå det bokförda värdet är noll per balansdagen.

Moderföretaget	Nominellt värde		Bokfört värde	
	2017	2016	2017	2016
Standardiserade och clearade räntederivat, terminer ¹⁾	351	2 286	-	-
Icke-standardiserade valutaderivat, terminer	20 299	22 801	436	1 008
Summa	20 650	25 087	436	1 008

¹⁾ Standardiserade derivat avräknas dagligen varpå det bokförda värdet är noll per balansdagen.

Not 26. Eget kapital

Upplysningar kring eget kapital lämnas i rapporten över förändring i eget kapital i förvaltningsberättelsen.

Not 27. Skulder till kreditinstitut

	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Återköpstransaktioner	9 826	6 889	7 846	5 384
Summa	9 826	6 889	7 846	5 384

Skulder motsvarande 9 826 miljoner kronor (6 889) förfaller för koncernen inom ett år från balansdagen. Skulder motsvarande 7 846 miljoner kronor (5 384) förfaller för moderföretaget inom ett år från balansdagen.

Not 28. Övriga skulder

	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Fond för skadeförebyggande verksamhet (AGS-fonden)	165	154	165	154
Leverantörsskulder	127	175	101	136
Beviljade ännu inte utbetalda anslag	106	145	47	76
KL-sektorn	90	147	39	56
Skatteskulder	62	88	35	64
Ej likviderade affärer	5	3	4	2
Skulder till koncernföretag	-	-	650	565
Övriga skulder	59	57	39	19
Summa	614	769	1 080	1 072

Skulder motsvarande 603 miljoner kronor (750) förfaller för koncernen inom ett år från balansdagen. Skulder motsvarande 416 miljoner kronor (485) förfaller för moderföretaget inom ett år från balansdagen.

Not 29. Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Förutbetalda hyror	233	233	67	76
Fastighetsskatt	105	106	35	35
Reserverad premieåterbetalning	60	65	60	65
Upplupna ersättningar till anställda	18	18	18	18
Upplupna räntekostnader	0	153	0	122
Övriga upplupna kostnader	25	65	25	32
Summa	441	639	205	348

Samtliga skulder förfaller inom ett år från balansdagen.

Not 30. Medelantal anställda, sjukfrånvaro samt löner och ersättningar

Medelantal anställda	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Kvinnor	367	365	155	164
Män	211	206	105	105
Summa	578	571	260	269

Antal	Koncernen				Moderföretaget			
	Styrelse		VD och företagsledning		Styrelse		VD och företagsledning	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Kvinnor	11	11	2	2	3	4	2	2
Män	14	12	9	9	12	10	9	9
Summa	25	23	11	11	15	14	11	11

Antal ledamöter i styrelsen för koncernen innefattar nuvarande styrelseledamöter i moderföretaget och i dotterföretaget AFA Trygghetsförsäkring.

Sjukfrånvaro, % 1 januari–31 december	Koncernen och moderföretaget	
	2017	2016
Av ordinarie arbetstid för samtliga anställda	4,0	5,2
Som avser långtidssjukfrånvaro	0,8	1,6
Kvinnor	4,7	6,3
Män	2,7	3,3
Personal, 29 år och yngre	7,3	8,2
Personal, 30-49 år	3,8	5,2
Personal, 50 år och äldre	3,6	4,7

KONCERNEN

Löner och ersättningar	Styrelse, VD och FTL		Övriga anställda		Totalt	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Löner och ersättningar	21,3	20,8	317,2	312,3	338,5	333,1
Sociala kostnader	7,6	7,9	82,5	106,1	90,1	114,0
Pensionskostnader	5,6	5,8	45,7	-98,4	51,3	-92,6
Summa	34,5	34,5	445,4	320,0	479,9	354,5

MODERFÖRETAGET

Löner och ersättningar	Styrelse, VD och FTL		Övriga anställda		Totalt	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Löner och ersättningar	15,0	15,0	152,9	157,0	167,9	172,0
Sociala kostnader	5,4	5,8	40,5	53,9	45,9	59,7
Pensionskostnader	4,1	4,3	24,4	-43,0	28,5	-38,7
Summa	24,5	25,1	217,8	167,9	242,3	193,0

Företagens anställda är tillikaanställda i AFA Sjukförsäkring, AFA Trygghetsförsäkring och AFA Livförsäkring. Ersättningar till anställda fördelas med hänsyn till respektive företags andel av resursförbrukningen i organisationen. I uppgifterna ovan för koncernen, där AFA Sjukförsäkring är moderföretag, ingår uppgifter för AFA Sjukförsäkring och AFA Trygghetsförsäkring. I uppgifterna ovan för moderföretaget ingår uppgifter för AFA Sjukförsäkring.

För uppgifter avseende löner och ersättningar i AFA Livförsäkring hänvisas till årsredovisningen för AFA Livförsäkring. För vidare upplysningar om pensioner, se not 1, samt nedan.

Ersättningar till styrelse, verkställande direktör, vice verkställande direktör och övriga i företagsledningen

PRINCIPER

Till styrelsens ordförande och ledamöter utgår arvode enligt bolagsstämmans beslut. Arbetstagarrepresentanter erhåller ej styrelsearvode.

Ersättning till verkställande direktör, vice verkställande direktör och övriga i företagsledningen utgörs av grundlön, övriga förmåner och pension. Övriga förmåner utgår enligt gällande kollektivavtal. För verkställande direktör och vice verkställande direktör ingår även värdet av en förmånsbil.

BEREDNINGS- OCH BESLUTSPROCESS

Styrelsen beslutar om ersättning till verkställande direktör och vice verkställande direktör. Efter samråd med styrelsen beslutar verkställande direktören om ersättning till övriga i företagsledningen.

Ersättningar till centrala funktioner och övriga anställda

PRINCIPER

Ersättning till ansvariga för funktionerna för internrevision, riskhantering och regelefterlevnad samt till övriga anställda utgörs av grundlön, övriga förmåner och pension enligt gällande kollektivavtal.

BEREDNINGS- OCH BESLUTSPROCESS

Styrelsen beslutar om ersättning till ansvarig för funktionen för internrevision. Ersättning till anställda inom linjefunktioner som har till särskild uppgift att granska regelefterlevnaden ska godkännas av verkställande direktören. Ersättning till ansvarig för riskfunktionen och övriga anställda bestäms i den ordinarie lönerevisionen.

Rörlig ersättning

PRINCIPER

Rörlig ersättning utgår inte till verkställande direktör, vice verkställande direktör, övriga i företagsledningen, ansvarig för funktionen för internrevision, ansvarig för riskfunktionen eller ansvarig för funktionen för regelefterlevnad.

Rörlig ersättning till anställda inom Enhet Kapitalförvaltning kan utgå till handlare, analytiker och förvaltare inom aktier, räntebärande värdepapper och valuta. Styrelsen kan i särskilda fall besluta att rörlig ersättning ska utgå till chefen för alternativa investeringar och chefen för fastigheter.

Gratifikationer till övriga anställda för goda prestationer kan utgå med mindre belopp.

Syftet med den rörliga ersättningen är att attrahera och behålla kvalificerad personal samt att belöna långsiktigt goda prestationer. Den rörliga ersättningen baseras på det sammanvägda utfallet per kalenderår av den anställdes resultat, gruppens eller avdelningens resultat och företagets resultat. Resultatet för de olika delarna ska ange hur mycket bättre förvaltningen är än motsvarande index mätt på en rullande treårsperiod. Den rörliga ersättningen för en anställd kan som mest uppgå till sex månadslöner per år. Rörlig ersättning kan endast utgå för de rullande treårsperioder som företaget visat en positiv absolut avkastning och till en enskild anställd som har följt placeringsreglementen, placeringsriktlinjer och övriga styrande regelverk.

Sextio procent av en utbetalning av rörlig ersättning till anställda som kan påverka företagets risknivå ska skjutas upp i tre år. En uppskjuten ersättning kan, om särskilda skäl föreligger, sättas ned eller bortfalla helt.

Styrelsen kan ett enskilt år besluta att det inte ska utgå någon rörlig ersättning. Detta kan bli aktuellt om till exempel den absoluta avkastningen varit negativ eller om det finns något annat skäl med hänsyn till den finansiella ställningen.

BEREDNINGS- OCH BESLUTSPROCESS

Ersättningsutskottet ansvarar för att ta fram den riskanalys som ska ligga till grund för utformningen av ersättningspolicyn. Riskanalysen ska ange vilka risker som ersättningspolicyn är förknippad med, hur ersättningspolicyn påverkar de risker som företagen utsätts för och hur dessa risker hanteras. Vidare ska av analysen framgå en bedömning av om ersättningspolicyn är förenlig med och främjar en effektiv riskhantering och om den uppmuntrar till ett överdrivet risktagande. Ansvarig för riskfunktionen ansvarar för underlaget till riskanalysen.

Styrelsen beslutar varje år en ram för rörlig ersättning till anställda inom Enhet Kapitalförvaltning. Styrelsen delegerar till verkställande direktören att inom ramen, efter avstämning med Ersättningsutskottet, besluta om ersättningen.

Verkställande direktören beslutar, efter avstämning i Ersättningsutskottet, om viktningen av parametrar, mål och jämförelseindex som ska gälla för varje del som bidrar till den rörliga ersättnings storlek samt den högsta möjliga ersättningen i månadslöner för varje enskild individ.

Verkställande direktören beslutar om gratifikationer till anställda på mindre belopp. Sådana beslut bör rapporteras till Ersättningsutskottet.

Ansvarig för funktionen för internrevision ska årligen granska om ersättningarna överensstämmer med ersättningspolicyn. Funktionen för internrevision rapporterar granskningen till styrelsen senast i samband med att årsredovisningen fastställs.

DEFINITION AV ANSTÄLLDA SOM KAN PÅVERKA FÖRETAGETS RISKKNIVÅ

Anställda som kan påverka företagets risknivå utgörs av verkställande direktör, vice verkställande direktör, övriga i företagsledningen, internrevisionschefen, ansvarig för riskfunktionen, regelflechterlevnadsansvarig, chefen för aktuarieavdelningen, chefen för risk och resultat, chefen för investeringsanalys samt chefen för fastigheter. Dessutom kan anställda inom avdelningarna för aktier, alternativa investeringar samt räntor och valuta påverka företagets risknivå. Detta gäller dock inte anställda inom dessa avdelningar som utför rent administrativa uppgifter.

Ersättningsutskott

Ersättningsutskottet är ett för AFA Försäkring gemensamt utskott. Under året bestod utskottet av styrelsens ordförande Anitra Steen och ledamöterna Torbjörn Johansson, Carola Lemne och Marina Åman.

Pensioner

I moderföretaget finns både avgiftsbestämda och förmånsbestämda pensionsplaner reglerade genom kollektivavtal samt individuella pensionsutfästelser. De förmånsbestämda pensionsplanerna är tryggade genom pensionsavsättningar i balansräkningen, Konsumentkooperationens pensionsstiftelse eller genom försäkring. Moderföretaget har tecknat kreditförsäkring motsvarande pensionsavsättningen hos Försäkringsbolaget PRI Pensionsgaranti. De individuella pensionsutfästelserna är tryggade genom försäkring och i form av direktpension som säkerställts via kapitalförsäkring med pantförskrivning.

Enligt gällande kollektivavtal mellan FAO och FTF/SACO om FTP-planen har anställd som är född 1955 eller tidigare och som den 1 juni 2006 var anställd inom gällande kollektivavtal, rätt att på eget initiativ gå i pension vid 62 års ålder. För övriga anställda gäller pensionsåldern 65 år. För anställd som väljer att gå i förtida pension betalar moderföretaget pensionskostnaden löpande. Den totala kostnaden för avtalade men ännu ej utbetalade förtida pensioner finns reserverade som avsättning i balansräkningen.

Verkställande direktören har pensionsålder 65 år med en avgiftsbestämd pensionslösning motsvarande 30 procent av den fasta lönen inklusive semestertillägg.

Vice verkställande direktören har pensionsålder 65 år med en avgiftsbestämd pensionslösning motsvarande 30 procent av den fasta lönen exklusive semestertillägg plus bilförmånsvärde.

För övriga i företagsledningen är pensionsåldern 65 år. Fyra personer har avgiftsbestämd pensionslösning motsvarande 30 procent av den fasta lönen inklusive semestertillägg. Fyra personer följer kollektivavtalets förmånsbestämda pensionsplan FTP 2.

Avgångsvederlag

Avgångsvederlag utgår med 18 månader för verkställande direktör och vice verkställande direktör vid uppsägning från AFA Försäkrings sida. Avgångsvederlaget är ej pensionsgrundande. Uppsägningstiden är sex månader vid uppsägning från såväl koncernens sida som verkställande direktörs och vice verkställande direktörs sida. Avgångsvederlag för övriga i företagsledningen utgår ej. Vid uppsägning från koncernens sida och vid uppsägning från övriga i företagsledningens sida gäller kollektivavtal mellan Försäkringsbranschens arbetsgivarorganisation och Försäkringstjänstemannaförbundet.

Lån till ledande befattningshavare

Inga lån finns till ledande befattningshavare.

Löner, ersättningar och övriga förmåner under år 2017, tkr

	Styrelsearvode/ grundlön		Övriga förmåner		Pensionskostnad		Övrig ersättning, kommittéarbete		Totalt	
	Koncernen	Moder- företaget	Koncernen	Moder- företaget	Koncernen	Moder- företaget	Koncernen	Moder- företaget	Koncernen	Moder- företaget
<i>Styrelsens ordförande</i>										
Steen Anita	204	114					91	45	295	159
<i>Styrelseledamöter</i>										
Abrahamsson Thomas	28	28							28	28
Ahlberg Kjell	56	56					78	78	134	134
Andersson Bo-Arne	5	5							5	5
Andersson Pär	17						24	12	41	12
Andersson Renée	15						36	24	51	24
Backle Ingvar	56	56					19	19	75	75
Bäck Catharina	44						60	36	104	36
Carlén Stefan	8	8							8	8
Fagerman Bengt-Åke	22	0							22	0
Furbring Magnus	15	15					60	60	75	75
Georgiadou Anastasia	44						10	5	54	5
Gidhagen Hans	56	56					12	12	68	68
Granlund Lenita	44	0							44	0
Guovelin Eva	56	56							56	56
Johansson Torbjörn	56	56					25	25	81	81
Karlsson Valle	29	29							29	29
Lemne Carola	100	56							100	56
Lindfelt Carina	11								11	0
Nilsson Annika	44						19	10	63	10
Oxhammar Björn	15	15					32	32	47	47
Rådkvist Kristina	17						15	7	32	7
Wallin Jonas	44								44	0
Wehtje Ulrik	78	56					58	29	136	85
Åman Marina	44	0					15	2	59	2
<i>Verkställande direktör</i>										
Moberg Anders	3 659	2 921	97	78	1 131	903			4 887	3 902
<i>Vice verkställande direktör</i>										
Held Johan	3 064	2 083	80	54	1 061	722			4 205	2 859
<i>Övriga i företags- ledningen (8)</i>	12 563	8 696	186	131	3 414	2 467			16 163	11 294
Summa	20 394	14 306	363	263	5 606	4 092	554	396	26 917	19 057

Tabellen ovan avser styrelseledamöter i AFA Sjukförsäkring och AFA Trygghetsförsäkring. Övriga dotterföretags styrelseledamöter erhåller inget styrelsearvode.

KONCERNEN	VD, vVD, företagsledning				Övriga anställda som kan påverka företaget risknivå				Övriga anställda			
	2017		2016		2017		2016		2017		2016	
	Mnkr	Antal	Mnkr	Antal	Mnkr	Antal	Mnkr	Antal	Mnkr	Antal	Mnkr	Antal
Ersättningar												
Totalbelopp för samtliga kostnadsförda ersättningar	19,6	10	19,2	11	29,6	23	31,8	22	289,5	579	282,1	575
Totalbelopp för kostnadsförd fast ersättning	19,6	10	19,2	11	29,9	23	30,5	22	289,3	579	282,0	575
Totalbelopp för kostnadsförd rörlig ersättning	-		-		-0,2	¹⁾	1,3	¹⁾	0,1	7	0,1	12
Intjänade rörliga ersättningar under senaste räkenskapsår	-		-		1,5	¹⁾	2,3	¹⁾	0,1	7	0,1	12
Utbetalda rörliga ersättningar 2017 som intjänats under tidigare år	-		-		1,0		1,7		-		-	
Akkumulerade utestående uppskjutna rörliga ersättningar	-		-		2,1		3,5		-		-	

¹⁾ Uppgift om antalet anställda har inte publicerats, detta för att inte riskera att identifiera enskilda personers ekonomiska förhållanden.

MODERFÖRETAGET	VD, vVD, företagsledning				Övriga anställda som kan påverka företaget risknivå				Övriga anställda			
	2017		2016		2017		2016		2017		2016	
	Mnkr	Antal	Mnkr	Antal	Mnkr	Antal	Mnkr	Antal	Mnkr	Antal	Mnkr	Antal
Ersättningar												
Totalbelopp för samtliga kostnadsförda ersättningar	14,0	10	14,2	11	23,7	23	25,7	22	130,3	579	132,0	575
Totalbelopp för kostnadsförd fast ersättning	14,0	10	14,2	11	23,9	23	24,7	22	130,1	579	131,9	575
Totalbelopp för kostnadsförd rörlig ersättning	-		-		-0,2	¹⁾	1,0	¹⁾	0,1	7	0,1	12
Intjänade rörliga ersättningar under senaste räkenskapsår	-		-		1,3	¹⁾	1,9	¹⁾	0,1	7	0,1	12
Utbetalda rörliga ersättningar 2017 som intjänats under tidigare år	-		-		0,9		1,4		-		-	
Akkumulerade utestående uppskjutna rörliga ersättningar	-		-		1,7		2,9		-		-	

¹⁾ Uppgift om antalet anställda har inte publicerats, detta för att inte riskera att identifiera enskilda personers ekonomiska förhållanden.

All rörlig ersättning lämnas som kontant ersättning.

KONCERNEN

Belopp redovisade i balansräkningen för förmånsbestämda pensionsförpliktelser

	2017			2016		
	Fonderade pensionsplaner	Ofonderade pensionsplaner	Summa	Fonderade pensionsplaner	Ofonderade pensionsplaner	Summa
Ingående balans nuvärde av förmånsbestämda förpliktelser	43	848	891	46	858	904
Tjänstgöringskostnad under innevarande period	-	26	26	-	29	29
Räntekostnad	1	24	25	1	24	25
Aktuariella vinster och förluster – ändringar i finansiella antaganden	4	87	91	-1	-46	-47
Aktuariella vinster och förluster – erfarenhetsbaserade	-	-69	-69	-	1	1
Pensionsutbetalningar	-3	-23	-26	-3	-18	-21
Utgående pensionsförpliktelser	45	893	938	43	848	891
Verkligt värde vid ingången av perioden	-57	-	-57	-57	-	-57
Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar	2	-	2	1	-	1
Pensionsutbetalningar	-3	-	-3	-3	-	-3
Aktuariella vinster och förluster	1	-	1	2	-	2
Utgående förvaltningstillgångar, verkligt värde	-57	-	-57	-57	-	-57
Särskild löneskatt	-3	82	80	-3	77	74
Nettoskuld inklusive särskild löneskatt i balansräkningen	-15	975	961	-17	925	908

Av de förvaltningstillgångar som fanns per utgången av år 2017 utgjorde aktier 31 procent (30), räntebärande värdepapper 57 procent (59) och fastigheter 12 procent (11). Den faktiska avkastningen på förvaltningstillgångarna uppgick till 2,8 miljoner kronor.

Antaganden	2017	2016
Diskonteringsränta	2,6 %	2,9 %
Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar	2,6 %	2,9 %
Personalomsättning	5,5 %	5,5 %
Framtida årliga löneökningar	2,8 %	2,8 %
Förändring i inkomstbasbelopp	2,8 %	2,8 %
Inflation	1,8 %	1,8 %
Livslängd	DUS14	FFFS 2007:31

För att kunna bestämma kostnaden för förmånsbestämda pensionsförpliktelser enligt IAS 19 krävs att ett antal så kallade aktuariella antaganden görs. Dessa antaganden rör den framtida utvecklingen av faktorer som påverkar storleken på de framtida ersättningarna.

För att bestämma den räntesats som används för att diskontera förpliktelserna och värdet av de framtida utbetalningarna, den så kallade diskonteringsräntan, används en marknadsmässig ränta som speglar pensionsförpliktelsernas duration samt övriga egenskaper. Koncernen baserar sitt ränteantagande på svenska bostadsobligationer med en löptid som motsvarar pensionsskuldens duration.

De riskfaktorer som kan komma att påverka pensionsskuldens storlek avser förändringar i de antaganden som framgår i flerårsöversikten ovan. En sänkning av diskonteringsräntan om 0,25 procent skulle ge en skuldökning avseende IAS 19 på ca 52 miljoner. Vi har under 2017 sett en stigande inflation och om vi antar att inflationen ökar med 0,2 procent vilket i så fall motsvarar den svenska Riksbankens långsiktiga inflationsmål om 2 procent så skulle pensionsskulden enligt IAS 19 öka med ca 31 miljoner. Effekten av en eventuell justering av parametrarna under 2018 hamnar i årets aktuariella vinst/förlust vilket går mot övrigt totalresultat (OCI) och har således ingen påverkan på kostnaderna för 2018. Eftersom förändringar i pensionskulden inte har någon väsentlig påverkan på koncernens finansiella ställning lämnas ingen ytterligare känslighetsanalys.

MODERFÖRETAGET

Årets pensionskostnad	2017	2016
Kostnad exklusive räntekostnad (+)	32	-161
Räntekostnad (+)	22	25
Avkastning på särskilt avskilda tillgångar (+/-)	-3	-3
Resultateffekt av inlösen av förpliktelser (+/-)	0	0
Avgångspensioner enligt kollektivavtal (+)	-7	1
Kostnader som täcks av överskott i särskilt avskilda tillgångar/ökning av överskott i särskilt avskilda tillgångar (-/+)	0	1
Kostnad för pensionering i egen regi	44	-137
Försäkringspremier (+)	6	32
Särskild löneskatt på pensionskostnader (+)	-9	22
Årets pensionskostnad	41	-83

Årets pensionskostnad avser kostnader för samtliga anställda i AFA Sjukförsäkring, AFA Trygghetsförsäkring och AFA Livförsäkring. AFA Sjukförsäkrings andel av årets pensionskostnad uppgår till 23 miljoner kronor (-31)

Pensionsförpliktelse för vilka det inte finns avskilda tillgångar	2017	2016
Kapitalvärdet av pensionsförpliktelser som avser pensionering i företagets egen regi vid ingången av perioden	528	706
Kostnad exklusive räntekostnad (+)	27	-178
Räntekostnad (+)	21	23
Utbetalning av pensioner (-)	-23	-23
Kapitalvärdet av pensionsförpliktelser som avser pensionering i företagets egen regi vid utgången av perioden	553	528
Värdesäkring pensionsförpliktelse	-0,4 %	-0,4 %
Ränta pensionsförpliktelse	3,8 %	3,8 %

Posten redovisas i AFA Sjukförsäkrings balansräkning under rubriken Avsättningar för pensioner.

Pensionsförpliktelser vilka täcks av avskilda tillgångar	2017	2016
Kapitalvärdet av pensionsförpliktelser som avser pensionering i företagets egen regi vid ingången av perioden	54	43
Kostnad exklusive räntekostnad (+)	5	13
Räntekostnad (+)	1	1
Utbetalning av pensioner (-)	-3	-3

Kapitalvärdet av pensionsförpliktelser som avser pensionering i företagets egen regi vid utgången av perioden	57	54
Värdesäkring pensionsförpliktelse	-0,4 %	-0,4 %
Ränta pensionsförpliktelse	2,0 %	2,0 %

Pensionsfond	2017	2016
Verkligt värde vid ingången av perioden avseende särskilt avskilda tillgångar i pensionsstiftelse	58	58
Avkastning på särskilt avskilda tillgångar (+)	3	3
Betalning till och från pensionsstiftelse (-/+)	-3	-3

Verkligt värde vid utgången av perioden avseende särskilt avskilda tillgångar i pensionsstiftelse	58	58
--	-----------	-----------

Ränta pensionsfonden	5,0 %	4,9 %
-----------------------------	--------------	--------------

I AFA Sjukförsäkrings balansräkning under rubriken Övriga fordringar redovisas 13 miljoner kronor (10) relaterat till kapitalvärdet av pensionsförpliktelser.

Kapitalvärdet av pensionsförpliktelse	2017	2016
Kapitalvärdet av pensionsförpliktelser som avser pensionering i företagets regi vid utgången av perioden	610	581
Verkligt värde vid utgången av perioden avseende särskilt avskilda tillgångar i pensionsstiftelse (-)	-57	-57
Överskott i särskilt avskilda tillgångar inklusive garantibuffert (+)	17	16
Netto redovisat avseende pensionsförpliktelsen	570	540

Not 31. Upplysningar om revisionsarvodet

Arvode och kostnadsersättning	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Deloitte AB				
Revisionsuppdrag	3,0	2,7	2,0	1,8
Övriga tjänster	0,7	0,7	0,6	0,6
Förtroendevalda revisorer				
Revisionsuppdrag	0,2	0,2	0,1	0,1
Summa	3,9	3,6	2,7	2,5

Koncernen äger huvudsakligen inte rätt till avdrag för ingående mervärdesskatt, vilket medför att ovanstående kostnader redovisas inklusive mervärdesskatt.

Not 32. Upplysning om hyres- och leasingavtal

Koncernen och moderföretaget	2017	2018	2019–2022	2023
Hyresavtal	25	25	19	-
Övriga leasingavtal (minimileaseavgifter)	3	2	2	-
Summa	28	27	21	-

AFA Sjukförsäkring, AFA Trygghetsförsäkring och AFA Livförsäkring bedrivs i en gemensam organisation. Samtliga hyres- och leasingavtal träffas av AFA Sjukförsäkring, men nyttjas av alla tre företagen.

Koncernen äger huvudsakligen inte rätt till avdrag för ingående mervärdesskatt, vilket medför att ovanstående kostnader redovisas inklusive mervärdesskatt.

Not 33. Upplysningar om väsentliga relationer med närstående

AFA Sjukförsäkring ägs gemensamt av Svenskt Näringsliv och LO. Företaget äger 90,9 procent av aktierna i AFA Trygghetsförsäkring, samt aktier i bolag vars rörelse begränsas till att äga AFA Sjukförsäkrings fastighetsinvesteringar samt alternativa investeringar (private equity). Resterande 9,1 procent av aktierna i AFA Trygghetsförsäkring ägs av Förhandlings- och samverkansrådet PTK. AFA Livförsäkring ägs i sin helhet av Svenskt Näringsliv och LO.

Utöver ovanstående organisationer ingår även styrelseledamöter och andra ledande befattningshavare i AFA Försäkring i närstå-

endekretsen. Ersättningar till styrelse och ledande befattningshavare i AFA Sjukförsäkring framgår av not 30.

LO och Svenskt Näringsliv äger gemensamt även AMF Pension och Fora AB (Fora). AFA Sjukförsäkring och AMF Pensionsförsäkring AB (AMF) äger gemensamt fastigheten Svalan 9 där bolagen har sina huvudkontor och bedriver gemensamt ett begränsat antal administrativa tjänster relaterade till kontorsfastigheten. Fora hanterar alla tjänster relaterade till tecknande av försäkringsavtal samt fakturering och inkasso gentemot försäkringstagarna. Under 2016 och 2017 har Fora även administrerat den retroaktiva återbetalningen av sjukförsäkringspremier avseende tidigare år.

Svenskt Näringsliv och LO utför informations- och utbildningstjänster åt AFA Sjukförsäkring, avseende företags försäkringar. Tjänsterna finansieras av AFA Sjukförsäkring. Under året har AFA Sjukförsäkring bidragit med 69 miljoner kronor (60). Se vidare not 5.

AFA Försäkring bedriver kapitalförvaltningstjänster åt Kollektivavtalsstiftelsen Trygghetsfonden TSL, Kollektivavtalsstiftelsen TRR Trygghetsrådet, Stiftelsen för särskilda pensionsmedel och Garantistiftelsen för ITP och TGL samt administrativa tjänster åt Kollektivavtalsstiftelsen Trygghetsfonden TSL.

AFA Sjukförsäkrings fastighetsdotterbolag och private equity-bolag redovisas i tabellen som dotterföretag. Övriga bolag med nära anknytning till AFA Sjukförsäkring redovisas som övriga närstående.

Styrelsen har fastställt att en tydlig dokumentation ska ske av överenskommelse och värdering av transaktioner med närstående, där det ska framgå vem som är ansvarig för transaktionen. Samtliga överenskommelser ska förtecknas och redovisas årligen för styrelsen. Vid försäljning av tillgångar ska värdering, då marknadsnotering saknas, ske av utomstående värderare.

Transaktioner av engångskaraktär till betydande värden ska beslutas av styrelsen och transaktioner av engångskaraktär till mindre värden ska beslutas av verkställande direktören. När det gäller transaktioner av löpande karaktär finns en etablerad process som innebär att koncernen har utsett en ansvarig för respektive uppdrag som ansvarar för styrning och uppföljning. Uppdragsavtal och specifikation ska tas fram för respektive uppdrag som specificerar uppdraget och dess närmare utförande, styrning och planering. Den prissättningsmetod som tillämpas är självkostnadspris.

Närstående	Transaktion	Koncernen		Moderföretaget	
		2017	2016	2017	2016
Dotterföretag					
	Intäkter	-	-	7 789	818
	Kostnader	-	-	1	2
	Fordringar	-	-	5 929	6 038
	Skulder	-	-	650	565
Andra närstående					
	Intäkter	118	108	110	102
	Kostnader	375	417	238	266
	Fordringar	72	71	72	71
	Skulder	19	12	19	0

Dotterföretag

Under året har AFA Sjukförsäkring erhållit 500 miljoner kronor (440) avseende driftkostnadsersättning från AFA Trygghetsförsäkring.

AFA Sjukförsäkring har erhållit koncernbidrag från dotterbolagen om 7,2 miljarder kronor.

AFA Sjukförsäkring har lämnat ett ovillkorat aktieägartillskott om 6,9 miljarder kronor till AFA Trygghetsförsäkring.

Under året har internöverlåtelser skett av fastighetsdotterbolag mellan AFA Sjukförsäkring och AFA Trygghetsförsäkring. Se not 12.

Andra närstående

Moderföretagets intäkter består till största del av driftkostnadsersättning från AFA Livförsäkring om 87 miljoner kronor (92).

Kostnaden avseende avtalstecknings-, fakturerings- och inkassotjänster erlagd till Fora har i koncernen uppgått till totalt 208 miljoner kronor (203) och i moderföretaget till 170 miljoner kronor (166). Varav kostnaden för premieåterbetalningen för Fora har i koncernen och moderföretaget uppgått till 11 miljoner kronor (33). Under året har även en kostnad tagits för projektet Generisk PBF för extra pensionslösningar med 5 miljoner kronor.

Not 34. Övriga eventalförpliktelser

	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Borgensåtaganden Grön Bostad	2 073	1 664	2 073	1 664
Summa	2 073	1 664	2 073	1 664

AFA Försäkring ansvarar solidariskt, tillsammans med ByggVesta AB, för borgensåtaganden mot Grön Bostad. Redovisat belopp avser AFA Sjukförsäkrings femtioprocentiga andel.

Not 35. Åtaganden

	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Åtaganden avseende kapitaltillskott till innehav i alternativa investeringar	15 151	11 016	11 870	9 248
Återstående investeringar i fastighetsinnehav	-	-	126	45
Kvarstående åtaganden avseende beslutad premiesänkning	60	65	60	65
Summa	15 211	11 081	12 056	9 358

Not 36. Pantsatt kapitalförsäkring

	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Pantsatt kapitalförsäkring	17	10	17	10
Summa	17	10	17	10

Not 37. Händelser efter balansdagen

Stadsbyggnadsnämnden i Stockholm har i slutet av februari 2018 beslutat om att en utredning ska göras av olika handlingsalternativ för fastigheten Sabbatsberg 22 (Torsgränd). De alternativ som ska utredas innebär antingen nybyggnad eller renovering av fastigheten med förtätning.

I övrigt har inga väsentliga händelser inträffat efter balansdagen.

Not 38. Vinstdisposition

KONCERNEN

Koncernens fria egna kapital uppgick enligt koncernbalansräkningen till 40 730 miljoner kronor (41 300).

MODERFÖRETAGET

Enligt bolagsordningen får utdelning inte lämnas. Styrelsen föreslår att till bolagsstämmans förfogande stående överskott i kronor enligt nedan, balanseras i ny räkning.

Ingående fritt eget kapital	40 664 176 828
Årets resultat	-8 601 158 032
Summa	32 063 018 796

Stockholm den 10 april 2018

Anitra Steen
STYRELSENS ORDFÖRANDE

Ingvar Backle

Hans Gidhagen

Eva Guovelin

Torbjörn Johansson

Christoffer Jönsson

Valle Karlsson

Carola Lemne

Ulrik Wehtje

Anders Moberg
VERKSTÄLLANDE DIREKTÖR

Vår revisionsberättelse har lämnats den 10 april 2018

Henrik Nilsson
AUKTORISERAD REVISOR

Elisabeth Werneman
AUKTORISERAD REVISOR

Till bolagsstämman i
AFA Sjukförsäkringsaktiebolag
Org nr 502033-0642

Rapport om årsredovisningen och koncernredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen och koncernredovisningen för AFA Sjukförsäkringsaktiebolag för räkenskapsåret 2017-01-01–2017-12-31. Bolagets årsredovisning och koncernredovisning ingår på sidorna 19–89 i detta dokument.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av moderbolagets finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt lagen om årsredovisning i försäkringsföretag. Koncernredovisningen har upprättats i enlighet med lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av koncernens finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt International Financial Reporting Standards (IFRS), så som de antagits av EU, och lagen om årsredovisning i försäkringsföretag. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkning- och balansräkningen för moderbolaget och koncernen.

Våra uttalanden i denna rapport om årsredovisningen och koncernredovisningen är förenliga med innehållet i den kompletterande rapport som har överlämnats till moderbolagets revisionsutskott i enlighet med Revisorsförordningens (537/2014) artikel 11.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav. Detta innefattar att, baserat på vår bästa kunskap och övertygelse, inga förbjudna tjänster som avses i Revisorsförordningens (537/2014) artikel 5.1 har tillhandahållits det granskade bolaget eller, i förekommande fall, dess moderföretag eller dess kontrollerade företag inom EU.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Särskilt betydelsefulla områden

Särskilt betydelsefulla områden för revisionen är de områden som enligt vår professionella bedömning var de mest betydelsefulla för revisionen av årsredovisningen och koncernredovisningen för den aktuella perioden. Dessa områden behandlades inom ramen för revisionen av, och i vårt ställningstagande till, årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet, men vi gör inga separata uttalanden om dessa områden.

FÖRSÄKRINGSTEKNISKA AVSÄTTNINGAR – OREGLERADE SKADOR

Koncernens försäkringstekniska avsättningar utgörs av avsättningar för oreglerade skador och uppgår per 31 december 2017 till 100 087 miljoner SEK.

Koncernens avsättningar för oreglerade skador är en väsentlig post i balansräkningen som baseras på komplexa aktuariella beräkningar och antaganden kopplat till inträffade men ej rapporterade skador. De mest centrala antagandena med störst påverkan på posternas storlek är för kollektivavtalade sjuk- och trygghetsförsäkringar diskonteringsränta, antaganden om okända sjukfall respektive arbetsskador och dödlighet. Därtill påverkas storleken på avsättningar för inträffade men ej rapporterade skador till stor del av handläggningstiden av ärenden hos Försäkringskassan. För livförsäkringar påverkar därutöver antaganden om ersättningsnivåer.

I not 1 framgår de väsentliga uppskattningar och bedömningar som beräkningen av de försäkringstekniska avsättningarna bygger på och not 2 behandlar koncernens risker och riskhantering kopplat till bedömningar av försäkringstekniska avsättningar. Felaktiga bedömningar av ovanstående parametrar kan påverka värderingen av de försäkringstekniska avsättningarna väsentligt och därför bedöms detta vara ett område av särskild betydelse i vår revision.

Koncernen har implementerat interna kontroller i anslutning till värderingen av de försäkringstekniska avsättningarna.

Våra revisionsåtgärder har omfattat men inte uteslutande bestått av:

- Vi har granskat utformningen och effektiviteten av de kontroller som vi bedömt vara mest relevanta såsom kontroller kopplat till försäkringssystemens datakvalitet, val av beräkningsmodell, bedömning av antaganden samt utvärdering och analys av rimligheten i utfallen.
- Vi har involverat aktuarierspecialister för att utföra kontrollberäkningar och utvärdera koncernens modeller för beräkning

av inträffade men ej rapporterade skador. De antaganden som särskilt utvärderats är antaganden om okända sjukfall, arbets-skador samt antaganden om dödlighet mot bolagets historiska utfall och förväntad framtida utveckling. Vi har därtill utvärderat huruvida de modeller och antaganden som har tillämpats vid bestämmandet av räntekurvan i försäkringssystemen är förenliga med gällande regelverk.

- Vi har även utvärderat om notupplysningarna kopplat till de försäkringstekniska avsättningarna är rättvisande och fullständiga baserat på koncernens redovisningsprinciper.

VÄRDERING AV FINANSIELLA PLACERINGSTILLGÅNGAR DÄR NOTERADE PRISER SAKNAS (NIVÅ 3)

Koncernens placeringstillgångar uppgår till 202 016 miljoner SEK per 31 december 2017 och tillgångarna värderas till verkligt värde i balansräkningen. I not 15 framgår det redovisade värdet av placeringstillgångar som klassificeras som nivå 3 utifrån IFRS 13 och utgör 45 684 miljoner SEK varav 30 417 miljoner SEK utgör investeringar inom fastigheter och 15 267 miljoner SEK avser aktier och andelar. Klassificeringen av aktier och andelar inom nivå 3 avser i huvudsak den typ av investeringar som i not 2 beskrivs som alternativa investeringar.

Risken i samband med värdering av finansiella placeringstillgångar till verkligt värde är i huvudsak relaterade till tillgångar som ej handlas på en aktiv marknad och som därmed kräver bedömning av verkligt värde. Dessa tillgångar klassificeras som nivå 3 enligt IFRS 13 och värderas med hjälp av modeller som i hög utsträckning bygger på icke observerbara marknadspriser. I not 1 och 14 i årsredovisningen framgår det en redogörelse av tillämpade redovisningsprinciper vid värdering av koncernens placeringstillgångar inom nivå 3. Not 2 behandlar koncernens risker och riskhantering inom fastighetsinvesteringar och alternativa investeringar samt de väsentliga uppskattningar och bedömningar som gjorts i samband med värdering av dessa tillgångar.

De antaganden och modeller som används vid beräkningen av värderingen av dessa tillgångar, primärt fastigheter, är föremål för uppskattningar och bedömningar och området är därmed av särskild betydelse i vår revision.

Koncernen har implementerat kontroller i samband med värderingen av placeringstillgångarna som klassificeras som nivå 3 enligt IFRS 13, inklusive kontroller kopplat till värdering av fastigheter.

Våra revisionsåtgärder har omfattat men inte uteslutande bestått av:

- Vi har granskat utformningen av utvalda kontrollaktiviteter kopplat till fastighetsvärderingarna och för ett urval av fastigheter har vi granskat kontroller kopplade till antaganden och uppskattningar för framtida diskonterade kassaflöden.
- För ett urval av fastighetsinnehav har vi granskat värderingen

mot externa värderingsintyg som koncernen har erhållit. Vi har utvärderat de externa värderingskällornas oberoende, kvalifikationer och erfarenhet. I tillägg har vi även kontrollerat att använd värderingsmetod är i enlighet med normgivning och branschpraxis.

- För ett urval av fastighetsinnehav har vi kontrollerat riktigheten i delar av den information som ligger till grund för värderingen. Ett urval av de väsentliga uppskattningar och estimat som tillämpats i beräkningarna har utvärderats mot information från externa källor.
- För ett urval av innehaven av alternativa investeringar har vi granskat värderingen mot värderingsintyg som koncernen har erhållit från externa fondförvaltare med beaktande av justeringar av kända in- och utflöden mellan tiden för erhållen värdering och bokslutsdatum. I tillägg har vi även kontrollerat att använd värderingsmetod är i enlighet med normgivning och branschpraxis.
- Vi har även utvärderat om notupplysningarna kopplat till fastighetsinnehav och alternativa investeringar är rättvisande och fullständiga.

Annan information än årsredovisningen och koncernredovisningen

Detta dokument innehåller även annan information än årsredovisningen och koncernredovisningen och återfinns på sidorna 3–17 och 200–217. Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för denna andra information.

Vårt uttalande avseende årsredovisningen och koncernredovisningen omfattar inte denna information och vi gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen är det vårt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen och koncernredovisningen. Vid denna genomgång beaktar vi även den kunskap vi i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om vi, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är vi skyldiga att rapportera detta. Vi har inget att rapportera i det avseendet.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen och koncernredovisningen upprättas och att de ger en rättvisande bild enligt lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och, vad gäller koncernredovisningen, enligt IFRS så som de antagits av EU. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de

bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning och koncernredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Styrelsens revisionsutskott ska, utan att det påverkar styrelsens ansvar och uppgifter i övrigt, bland annat övervaka bolagets finansiella rapportering.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen och koncernredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen och koncernredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.

- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen och koncernredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen och koncernredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag och en koncern inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen och koncernredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen och koncernredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.
- inhämtar vi tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis avseende den finansiella informationen för enheterna eller affärsaktiviteterna inom koncernen för att göra ett uttalande avseende koncernredovisningen. Vi ansvarar för styrning, övervakning och utförande av koncernrevisionen. Vi är ensamt ansvariga för våra uttalanden.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Vi måste också förse styrelsen med ett uttalande om att vi har följt relevanta yrkesetiska krav avseende oberoende, och ta upp alla relationer och andra förhållanden som rimligen kan påverka vårt oberoende, samt i tillämpliga fall tillhörande motåtgärder.

Av de områden som kommuniceras med styrelsen fastställer vi vilka av dessa områden som varit de mest betydelsefulla för revisionen av årsredovisningen och koncernredovisningen, inklusive de viktigaste bedömda riskerna för väsentliga felaktigheter, och som därför utgör de för revisionen särskilt betydelsefulla områdena. Vi beskriver dessa områden i revisionsberättelsen såvida inte lagar eller andra författningar förhindrar upplysning om frågan.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för AFA Sjukförsäkringsaktiebolag för räkenskapsåret 2017-01-01–2017-12-31 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets och koncernens verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av moderbolagets och koncernens egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försumelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, försäkringsrörelselagen, lagen om årsredovisning i försäkringsföretag eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelse skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Representanter från Deloitte AB, utsågs till AFA Sjukförsäkringsaktiebolags revisor av bolagsstämman 2017-06-14 och har varit bolagets revisor sedan 2009-03-19.

Stockholm den 10 april 2018

Henrik Nilsson
AUKTORISERAD REVISOR

Elisabeth Werneman
AUKTORISERAD REVISOR

